

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav pro archeologii

Diplomová práce

Bc. Petra Kabeláčová

Archeologie města Mostu (čp. 45-47)

Vybrané kapitoly I

Archaeology of the town of Most (Nos. 45-47)

Selected chapters I

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Velímský, CSc.

Praha 2021

Konzultant: prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Mé poděkování náleží vedoucímu práce doc. PhDr. Tomáši Velímskému, CSc. a prof. PhDr. Janu Klápštěmu, CSc. za jejich pomoc, cenné rady a lidský přístup. Velký dík patří také Anastázii Ryškové za její nekonečnou trpělivost, podporu a podnětné diskuse. Dále děkuji pracovníkům z Ústavu archeologické památkové péče severozápadních Čech a z Oblastního muzea a galerie v Mostě za poskytnutí materiálu, zázemí a pomoc během zpracování. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, za jejich neutuchající podporu během celého mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Horním Podluží, dne 14. ledna 2021

.....

Petra Kabeláčová

Abstrakt

Předkládaná magisterská práce se zabývá problematikou městské archeologie, konkrétně na příkladu mosteckých parcel čp. 45–47. Její základ tvoří souhrn poznatků získaných během záchranného archeologického výzkumu, který proběhl v letech 1977 až 1978. Nedílnou součástí je také analýza a vyhodnocení nálezových souborů hmotné kultury spolu s keramickým inventářem, který se stal východiskem pro chronologickou sekvenci. Prostřednictvím nalezených artefaktů je dále řešena otázka možných výrobních aktivit, které v rámci parcel mohly být provozovány. Závěrečná část se tematicky soustředí na vývoj a charakter zástavby na ploše parcel v období 13.–16. století s přihlédnutím k dalším kontextovým rovinám – v rámci města Mostu, archeologie měst v českých zemích i archeologie měst ve střední Evropě.

Klíčová slova

městská archeologie, středověké parcely, obydlí, vedlejší stavby, každodenní život

Abstract

The submitted master's thesis deals with the issue of urban archaeology, specifically on the example of Most plots No. 45-47. It is based on a summary of knowledge gained during rescue archaeological research, which took place between 1977 and 1978. An integral part is also the analysis and evaluation of material culture finds together with the ceramic inventory, which became the basis for the chronological sequence. The question of possible production activities that could be operated within the plots is further addressed based on the found artifacts. The final part thematically focuses on the progress and character of development in the plots in the 13th - 16th century, considering other contexts - within the city of Most, archaeology of cities in the Czech lands and archaeology of cities in Central Europe.

Key words

urban archaeology, medieval plots, housing, outbuildings, everyday life

1	ÚVOD.....	8
2	STRUČNĚ O LOKALITĚ.....	9
2.1	PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	9
2.2	VÝVOJ LOKALITY DO 16. STOLETÍ	9
3	ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM NA PARCELÁCH ČP. 45–47.....	14
3.1	METODA, CÍLE A LIMITY	14
3.2	SOUPIS OBJEKTŮ A JEJICH MATERIÁLNÍ NÁPLŇ	15
3.2.1	Segment A.....	16
3.2.2	Segment B.....	18
3.2.3	Segment C.....	23
3.2.4	Segment D.....	26
3.2.5	Segment E.....	35
3.2.6	Segment F	37
3.2.7	Segment G.....	42
3.2.8	Segment H.....	49
4	VÝBĚR Z NÁLEZOVÉHO FONDU.....	52
4.1	KERAMIKA	52
4.1.1	Keramické skupiny	52
4.1.1.1	Skupina A	52
4.1.1.2	Skupina B	53
4.1.1.3	Skupina C	54
4.1.1.4	Skupina D	54
4.1.2	Chronologická sekvence keramického fondu čp. 45–47	55
4.1.2.1	Fáze I. (IIa) – počátek 2. poloviny 13. století.....	58
4.1.2.2	Fáze II. (+IIb) – 2. polovina 13. století.....	58
4.1.2.3	Fáze III. – 14. století.....	61
4.1.2.4	Fáze IV. – 1. polovina 15. století.....	64
4.1.2.5	Fáze V. – závěr 15. a počátek 16. století.....	65
4.1.2.6	Fáze VI. – 16. století.....	66
4.2	KERAMICKÉ PLASTIKY	66
4.3	AQUAMANILE.....	69
4.4	KADLUB.....	69

4.5	KAHANY	70
4.6	TYGLE	71
4.7	KOVOVÉ PŘEDMĚTY	73
5	PROJEVY SPECIALIZOVANÉ VÝROBY	77
6	ZÁSTAVBA.....	79
6.1	ZAHLOUBENÉ STAVEBNÍ RELIKTY A JEJICH ROZBOR	79
6.2	ZDĚNÁ ZÁSTAVBA	84
6.3	PARCELACE	85
6.4	DISKUSE	88
6.4.1	Funkční interpretace a podoba zahloubených stavebních reliktnů	88
6.4.2	Rekonstrukce vývoje zástavby.....	90
6.4.2.1	Čp. 45	90
6.4.2.2	Čp. 46	90
6.4.2.3	Čp. 47	91
7	ZÁVĚR.....	92
8	LITERATURA A PRAMENY	94
9	SEZNAM PŘÍLOH.....	105
10	PŘÍLOHY	110

Seznam zkratek

Čp.	číslo popisné
Obr.	obrázek
Tab.	tabulka
CN	celá nádoba
SÚRPMO	Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů
Ks	kus/kusy
Č.	číslo
Vr.	vrstva
Pol.	polovina
Stol.	století
Př. č.	přírůstkové číslo
Poř. č.	pořadové číslo
SHP	stavebně historický průzkum

1 ÚVOD

Královské město Most představovalo jedno z největších a také nejbohatších pozdně středověkých měst v rámci zemí Koruny české. I přes jeho nepochybnou kulturní i historickou hodnotu bylo v roce 1964 rozhodnuto o jeho likvidaci, v důsledku dychtivosti po zásobách hnědého uhlí uloženého pod jádrem města. Obětovaný Most tak začal postupně a nenávratně mizet v důlní jámě mezi léty 1967 až 1987 a s ním i kus naší historie. I přesto lze v tomto necitlivém a drastickém rozhodnutí spatřit jedno z mála pozitiv, a to v možnosti provedení rozsáhlého archeologického výzkumu města, ke kterému se těžko v rámci střední Evropy hledá srovnání. Záchrané archeologické akce v Mostě prováděné mosteckou expoziturou Archeologického ústavu, probíhaly v letech 1970–1984.

Předkládaná práce shrnuje poznatky spolu s nálezovým fondem získaných jedním ze dvou plošných odkryvů parcel uskutečněných v historickém jádru města Most.

Úvodní kapitola práce sleduje vyjma přírodních poměrů na lokalitě také první antropomorfní aktivity spojené s nejbližším okolím a městem samotným. Větší pozornost je však věnována počátkům královského města a následnému vývoji v prvních staletích jeho existence, který tak poskytuje komplexnější obraz ve vztahu ke zkoumaným parcelám.

Následná část práce je věnována samotnému výzkumu parcel čp. 45–47. Jednou z hlavních částí je soupis objektů spolu s jejich materiální náplní, který tvoří výchozí celek pro následné analýzy. Nedílnou součástí je také zhodnocení nálezového fondu spolu s keramickým inventářem, jehož cílovým výstupem je vytvoření keramické sekvence pro dané parcely, jejíž oporu shledáváme v sekvenci stanovené pro druhý z plošných výzkumů v historickém jádru města, tzn. parcely čp. 226. V prezentovaném nálezovém fondu jsou kromě keramické produkce zahrnuty také artefakty z jiných materiálů, které byly výzkumem získány.

Jisté specifikum práce spočívá v dílčí prezentaci dat, která byla v rámci zpracování získána. Jejich výběr se tematicky soustředí na problematiku zástavby a parcelačního vývoje na ploše čp. 45–47, důraz je kladen především na počáteční období královského města, přičemž během jejich hodnocení je přihlíženo také k analogickým případům v rámci města Most či jiných měst v českých zemích nebo střední Evropě. Vyhodnocení objektů vztahujících se k problematice hospodaření s vodou a zacházení s odpady nebylo opomenuto, není však součástí tohoto textu, ale je obsaženo v práci A. Ryškové (2021), která je úzce provázána s předkládanou prací. Společně tak formují výstup komplexně analyzovaných poznatků získaných terénními pracemi archeologického výzkumu čp. 45–47.

2 STRUČNĚ O LOKALITĚ

2.1 Přírodní podmínky

Královské město Most se nacházelo v podkrušnohorské oblasti, v nejzápadnějším cípu Českého středohoří, v rámci Mostecké pánve (*Demek a kol. 1987, 35*). Jeho I. náměstí (230 m n. m.) bylo vytyčeno 0,5 km od úpatí vrchu Hněvín (407 m n. m.) situovaného jihozápadním směrem. Dalšími výraznějšími výškovými body v okolí města byly Široký vrch (386 m n. m.) tyčící se jihozápadně za Hněvínem, Špičák (399 m n. m.) na severovýchodě a Šibeník (320 m n. m.) na jihovýchodě (*obr. 1*).

Město bylo založeno na pravém břehu řeky Bíliny,¹ kterou jako levý přítok doplňoval Bílý potok (*obr. 2*). Významnou vodní plochu představovalo Komořanské jezero² ležící severozápadně od Mostu (*obr. 3*). Obklopené bylo rozsáhlými mokřady, které sahaly až k okraji města (*Šimůnek 2014, 1*).³

2.2 Vývoj lokality do 16. století

Menší archeologické výzkumy a náhodné nálezy prokázaly osídlení oblasti již v pravěkém období, a to především na výšinných lokalitách. Na Širokém vrchu byla doložena sídlištní aktivita z eneolitu, knovízské kultury a z doby laténské (*Koutecký 1959a*). Z Hněvína pochází nálezy příslušející únětické a knovízské kultuře, ale také opevnění z doby halštatské (*Bubeník 1970; Koutecký 1959b; Koutecký 1959c*). Pod vrchem Špičák se vyskytovaly nálezy z doby laténské (*Kabát 1946*). Ve čtvrti Zahražany byly nalezeny pozůstatky knovízského osídlení a nálezy příslušející k bylanské kultuře (*Koutecký 1962; 1965*). Na ploše sídliště „Podžatecká“ se nacházely artefakty kultury s lineární keramikou a sídliště z doby římské (*Koutecký 1964; Neústupný 1962*).

Raně středověké lokality spadající do starohradištního, mladohradištního i pozdně hradištního období se vyskytovaly při levém i pravém břehu Bíliny (*obr. 2*). Jako hlavní se vydělují tři areály, a to v okolí kostela v Zahražanech, ve Vsi svatého Václava a okolo kaple sv. Ducha (*Klápště 1994, 19–20*). Na základě archeologických nálezů je předpokládána existence raně středověkého hradiště při jihozápadní straně vrchu Hněvín na plošině

¹ Staročesky Bielina, německy Biela (*Profous 1947, 81*).

² V roce 1831 bylo rozhodnuto o jeho postupném vysoušení (*Havrda – Vrána 1957, 53*).

³ K rekonstrukci hydrologické mapy Mostecká více *Březák – Klápště 1983*.

o rozměrech cca 100 x 70 m. Jeho zbudování proběhlo pravděpodobně již v době starohradištní a využíváno bylo i v období středohradištním (*Bubeník 1972, 671; Klápště 1994, 22*).

Za nejstarší písemnou zmínku, kterou lze spojit jednoznačně s okolím pozdějšího vrcholně středověkého města, je rok 1040 uváděný v Kosmově kronice. V té se dozvídáme o vpádu saského vojska v čele s vévodou Ekkehardem, které plenilo kraj podél Bíliny a zastavilo se až *ad pontem Gnevin iuxta fluvium Belinam*⁴ (*MGH SS II, 97*). Problémem je spojitost tohoto pojmenování s konkrétním místem. Ve starších pracích byla předpokládána existence opevněného sídliště, které by toto místo chránilo, tento předpoklad však nikdy nebyl archeologickými výzkumy či písemnými zprávami potvrzen. Jako velmi pravděpodobný se jeví výklad J. Tomase, který uvažuje o pojmenování „Pontem Gnevin“ coby o osadě, situované vedle řeky Bíliny, která nesla jméno podle skutečného mostu. Této osadě nepřikládá velký význam, a to na základě absence písemných pramenů z období 11.–12. století, které by mohly přidávat na významnosti lokality (*Tomas 1999, 280*). Můžeme pouze konstatovat, že raně středověké osídlení se koncentrovalo v místě, kde bylo nejjednodušší překročit řeku Bílinu. Místa využívala také trasa spojující dvě hradská centra Žatec a Bílinu (*Klápště 1985, 507–508*).

Větší význam je sledované oblasti přisuzován až ve 2. polovině 12. století. Díky kolonizaci a s ní spojenou těžbou vznikla na saské straně Krušných hor hornická centra, která byla závislá na zásobách potravin dovážených z neblížšího Mostecka (*Velímský 1989, 79–80*). To vedlo ke vzniku obchodní trasy vedoucí přes Most do Freibergu, jejíž existenci lze doložit od počátku 13. století (*Černá – Velímský 1990, 485*).

Dále se o sledované lokalitě dozvídáme z listiny datované k roku 1207, kde je uváděn Hněvín Most v souvislosti s nově založeným oseckým klášteřem, kterému měl odevzdávat vinný desátek⁵ (*CDB II, 59*). V té době byl Hněvín Most majetkem rodu Hrabšiců, který nabyli pravděpodobně během poslední čtvrtiny 12. století (*Velímský 1993, 143*). Obecně se předpokládá, že v té době byl již Most díky ekonomickým vztahům s městy v saském Krušnohoří významným trhovým místem (např. *Tomas 1999, 281*).

V roce 1227 je Hněvín Most zmiňován v závěti⁶ Hrabšice Kojaty, který ho odkazuje zderazskému klášteři křižovníků spolu s dalšími svými majetky (*CDB II, 301; srov. Velímský 1992, 325*). Opis listiny biskupa Bernarda z 15. století vztahující se k roku 1238 již neuvádí Hněvín Most, ale zaznamenává zmínku o Vsi svatého Václava, kterou spolu s dalšími odkázal

⁴ V originále „...fixit gradum ad pontem Gnevin iuxta flunium Belinam...“ (*FRB II, 83*).

⁵ V originále „...in monte Gnewin Mozta decimam vini...“ (*CDB II, 59*).

⁶ Rozboru testamentu se podrobně věnoval *J. Kincl (1978)*.

Hrabišic Všebor (bratr Kojaty) též zderazskému klášteru (*CDB III*, 239–242). Na základě svědectví těchto listin a také poznatků získaných archeologickými výzkumy jsou předpokládána dvě hrabišická sídla na protilehlých březích řeky Bíliny (např. *Klápště 1994*, 22–23; *Velímský 1992*, 328). Sídlo Všeбора je zasazováno do okolí kostela sv. Václava, kde bylo doloženo již předlokační osídlení a také existence sakrální stavby z počátku 13. století. Neznámé zůstává umístění Kojatovy rezidence, u které se však uvažuje, že mohla být situována při kostelu v Zahražanech. Obdobně jako v případě kostela sv. Václava je zde doloženo osídlení již z předlokačního období města (*Klápště 1994*, 20).

Smrtí bratrů Kojaty a Všeбора vymřela mostecká větev Hrabišiců. K nabytí jimi odkázaného majetku ve prospěch zderazského kláštera nedošlo. Exponovanost místa díky probíhající obchodní cestě do Saska pravděpodobně již Přemysla Otakara I. vedla k uplatnění práva odúmrti a využití získaného území k založení královského města (*Šimůnek 2014*, 2; *Tomas 1999*, 281–282). Dle písemných pramenů i archeologických výzkumů⁷ lze zasadit počátek utváření královského města mezi léta 1227–1257, přičemž vznik právního města je kladen do období 1228–1238. V jeho počátcích proběhl urbanistický vývoj ve dvou etapách. Nejdříve bylo okolo roku 1230 vytyčeno na neosídlené, rovinnaté ploše při pravém břehu řeky Bíliny trojúhelníkovité náměstí (I. náměstí), přisazené k probíhající cestě od Žatce k Bílině (*Klápště 1994*, 23). Spolu s ním bylo přistoupeno k zaměření tzv. II. náměstí, jehož půdorys měl obdélníkový tvar a plochu o velikosti cca 0,4 ha. Most tak zaujímal plochu o rozloze 11,4 ha (*Šimůnek 2014*, 2). Během 30. let můžeme předpokládat také založení hradu na Hněvínském vrchu (*Velímský 1993*, 148), o kterém se však písemné zprávy poprvé zmiňují až v roce 1248 (*FBR II*, 303; *Schlesinger 1876*, 4). Na základě archeologických výzkumů lze uvažovat o existenci parcelačního rozvržení, kdy se nacházely v odstupu v přední části parcel zahloubené stavební relikt, které respektovaly uvažované hranice (*Klápště – Muk 1988*, 230–231). Během založení města bylo přistoupeno k vybudování fortifikace, kterou představoval příkop⁸ o hloubce cca 2,5 m a šířce 8 m zachycený při jižní hranici města (*obr. 4*). Ve stejném časovém horizontu byl pravděpodobně vystaven farní kostel zasvěcený Panně Marii, o kterém se dozvídáme z listiny papeže Bonifáce VIII. z roku 1296 (*RBM II*, č. 1712). Ta nepřímo dokládá odkazem k biskupovi Mikuláši, který schválil patronát kostela zderazskému klášteru, jeho existenci již před rokem 1258 (*Klápště 1995*, 269). Kostel Panny Marie byl vybudován

⁷ Rozboru nepřímých pramenů k počátkům města se věnovali *J. Klápště*, *A. Slaviček* a *T. Velímský* (1976) dále také *J. Tomas* (1999, 287–288).

⁸ Ve starší literatuře je uváděn jako nedokončený, což bylo přikládáno rychlému rozvoji města (např. *Velímský 1989*, 81). Toto hodnocení však po revizi mosteckých archeologických výzkumů bylo vyvráceno (*Klápště – Muk – Bubeník 2010*, 453–456).

na nejvyšším bodě v areálu města při jeho jižní hranici. K té byl přisazen také zřejmě chrám minoritů, kteří dle tradice žebrových řádů budovali výhradně kláštery při hradbách měst (*Tomas 1999*, 291). S výstavbou chrámu započali zřejmě krátce po jejich příchodu okolo roku 1240⁹. Přibližně v polovině 13. století došlo k rozšíření města, což vedlo k zasypaní městské fortifikace a zvětšení města o 5,7 ha (*Klápště – Muk – Bubeník 2010*, 461). Tím se minoritský konvent ocitl atypicky téměř ve středu města, a tak byla pozdější klausura vystavěna na již zasypaném příkopu (*Klápště – Muk – Bubeník 2010*, 450, 461). Předpokládaným impulzem k rychlému rozšíření města byla vidina dalších prestižních parcel při nově vytyčeném čtvercovém náměstí (III. náměstí) (*Klápště 2012*, 370–371). Archeologické výzkumy prokázaly, že již od této doby byla vytyčena parcelační síť, kdy se nacházely v odstupu od přední části parcel zahlobené stavební relikty (*Klápště – Muk 1988*, 230; *Klápště – Velímský 1978*, 125–126). V roce 1257 se dozvídáme o existenci hradeb (*CDB V/1*, č. 121), které jsou považovány za důkaz plně zformovaného městského útvaru (*Klápště – Slavíček – Velímský 1976*, 7). Tomu nasvědčuje také existence městské pečeti k roku 1264 (*Vojtíšek 1928*, 19–21).

Město se tak stalo jedním z nejdůležitějších té doby, tomu napovídají také privilegia udělená Přemyslem Otakarem II. v roce 1278 (*CDB V*, č. 864). Ta zahrnovala právo mílové či nuceného skladu, která tak byla příčinou k ještě rychlejšímu rozvoji města. O dynamickém vývoji svědčí též přítomnost kamenných domů již před rokem 1300 (*Klápště 2002*, 185; *Tomas 1999*, 291). Dalším důkazem může být i existence mincovny, která je doložena na základě vyobrazení městských erbů ve Vlašském dvoře v Kutné Hoře. Zde jsou uvedena města s mincovnami, které byly po mincovní reformě v roce 1300 přesunuty do Kutné Hory (*Jan 2006*, 120).

Rozvoj města pokračoval i během 14. století, kdy se mu dostalo dalších privilegií udělených Janem Lucemburským a Karlem IV (*CIM II.*, č. 98; *tamtéž*, č. 431). Okolo poloviny 14. století byla dokončena stavba klausury minoritů (*Klápště – Muk – Bubeník 2010*, 456). V roce 1359 se poprvé dozvídáme o dláždění města, a to prostřednictvím listiny biskupa Dětřicha Mindenského, který jménem Karla IV. povoluje Mostu vybírat poplatek za každého projíždějícího koně (*CIM II*, 375). Karel IV. také v roce 1377 uděluje městu výsadu vybírat clo za průjezd vozů, přičemž z finančního zisku mají obyvatelé vydržovat městský vodovod

⁹ Na základě záznamu kronikáře Glasbergera, který udává rok 1237 (*Klápště – Muk – Bubeník 2010*, 430). Nesporné písemné zprávy o přítomnosti minoritů v Mostě pochází až z roku 1273, které zmiňují jejich obdarování ročním platem mosteckého měšťana Ludvíka řečeného *Merce* (*CDB V. 2*, č. 696; *Klápště – Muk – Bubeník 2010*, 430).

(*Schlesinger 1876, 49*), který tak přispěl ke zlepšení hygienických podmínek ve městě. Během 15. století byl Most obdobně jako většina českých měst zasažen husitskými válkami. Obléhán husitským vojskem byl v roce 1421, avšak k jeho dobytí nedošlo (*Schlesinger 1876, 80*). Kromě válek město během 15. a 16. století postihly masivní požáry. Největší škody oheň napáchal v letech 1455, 1515 a 1583 (*Ott 1959, 19; Schlesinger 1876, 135*). Nejničivější byl požár v roce 1515, kterému padlo za oběť 300 lidí a většina domů (*Ott 1959, 10–12*). Mimo to shořely téměř veškeré archivní dokumenty města (*Weiss 1979, 124*). Zanikl také raně gotický kostel Panny Marie, který byl následně vybudován v pozdně gotickém stylu (*Hejna 1977, 433*).

Předešlý text prezentuje pouze stručný výběr událostí a faktů, které považujeme za důležité pro zasazení poznatků získaných výzkumem parcel do širšího kontextu v rámci dějin města.

3 ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM NA PARCELÁCH ČP. 45–47

3.1 Metoda, cíle a limity

Výzkum parcel při I. náměstí byl součástí série archeologických záchranných akcí, které byly vyvolány postupnou likvidací města Mostu spojenou s povrchovou těžbou hnědého uhlí. Práce byly zahájeny v červnu 1977 a realizovány expoziturou Archeologického ústavu Československé akademie věd během let 1977–1978. Vedením výzkumu byl pověřen T. Velímský, přičemž veškeré geodetické práce byly prováděny a zpracovány J. Březákem.

K prozkoumání byla určena plocha tří parcel čp. 45, 46 a 47 situovaných při jižní hraně I. náměstí v domovním bloku vymezeném ulicemi Úzká, Příčná a Široká (*obr. 5, 6*). Téměř veškerá zástavba kromě drobného hospodářského stavení v zadní části parcely čp. 45 byla odstraněna již v roce 1963. Prostor v přední části parcel byl až do zahájení výzkumu využíván jako parkoviště.

Určující pro výběr místa byla potřeba zachycení vývoje sídlištních aktivit na jednotlivých parcelách v prostoru okolí I. náměstí, které bylo považováno za klíčové v poznání procesu utváření raného města. Provádění dlouhodobějšího plošného průzkumu parcel bylo možné jedině v rámci nezastavěných parcel v té době ještě dožívajícího města.

Plocha byla rozčleněna na 65 sektorů o velikosti 5 x 5 m a následně skrývána po jednotlivých čtvercích. Podařilo se prozkoumat celou plochu parcely čp. 46, z větší části čp. 45 a západní polovina čp. 47, přičemž komplexně bylo odkryto území o rozloze asi 1450 m² (*tab. 1*). Limitujícím faktorem bylo kromě neúprosného tempa také nedochování středověkých terénů v přední části parcel, které byly odstraněny a sníženy až na úroveň podloží během demolice přední fronty domů čp. 45–47.

Čp.	Rozměry (orientačně)	Plocha odkryvu m ²	Odkrytá část
45	62 x 12 m	580	80 %
46	64 x 8,5 m	540	100 %
47	65 x 10,5 m	300	45 %

Tab. 1. Údaje o prozkoumané plochy.

Po ukončení terénních prací byl vyhotoven J. Březákem celkový plán zachycených situací (*obr. 11*). Během výzkumu byla pořizována fotografická, fotogrammetrická a kresebná dokumentace objektů. Kresby jsou vyhotoveny v měřítku 1:20. Dále také byly odebírány vzorky dřev z výplní objektů pro jejich dendrochronologické datování a druhové určení

(Kyncl [1978a,b]). Za velmi nestandardních podmínek byl proveden J. Mukem (SÚRPMO) stavebně historický průzkum, který byl omezen pouze na analýzu základových zdí (Zahradník – Muk 1984).

Identifikováno bylo přes sto objektů, které lze kategorizovat do tří základních skupin. Ty zahrnují objekty dokládající stavební aktivity (zahlobené stavební reliкty), hospodaření s vodou a odpady (jímky, odpadní jámy a studny) a objekty neznámé funkce.

3.2 Soupis objektů a jejich materiální náplň

Pro lepší orientaci v zachycených situacích je soupis objektů rozdělen na plošné segmenty, které zahrnují zájmové oblasti s vybranými sektory (obr. 8). Tento způsob řazení byl zvolen z důvodu nerovnoměrného rozmístění objektů na ploše výzkumu a výskytu sektorů, kde nebyly zdokumentovány žádné aktivity. Nutno poznamenat, že předkládaný soupis je výběrem zaměřeným především na objekty představující stavební reliкty, objekty s nimi stratigraficky související nebo vyskytující se v jejich okolí.

Druhá část soupisu je prezentována v práci A. Ryškové (2021), která je zaměřena zejména na problematiku studen a jímek. Na některé tyto objekty je v soupisu upozorněno a jsou označeny v závorkách. Kompletní seznam objektů z obou částí je přiložen v příloze práce (obr. 7), stejně jako celkové plány zkoumané plochy (obr. 9–14).

Původní čísla objektů byla přiřazována dle jejich sektorové lokalizace ve formátu *sektor/číslo sektoru_ číslo objektu*, přičemž každý sektor měl vlastní číselnou řadu. Některé studny byly v označení odlišeny písmenem S před číslem objektu. Původní označení mnohdy evidovalo objekt pod více čísly. Z tohoto důvodu bylo označení sjednoceno a zjednodušeno novým průběžným číslování (obr. 7).

Soupis zahrnuje také objekty, které lze umístit pouze do příslušného sektoru bez bližší lokalizace. Označeny jsou číslem s otazníkem (v plánech šedě).

U objektů je uvedena (pokud dostupné poznatky dovolují) jejich prostorová identifikace v rámci plochy výzkumu, popis, případné konstrukční prvky, charakter výplně, výčet obsažených artefaktů a jejich rámcové fázové zařazení. Keramický materiál je rozdělen dle technologických skupin A, B, C či D, přičemž jsou uváděny u každé skupiny zastoupené okrajové profilace, tvarové kódy a výzdobné prvky včetně úpravy den. Keramické produkci se podrobněji věnuje kapitola 4.1.

U vybraných objektů je interpretována jejich předpokládaná funkce. Nicméně jednoznačné funkční určení je mnohdy obtížné a závisí na více faktorech, jejichž poznání je často limitováno mírou zachování terénní situace. Samotné odlišení studen od jímek přináší nesnáze a je nutné při posuzování brát na zřetel kromě jejich tvaru půdorysu či charakteru výplně také prostorové umístění, úroveň spodní vody, konstrukční řešení či povahu nalezeného materiálu (Cymbalak-Matějková 2012, 45; Krajíc 2009, 294). K vymezení je nezbytné uvážit též možnost změny původní funkce objektu, která nemusí být vždy terénním výzkumem zachycena (Široký 2000, 376). Problém stanovení funkčního využití přivozují rovněž objekty zahloubených stavebních reliktnů, u kterých se nabízí několik interpretačních možností. Problematice spojené se zahloubenými stavebními relikty se podrobněji zabývá kapitola 6.1.

3.2.1 Segment A

Zahrnuje sektory Q/11–12, R/11–12, S/11–12, T/11–12.

Výskyt objektů č. 1 a 80.

Objekt č. 1

Profil, půdorys a řez: *obr. 15, 16*

Popis objektu

Zahloubený objekt č. 1 byl situován v severní části parcely čp. 46 při jižní hraně I. náměstí. Dochoval se velmi fragmentárně. Výzkum zachytil pouze jeho severní a východní obvodovou část spolu s jihovýchodním a severovýchodním nárožím. Rozměry prozkoumané plochy byly u severní hrany cca 3 x 0,5 m a východní cca 7 x 0,8 m. Zbylé stěny objektu včetně jeho interiéru porušil sklep pozdější zástavby, který byl vsazen do stejných míst. Relikty objektu č. 1 zasahovaly do sektorů R/11, S/11, a T/11–12. V sektoru T/12 je patrné nasedání sklepa na zbytky kamenné plenty objektu (*obr. 17*). V severozápadní části sektoru S/11 byly zbytky severní hrany objektu narušeny také recentním vkopem. Zahloubení dosahovalo v této části cca 90 cm, přičemž dno se nacházelo na niveletě 229,92 m. Obezdívku tvořila masivní zeď z lomového kamene spojovaného jílem o dochované šířce minimálně 30 cm. Zachycená část objektu v sektoru T/11 dosahovala zahloubení přibližně 120 cm s kótou 229,69 m n. m.

Výplň o mocnosti cca 120 cm byla zastoupena vrstvami 2 až 15 (*obr. 16*). Napříč všemi vrstvami silně dominoval keramický materiál střepového charakteru, který náležel převážně keramické skupině B (90 %), v menším množství pak skupině A (9 %), C (0,7 %) a také D (0,3 %). Střepty skupiny D byly nalezeny v porušené části (vrstva č. 13).

Nejspodnější vrstvu (č. 2) tvořil probarvený jíl, ze kterého se nepodařilo získat žádný materiál. Ten obsahovala až tmavě probarvená vrstva se skvrnami jílu (vrstva č. 3).

Keramické nálezy z vrstvy č. 3 se stávají výhradně z fragmentů skupiny B (271 ks, 94 %), dále pak skupiny A (10 ks, 3,5 %) a C (5 ks, 0,5 %). Skupina B je zastoupena okraji nízkého okruží (H10, H13) a vyššího s čelní prožlabenou plochou (H11), dále pak zlomkem okraje džbánu (D2). Jako výzdobný prvek se uplatňuje vývalková šroubovice a červené malování ve formě jedné linky. Skupina A obsahuje zlomky nízkého vytaženého okraje. Výzdobu tvoří svazky rýh na podhrdlí. Veškerá dna (A i B) jsou podsýpána, v jednom případě i opatřena značkou. Spolu se střepy se ve vrstvě č. 3 vyskytovaly uhlíky, mazanice (1,126 kg) a kostěný knoflík (př. č. 20). Za zmínku také stojí nález miskovitého kahanu s odřezávaným dnem (*viz kapitola 4.5*) a fragment pokličky s knoflíkovou úchytkou se stopami po odřezu.

Malé množství (4 ks) střepů skupiny B pochází z plenty situované u dna objektu. Obsahují zlomek džbánu s rozevřeným vně profilovaným okrajem (D2).

Zbytek zásypové výplně objektu se skládal z vrstev 4–12. I zde silně převládal keramický materiál skupiny B (326 ks, 83 %), zbytek tvořila skupina A (49 ks, 13 %). Skupinu A zastupují okraje nízké vytažené, spolu s rozevřenými a prohnutými. Výzdobným prvkem na střepích jsou svazky rýh. Skupina B obsahuje nízké okruží (H10, H13), vyšší okruží (H11) a ovalený okraj (H20?). Jako výzdoba je uplatňována vývalková šroubovice, červená linka na podhrdlí a šroubovicové rýhy. Vyjma střepů se v zásypu nacházela struska (0,102 kg) a mazanice (0,224 kg). Ze svrchních zásypových vrstev 6 a 7 bylo vyzdviženo sklo (př. č. 26, 27).

Keramický materiál se svým charakterem ve všech vrstvách shoduje. Rámcově ho můžeme zařadit do fáze IIIa.

Objekt lze interpretovat jako relikť částečně zahloubené stavby (*viz kapitola 6.1*).

Objekt č. 80

Půdorys: *obr. 18*

Popis objektu

Relikt objektu byl odkryt při přední hraně parcely čp. 45 v sektorech Q/11 a Q/12. Zachycena byla pouze jeho východní obvodová část spolu se severovýchodním nárožím. Zbytek objektu byl zničen vsazením pozdějšího sklepa čp. 45. Velikost prozkoumané plochy objektu dosahovala délky cca 3 m a šířky 0,5 m. Na dně ve výšce 230,257–230,265 m n. m.

byla zjištěna masivní plenta vystavěná z lomového kamene spojovaného jílem. Celková hloubka objektu není známa.

Ze sypkého zásypu objektu bylo získáno menší množství keramických střepů (celkem 57 ks) přiřazených ke skupinám A (13 ks, 22 %) a B (44 ks, 78 %). Ve skupině A jsou okraje zastoupeny nízkým vytaženým. Skupina B obsahuje nízká okruží (H10), jako výzdobný prvek se uplatňuje červená linka či vývalková šroubovice. Veškerá dna jsou podsypána (3 ks). Kromě keramického materiálu bylo nalezeno ve výplni kostěné držadlo (př. č. 406).

Keramické nálezy z výplně lze datovat do fáze IIIa.

Objekt s největší pravděpodobností představuje stejně jako objekt č. 1 relikv částečně zahloubené stavby (*viz kapitola 6.1*).

3.2.2 Segment B

Zahrnuje sektory Q/14–15, R/14–16, S/14–16, T/14–16

Výskyt objektů č. 2, 3, 4, 82, 83, 87?, (102?)

Objekt č. 2

Profil a půdorys: *obr. 19*

Popis objektu

Objekt č. 2 představoval poměrně rozsáhlé zahloubení čtyřúhelníkového půdorysu v sektorech Q/14 a Q/15 na parcele čp. 45. Jeho rozměry můžeme rekonstruovat cca 5 m x 4,3 m (bez vstupní šíje), přičemž delší strana byla orientována S-J. Objekt byl poničen pozdější stavební aktivitou. Jižní část zahloubení byla výrazně narušena severní zdí zadního traktu čp. 45 (*obr. 20*). Obezdění chodby mezi sklepy čp. 45 poškodilo jihozápadní nároží a také západní hranu objektu. Severovýchodní nároží bylo zasaženo sklepem čp. 45.

Rovné dno bylo zahloubeno do jílovito-písčitého podloží v hloubce cca 100 cm. Objekt byl opatřen vstupní šíjí, jejíž relikty byly nalezeny ve středu severní stěny. Vstup se svažoval směrem dovnitř objektu. Dosahoval maximální hloubky 65 cm. Východní část vstupu byla odstraněna při vsazení sklepa čp. 45 (profil 1, zeď 1). V jižní části objektu narušené severní obvodovou zdí zadního traktu čp. 45 (zeď 1a) byla odryta kamenná destrukce (zeď 1b).

Ve střední části objektu se do dna zahlubovala jáma (*obr. 21, obr. 19: profil-vr. 8*), z níž se dochovaly pouze relikty, jelikož byla zasažena pozdější severní zdí zadního traktu čp. 45.

V prozkoumané části její dno dosahovalo hloubky cca 34 cm. Stěny měly šikmý sklon. Výplň obsahovala probarvený jíl, ze kterého se nepodařilo získat žádné artefakty.

Výplň objektu č. 2 se skládala z vrstev 1–8 (*obr. 19: profil*). Na rovné dno nasedala šedohlinitá vrstva č. 7, která obsahovala keramický materiál výhradně skupiny A (479 ks, 98 %), doplňkově skupiny B (8 ks, 1,5 %) a C (1 ks, 0,5 %). Ve skupině A se vyskytují okraje nízké vytažené spolu s rozevřenými a prohnutými. Převažujícím výzdobným prvkem jsou svazky rýh na podhrdlí, v menší míře pak šroubovicové rýhy, rytá vlnice a rádýlko. Specifické jsou fragmenty třmenového ucha s přesečky, okraj nádoby se čtyřlístovým ústím, zlomek dna se značkou. Kromě keramických střepů lze ke skupině přiřadit také 8 ks torzálních nádob opatřených vytaženými či prohnutými a rozevřenými okraji a svazky rýh na podhrdlí, spolu s torzem mísy s kruhovým otvorem ve stěně. Skupina B je zastoupena pouze nezdobenými zlomky bez okrajů. Ze skupiny C pochází jeden střep z jemně plavené nádoby s rozevřeným okrajem. Veškerá dna jsou podsýpána.

Ve zbývající části výplně tvořené převážně jílovitými vrstvami dominovala keramická skupina A (103 ks, 87 %), doplněná skupinou B (15 ks, 13 %), přičemž vrstvy č. 4, 5 a 6 neobsahovaly žádné nálezy. Profillované a zdobené střepy jsou reprezentovány pouze skupinou A. Mezi okraji se vyskytují nízké vytažené spolu s prohnutými a rozevřenými. Výzdobnými prvky jsou svazky rýh a žlábkové rýhy. Z výplně také pochází nezdobené torzo spodku nádoby s podsýpaným dnem (skupina A). Z nekeramických nálezů bylo vyzdviženo malé množství strusky (0,394 kg).

Větší množství keramických artefaktů skupiny A (31 ks, 39 %) a B (46 ks, 58 %) obsahovala také vrstva 5a, která vyplňovala prostor vkopu pro zeď 1a. Okraje skupiny A zastupuje nízký vytažený. Jako výzdobné prvky se na střepech uplatňují svazky rýh či jejich kombinace s rytou vlnicí. Ke skupině náleží také nezdobené torzo spodní části nádoby s podsýpaným dnem. Skupina B zahrnuje pouze fragmenty bez okrajů občasně zdobené vývalkovou šroubovicí a červeným malováním. Spolu se střepy těchto skupin byly nalezeny také 3 ks pravěkých.

Z výplně objektu kromě keramických střepů pochází nestratifikované fragmenty skla (př. č. 426) a mazanice (1,240 kg).

Vyjma materiálu běžného charakteru si pozornost zaslouží také nálezy technické keramiky, tzn. fragmentů tavicích tyglů vyzdvižených z pozánikové výplně (vzorek č. 18)

a vrstvy 7 (vzorek č. 17). Ty byly podrobeny analýze (provedl J. Zavřel) metodou EDS – SEM a BSE (viz kapitola 4.6).

Ve spojitosti s fragmenty tavicích tyglů lze uvést také značné množství nestratifikované strusky (23,127 kg) pocházející z výplně objektu.

Materiál z nejnižší uložené vrstvy č. 7 lze zařadit do I. fáze. Nálezy získané z vrstev 3 a 5a datujeme rámcově do II. fáze.

Objekt lze interpretovat jako relikv částečně zahloubené stavby (viz kapitola 6.1).

Objekt č. 3

Půdorys a řez: *obr. 22*

Popis objektu

V sektorech R/14 a R/15 byla zachycena hrana objektu, který pravděpodobně představoval jámu obdélného půdorysu. Objekt byl zasažen stavbou pozdějšího zadního traktu čp. 46, který umožnil dokumentaci pouze úseku západní části. Relikty zkoumaného zahloubení dosahovaly půdorysných rozměrů cca 6,5 m x 2 m, přičemž delší strana byla orientována ve směru S-J. Hrana objektu v severní polovině byla lemována kamennou zdí skládanou na jíl, dochovanou o výšce cca 30–40 cm a šířce cca 40 cm (*obr. 23*). Zjištěná maximální hloubka objektu byla cca 100 cm. Terasovitě svažité dno se v nejnižším bodě nacházelo na kótě 229,90 m. Stěny objektu byly šikmé, svažující se směrem ke dnu. V severozápadním rohu byla zjištěna sloupová/kulová jamka o průměru cca 20 cm a hloubce 60 cm (*obr. 23*). Další sloupová jáma byla zachycena v jihozápadním nároží objektu. Ta dosahovala průměru cca 30 cm a hloubky 80 cm. V jižní polovině zahloubení byl odkryt objekt č. 82 o maximálních půdorysných rozměrech 2,6 x 1,4 m (*obr. 24*), který je určen dle dokumentace jako stratigraficky starší.

Nejspodnější úroveň výplně objektu č. 3 tvořila jílovitá, světle hnědá, mazlavá vrstva. Ta obsahovala nečetný nezdobený střepový materiál (16 ks) skupiny A včetně torza nádoby s podsýpkou a svazkem rýh na podhrdlí.

Na ni nasedala vrstva charakterizovaná jako „šedá kompaktní hlinitá s černou“, ze které pochází menší množství střepů skupiny A (12 ks, 92 %) a B (1 ks, 7 %). Okraje zastupuje jeden fragment nízkého vytaženého (skupina A).

Ze svrchní části výplně (nerozlišeno) objektu byly získány pouze střepy skupiny A (22 ks), mezi kterými se vyskytují nízké vytažené okraje. V severní polovině objektu se v této části

výplně podařilo zachytit červeně propálenou vrstvu, která poskytla keramické fragmenty skupiny A (7 ks) a D (1 ks).

Keramické zlomky pocházející z nejnižše uložené vrstvy lze rámcově zařadit do I. fáze. Materiál ze svrchních vrstev spadá na přelom I. a II. fáze.

Objekt lze interpretovat jako relikv částečně zahloubené stavby (*viz kapitola 6.1*).

Objekt č. 82

Popis objektu

Zahloubení nepravidelného tvaru bylo zachyceno v sektoru R/16 v jižní části objektu č. 3. Dokumentovaná část půdorysu měla maximální rozměry cca 2,6 x 1,4 m, delší strana orientována S-J. Nejnižší úroveň dna, které se svažovalo směrem k jihu, byla naměřena ve výšce 229,20 m n. m. Hloubka objektu není známa, jelikož dle dokumentace nelze určit jeho horní hranu. Jeho východní strana byla zničena pozdější stavbou zadního traktu čp. 46. Dle dokumentace byla jáma umístěna pod objektem č. 3, který by měl být stratigraficky mladší (*obr. 24*). Jihozápadně od objektu byla v těsné blízkosti situována sloupová/kulová jamka o průměru cca 15 cm a hloubce 60 cm.

Jámu vyplňovala tmavá hlinitá vrstva, která obsahovala pouze čtyři střepy skupiny A včetně nízkého vytaženého okraje. Z nekeramického materiálu byly vyzdviženy zbytky dřev a kůže.

Keramický materiál nelze na základě sporého množství spolehlivě datovat, avšak na základě stratigrafického vztahu vůči objektu č. 3 lze s opatrností začlenit do I. fáze. Není vyloučeno, že se jednalo o objekt s odpadní funkcí.

Objekt č. 4

Profil: *obr. 25*

Popis objektu

Objekt č. 4 byl situován v severní části parcely čp. 47 při východní hraně zkoumané plochy. Rozkládal se na hranici sektorů T/14 a T/15. Jednalo se o jámu obdélného půdorysu o rozměrech cca 110 x 150 cm (*obr. 26*), jehož osa delší strany ubíhala ve směru Z-V. Vanovitě dno dosahovalo hloubky cca 50 cm. Jeho stěny byly kolmé a nijak upravované. Nivelační body z tohoto objektu nejsou k dispozici.

Jeho výplň se stávala z pěti vrstev. Nálezy obsahovaly vrstvy č. 1–3 (*obr. 25*), jejichž materiál tvořila z 99 % (76 ks) keramika skupiny A, zbylé 1 % (1 ks) náleželo skupině C. Ze svrchní části výplně pochází zlomek mísy zdobenou rytou vlnicí a s kruhovým otvorem ve stěně (pM1), ostatní fragmenty pozbývají výzdoby a okrajové profilace. Kromě keramických střepů se ve vrstvě u dna vyskytovaly také uhlíky. Homogenní keramický materiál z objektu lze rámcově zařadit na přelom I. a II. fáze. Jednoznačná funkční interpretace objektu není možná.

Objekt č. 87

Popis objektu

V prostoru sektoru T/14 na parcele čp. 47 se měl vyskytovat objekt charakterizovaný jako „malá mělká jamka“. Bližší detaily o jeho podobě a velikosti neznáme. Vyplněn byl dle popisu tmavou vrstvou s kameny. Ta obsahovala pouze dva nezdobené střepy bez okrajů keramické skupiny A. Materiál z výplně není možné na základě získaného množství klasifikovat.

Objekt č. 83

Popis objektu

Zděný objekt byl situován na předělu sektorů T/16 a T/17 při východní hraně zkoumané plochy čp. 47. Dle popisu se mělo jednat o jímku, jejíž stěny byly vyzděny lomovými kameny. Její půdorys nebyl zachycen v celém rozsahu, jelikož východní část se nacházela již mimo vytyčenou plochu výzkumu. Odkrytý půdorys dosahoval rozměrů cca 1 x 1,9 m, přičemž jeho delší strany ubíhaly ve směru S-J. Šířka zdiva byla kromě jižní strany v průměru 30 cm, ta v nejširším místě nabývala tloušťky až 50 cm. Jihozápadně od jímky byly zahloubeny dva neznámé objekty (*obr. 27*), o jejichž funkci či stáří nemáme žádné poznatky.

Výplň neznámého charakteru obsahovala jednotný střepový materiál skupiny D a tři torza nádob příslušející stejné skupině. Mezi okraji se vyskytuje ploše modelované vysoké okružní s plastickým žebrem (H172) či oblý přehnutý. Výzdoba je omezena na svazky žlábkových rýh nebo šroubovicové vývalky. Všechna dna nesou stopy odřezu.

Keramický materiál získaný z výplně objektu spadá do V. fáze.

3.2.3 Segment C

Zahrnuje sektory P/17–18, Q/17–18

Výskyt objektů č. 27, 28, 81?, 98?, 99?, 100?

Objekt č. 27

Popis objektu

Objekt č. 27 byl situován v jihovýchodním rohu sektoru P/17 (označen jako Q/17) na parcele čp. 45. Prozkoumaná část objektu nepravidelného tvaru dosahovala půdorysných rozměrů v maximálních délkách cca 140 x 180 cm (delší strana orientována S-J). Úroveň zahloubení není známa. Stěny objektu byly konkávní, sbíhající směrem ke dnu. V jižní stěně blízko horní hrany zahloubení byl odkryt rozměrný kámen. Jámu porušovala jižní obvodová zeď zadního sklepa čp. 45 (*obr. 28*). Při jižní hraně zmíněné zdi byl pod objektem č. 27 zahlouben další objekt, který nelze s jistotou určit. Je možné, že se jedná o objekt č. 81, který se dle dostupných informací nacházel ve stejném sektoru a byl stratigraficky starší než objekt č. 27.

Výplň objektu tvořila žlutá písčité vrstva, ze které byly získány pouze dva střepy skupiny B. Omezený nálezový fond neumožňuje jeho přiřazení k určité fázi. Funkční charakteristika objektu není možná.

Objekt č. 81

Popis objektu

Objekt neznámé funkce byl zachycen na hranici sektorů P/17 a P/18 (označen jako Q/17 a Q/18). Jeho přesná lokalizace není známa. Je možné, že objekt byl situován pod objektem č. 27, který měl být dle dostupných informací stratigraficky mladší (*obr. 28*).

Sypká výplň obsahovala větší množství keramických střepů příslušející z 35 % (41 ks) skupině A a z 65 % (75 ks) skupině B. Okraje skupiny A zastupují nízké vytažené. Výzdoba se omezuje pouze na žlábkové rýhy. Ve skupině B se vyskytují nízká okružít (H10), vyšší s čelní prožlabenou plochou (H11) a jeden ovalený okraj. Ve výzdobných prvcích dominuje vývalková šroubovice, v menší míře červené malování v podobě jedné nebo trojnásobné linky. Ve zlomcích se také nachází fragment džbánu s rozevřeným a na vnější straně profilovaným okrajem (D2).

Kromě keramických střepů bylo z objektů vyzdvíženo větší množství mazanice (5,946 kg), zbytky bronzu a uhlíků.

Charakterem by nálezový soubor příslušel ještě do II. fáze, avšak výskyt vyšších okruží (H11) řadí nálezy na počátek III. fáze. Celkově materiál z výplně působí smíšeně. Není vyloučené, že se v případě některých střepů jedná o intruzi z výše uvedeného objektu č. 27 či sekundárně přemístěný zásyp.

Objekt č. 28

Popis objektu

Objekt byl odkryt v jižní polovině sektoru P/18 (značeno Q/18) na parcele čp. 45, cca 39 m od obvodu náměstí. Prozkoumána byla pouze část jámy o maximálních půdorysných rozměrech zhruba 60 x 90 cm, přičemž delší strana ubíhala ve směru S-J. Objekt pravděpodobně představoval studnu čtyřúhelníkového půdorysu. Ta měla vyztužené stěny dřevěnou konstrukcí z vodorovně ložených fošen, jejíž relikty se zachovaly při severní a jižní stěně (*obr. 29*). O hloubce a charakteru dna bližší informace nemáme.

Objekt byl překryt hlinitým zásypem, ve kterém se nacházely čtyři střepy skupiny A včetně zlomku rozevřeného a prohnutého okraje. Studna byla vyplněna hnědou, žlutě probarvenou, hlinitou vrstvou obsahující pouze čtyři střepy skupiny A. Zlomky zahrnují fragment ucha se zářezy. Přiřazení materiálu k určité fázi není na základě tak malého množství zlomků možné.

Objekt č. 98

Popis objektu

Objekt byl zjištěn na pomezí sektorů Q/17 a Q/18. Dle terénní dokumentace byl popisován jako vkop jižně od jihovýchodního nároží zadního sklepa čp. 45. Na základě dostupných informací nelze objekt spolehlivě lokalizovat, tudíž jeho charakter a velikost není známa.

Výplň byla charakterizována jako sypká, obsahující kromě keramických střepů skupiny A (1 ks, 4 %), též skupinu D (26 ks, 96 %), ve které jsou zlomky z 85 % opatřeny vnitřní polevou. Vyjma mladších okruží jsou také zastoupeny okraje vně vyhnuté. Z výplně pochází i zlomek nožky pánve (Pn2) a kachle opatřené zelenou polevou. Rozpoznána dna nesou stopy odřezu. Z nekeramických artefaktů byly vyzdvíženy fragmenty skla (př. č. 432). Nálezový soubor můžeme přiřadit k VI. fázi.

Objekt č. 99

Popis objektu

Poblíž hranice sektorů Q/17 a Q/18 se vyskytoval objekt neznámé funkce, jehož přesnější poloha není známa. Totéž platí i pro podobu půdorysu či jeho rozměry. Dostupný je pouze materiál, který byl získán z tmavé hlinité výplně, zastoupen střepy skupiny A (12 ks, 55 %) a B (10 ks, 45 %). Skupina A obsahuje rozevřený a prohnutý okraj. Jako výzdobný prvek se uplatňují svazky rýh na podhrdlí. Ve skupině B jsou zastoupena nižší okruží (H10, H13) a zlomek pokličky s knoflíkovou úchytkou nesoucí stopy odřezu. Výzdobu reprezentuje červené malování ve formě linky. Zaznamenaná dna (2 ks) jsou podsýpána. Rámcově zařazujeme nálezový soubor do IIb fáze.

Objekt č. 100

Popis objektu

Objekt byl nalezen v prostoru sektoru Q/18, přičemž jeho bližší umístění na ploše výzkumu není možné. Rozměry ani úprava stěn nejsou známy.

Výplň objektu tvořila tmavá hlinitá „mazlavá“ vrstva, která obsahovala střepový materiál skupiny A (37 ks, 51 %) a B (35 ks, 49 %). Uplatňovaná výzdoba na střepech skupiny A představuje svazky žlábkových rýh nebo vpichy. V okrajích se vyskytují prohnuté a rozevřené spolu s nízkými vytaženými (skupina A). Nalezen byl také fragment okraje a nádoby se čtyřlístovým ústím. Skupinu B zastupují pouze střepy bez okrajů s občasnou výzdobou ve formě vývalkové šroubovice. Dna nesou pouze otisk podsýpky. Z nekeramických artefaktů byly vyzdviženy zbytky dřeva a kůže.

Nálezový soubor řadíme do fáze IIb. Tmavá hlinitá mazlavá vrstva a složení nálezů by mohly napovídat o funkci objektu jako odpadní jámy, avšak bez znalosti jeho tvaru či hloubky je interpretace pouhou domněnkou.

3.2.4 Segment D

Zahrnuje sektory R/18–19, S/18–19, T/19

Výskyt objektů č. (9, 10, 11, 14, 15), 16, (17, 18, 19), 20, 21, 22, 23, (25), 26, 29, 30, 31, 32, 33, 38, 90, 91?, (104?), 107?

Objekt č. 16

Popis objektu

Studna čtyřúhelníkového půdorysu byla situována v sektoru S/18 ve střední části parcely čp. 46. Její svislé stěny byly vyzděny lomovými kameny (*obr. 30*), přičemž šířka obezdění dosahovala v severní polovině v průměru 50 cm s niveletou horní hrany 231,14 m a v jižní polovině cca 30 cm (hrana 231, 21 m). Vnitřní prostor objektu měl půdorysné rozměry 130 x 120 cm, osa delší strany byla orientována Z-V. Rovné dno se nacházelo ve výšce 229,08 m. Celková hloubka studny byla 2,06 m. Větec studny byl jihozápadním rohem v přímém kontaktu se severozápadní hranou neznámé jámy (*obr. 31*), která byla s největší pravděpodobností recentního stáří (*obr. 32*).

Nálezy z blíže nespecifikované výplně reprezentuje malé množství keramiky (8 ks) spadající do skupiny B. Mezi střepy se nevyskytují žádné okraje. V jednom případě zdobí povrch střepu vývalková šroubovice, zbytek zůstává bez výzdoby. Kus obsaženého dna nese otisk podsýpky. Fázové zařazení nálezového souboru na základě jeho omezeného obsahu není možné.

Objekt č. 20

Profil: *obr. 33*

Popis objektu

Objekt obdélného půdorysu představoval poměrně rozměrné zahloubení s kolmými stěnami (pravděpodobně vydřevenými) v sektoru S/18 v centrální části parcely čp. 46. Dosahoval rozměrů cca 350 x 150 cm, přičemž orientace delší osy byla Z-V. Rovné dno bylo zahloubené v průměru cca 140 cm do světlého podložního jílu. Naměřený nivelační bod ze dna určuje výšku 229,686 m n. m, zároveň horní hrana objektu byla naměřena v 231,108 m n. m. Jámu z jihozápadní strany narušoval v celé hloubce objekt č. 23 (*obr. 34*). Do jejího jihovýchodního rohu částečně zasahoval objekt č. 21. Z jižní strany byl objekt v těsné blízkosti s jámkou č. 22, jejich stratigrafický vztah není na základě dokumentace jasný. Do severní hrany

objektu zasahovalo neznámé zahloubení pravděpodobně recentního stáří (*obr. 31*), jehož dno bylo naměřeno ve výšce 230,591 m.

Výplň objektu č. 20 dle profilu 18 tvořilo 9 vrstev. Ta kromě zuhelnatělých dřev obsahovala pravděpodobně i zbytky dřevěného bednění (*obr. 35*), které byly odkryty na dně objektu. Keramický materiál (12 ks) je dostupný pouze z vrstvy 1 uzavírající výplň objektu. Střepy ze 75 % (9 ks) spadají do skupiny B a zbylých 25 % náleží skupině A. Zlomky jsou zdobeny šroubovicovými rýhami (skupina A) nebo vývalkovou šroubovicí (skupina B). Dna jsou posýpaná u obou skupin. Kvůli malému množství nelze keramický materiál spolehlivě zařadit. V případě tohoto objektu není vyloučeno, že z jeho výplně bylo získáno více artefaktů, které však nejsou již k dispozici.

Funkčně nelze objekt interpretovat, nicméně lze uvažovat o jeho využití jako odpadní jámy.

Objekt č. 21

Popis objektu

Jáma obdélného půdorysu o rozměrech cca 140 x 100 cm, delší stranou orientována S-J byla odkryta v jižní polovině sektoru S/18 zhruba 40 m od obvodu náměstí. Stěny objektu zpevňovala dřevěná výztuha z desek, jejíž torzo se podařilo výzkumem zachytit. V rozích byly umístěny kůly, které přidržovaly vodorovně skládané desky. Bližší informace o konstrukčním řešení jako například existence rozpěr či druhu nárožních spojů neznáme. Rovné dno vyložené dřevěnými deskami se nacházelo na kótě 230,838 m n. m. Zahloubeno bylo oproti okolnímu, dochovanému terénu cca 45 cm, celkovou hloubku nelze rekonstruovat. Jihozápadním rohem jáma zasahovala do stratigraficky staršího objektu č. 20. Též byla v superpozici s objektem č. 22 (*obr. 36*), jehož SV hranu narušovala, avšak do jeho výplně nezasáhla.

Výplň byla tvořena sypkou hlinitou vrstvou, ze které pochází pouze jeden střep keramické skupiny B, obsahující zlomek podsýpaného dna. S největší pravděpodobností výplň poskytla více materiálu, avšak jeho existence není známa. Na základě existence výdřevy můžeme uvažovat o interpretaci objektu jako jímky, popř. studny.

Objekt č. 22

Popis objektu

Zahloubený, vydřevený objekt se nacházel na jižní hraně sektoru S/18 na parcele čp. 46. Jeho čtyřúhelníkový půdorys zabíral plochu o rozměrech cca 120 x 115 cm, delší stranou

orientován S-J. Stěny objektu byly kolmé a vyztužené dřevěným bedněním. V rozích objektu byly zachycené čtyři kúlové jamky o průměru 8–10 cm. Dřeva výdřevy byla analyzována jako jedlová, smrková a dubová (*Kyncl [1978b]*). Pozůstatky vodorovných dřev, které zajišťovaly stěny objektu, byly zachyceny pouze při severní straně. Zda se jednalo o dřevěné desky, nebo kulatinu není známo. Severní strana souběžně ubíhala v těsné blízkosti s jižní hranou objektu č. 20 a plně ji respektovala. Hranu SV stěny narušoval objekt č. 21, jehož bednění bylo situováno do stejných míst jako u objektu č. 22 (*obr. 36*). Objekt nebyl prozkoumán v celé hloubce, jelikož jeho horní část byla setřena pozdějšími aktivitami. Rovné dno bylo zahlobbeno oproti okolnímu terénu cca 30 cm ve výšce 230,805 m.

Výplň charakterizovaná jako bahnitá probarvená obsahovala pouze dva střepy skupiny B, z nichž jeden představuje nízké okružní (H10). Stejně jako u objektu č. 21, tak i zde lze přepokládat více získaného materiálu. Množství keramických střepů neumožňuje fázové zařazení. Výdřeva objektu může napovídat jeho funkci jako jímky, či studny.

Objekt č. 23

Popis objektu

Jednalo se o kruhový objekt, který byl původně užíván jako studna. Situován byl na rozhraní sektorů S/18, S/19, R/18 a R/19 přibližně 40 m od obvodu náměstí. Maximální průměr vnitřního prostoru dosahoval cca 150 cm. Hloubka objektu se na základě dokumentace nepodařila zjistit (*obr. 38*). Studna byla vyžděna z lomového kamene (*obr. 37*), přičemž věnec dosahoval maximální šířky cca 35 cm. O povaze dna a pojiva stěn podrobnosti neznáme. Výška hrany kamenné konstrukce byla v 231,517 m n. m. Svrchní část kamenného obezdění v jižní polovině narušil neznámý objekt. Studna byla zapuštěna do jihozápadního rohu objektu č. 20. Podél jihozápadní strany studny ubíhala ve směru S-J hloubková zeď, která studnu plně respektovala.

Výplň objektu tvořily fekální vrstvy, které poskytly keramický materiál skupiny B (200 ks, 24 %) a D (645 ks, 76 %). Skupina B obsahuje nízké okružní (H17?). Výzdoba se omezuje na vývalkové šroubovice či otisk rádélka. Ve skupině D dominují okraje ovalené (H21?) či přehnuté, v menším množství pak jednoduše rozevřené. V kusovém množství se vyskytuje nízké okružní (H173) a zlomek ze džbánu (D3). Jako výzdobný prvek se na střepích uplatňuje červené malování ve formě jednoduché linky nebo vlnice, svazky žlábkových rýh či pás rádýlkového otisku. Část střepů (44 %) skupiny D je opatřena vnitřní polevou.

Kromě střepového materiálu výplň objektu poskytla rozsáhlý soubor celých nádob čítající 59 kusů a 11 torz příslušející ke skupině D. Torza zahrnují 5 spodků nádob bez výzdoby a 2 spodky s vývalkovou šroubovicí a vnitřní polevou (H80?), 2 hrnce (H21) s ovaleným okrajem a vývalkovou šroubovicí, hrnec s nízkým okružím (H17) a hrnec s páskovým uchem, ovaleným okrajem a červeným malováním ve formě linky a vlnice. Všechna dna ve zlomcích, celých nádob i torz nesou stopy odřezu. Homogenní keramický materiál lze zařadit do V. fáze.

Spolu s keramickými nálezy byly také vyzdviženy zbytky dřev, železa, uhlíků, kůže, pecek, ale také mazanice a skla (př. č. 302, 304, 311, 311a, 316, 320, 321). Zvláštní pozornost si zaslouží fragmenty nepolévaných komorových kachlů. Šest zlomků je opatřeno reliéfní výzdobou, která představuje motiv dvou postav a nápisu. Jeden fragment ze zadního pláště kachle je opatřen konstrukčním kruhovým otvorem.

U objektu lze zachytit funkční změnu. Ta spočívala ve využití tělesa studny jako odpadní jímky, z které také pochází veškerý materiál.

Objekt č. 26

Popis objektu

Objekt č. 26 byl zachycen na rozhraní parcel čp. 45 a čp. 46, cca 40 m od obvodu náměstí v sektoru R/19. Přisazen byl k hloubkové zdi ubíhající ve směru S-J. Objekt představoval studnu kruhového půdorysu s vnitřním průměrem zhruba 110 cm. Její stěny byly tvořeny obezdívkou z lomových kamenů, jejíž maximální šířka dosahovala cca 60 cm, v nejužším úseku přibližně 35 cm (*obr. 39*). Horní hrana věnce byla naměřena nivelety 231,459 m. Hloubka a povaha dna studny není známa.

O charakteru výplně objektu a materiálu, který obsahoval, nejsou k dispozici žádné informace.

Objekt č. 38

Popis objektu

Objekt obdélného půdorysu o rozměrech zhruba 180 x 230 cm (delší strana S-J) se nacházel v sektorech R/19 a R/20 na rozhraní parcel čp. 45 a čp. 46 (*obr. 40*). Východní polovina objektu byla situována pod hloubkovou zdí ubíhající ve směru S-J. Jeho rovné dno bylo zachyceno v hloubce cca 95 cm v kótě 230,020 m. n. m. Horní hrana se nacházela pravděpodobně ve výšce 230,986 m. n. m., přičemž výška probíhající zdi nad objektem se pohybovala v 231,665 m. U kolmých stěn objektu nebyla zjištěna žádná úprava či výztuha.

Výplň objektu byla tvořena hnědou mazlavou vrstvou, ve které byly převážně zastoupeny střepy skupiny B (132 ks, 97 %), doplněné skupinou A (4 ks, 3 %). Skupina B obsahuje okraje okruží (H10, H11, H13). Výzdoba se omezuje na vývalkovou šroubovici. Dna jsou podsýpána. Střepový materiál zahrnuje také fragment pokličky s knoflíkovým úchytem nesoucí stopy po odřezu. Z vrstvy byla vyzdvižena také celá nádoba-hrnc (H20), z nekeramických artefaktů zbytky dřev.

Další rozpoznaná vrstva byla fekálního charakteru. V získaném souboru keramiky je přítomna výhradně skupina B (124 ks, 96 %), okrajově A (4 ks, 3 %) a C (1 ks, 1 %). Okraje ve skupině B reprezentují okruží (H11 a H10) spolu s ovalenými (H20 a H21?). Výzdobným prvkem se stává červené malování (linky) nebo vývalková šroubovice. Dna nesou otisk podsýpky. Z vrstvy pochází také celá nádoba (H13), 3 torza pokliček s knoflíkovým úchytem, zlomek džbánu (D3), jehož okraj člení okruží a povrch zdobí červené linka. Zajímavý je nález fragmentu konvice s trubkovitou výlevkou a třmenovým uchem. Kromě keramiky a dřeva neobsahovala vrstva žádné další nálezy.

Horní část výplně uzavíral sypký zásyp, jehož obsahem bylo značné množství střepů keramické skupiny B (471 ks, 86 %), v menším podílu pak střepy A (73 ks, 13 %), C (1 ks, 0,5 %) a též zlomek pravěkého střepu (0,5 %). Ve skupině B se vyskytuje z okrajů nejčastěji vyšší okruží (H11), v menší míře okruží nízká (H10, H13). Poměrně časté jsou ovalené okraje. Ve výzdobě dominuje vývalková šroubovice a červené malování (volné tahy i linky). Skupina zahrnuje také tři nezdobené spodky nádob, jeden celý hrnc (H10), a dvě pokličky s knoflíkovým úchytem. Okraje skupiny A zastupují nízké vytažené. Výzdobné prvky na střepích představují žlábkové rýhy nebo ryté vlnice na podhrdlí, či jejich kombinace. Ke skupině lze také přiřadit dva poháry a zlomek mísy (M1) zdobenou rytou vlnicí. Obsažená dna nesou otisk podsýpky.

Zásyp poskytl poměrně různorodý nálezový soubor zahrnující množství železa, dřeva, kůže, uhlíků, mazanice, bronzu či kus křemence a kadlub (*kapitola 4.4*).

Zvláštní pozornost náleží nálezům tavicích tyglů, které obsahoval zásyp objektu (vzorky č. 10, 11, 12) a fekální vrstva (vzorek č. 13). Vyzdvižené artefakty byly kromě vzorku č. 13 analyzovány metodou EDS – SEM a BSE (provedl J. Zavřel) (*viz kapitola 4.6*).

Soubor celých nádob, torz a střepového materiálu lze zařadit do fáze IIIa. Fekální vrstva v objektu by mohla svědčit o jeho využívání jako jímky.

Objekt č. 107

Popis objektu

Jednalo se o objekt neznámého tvaru a funkce, který byl odkryt v sektoru R/19. Na základě dokumentace jeho bližší lokalizace není možná.

Výplň byla charakterizována jako tmavá hlinitá. Obsahovala pouze malé množství keramických střepů (11 ks) příslušících skupině A, na kterých se nevyskytuje žádný výzdobný prvek. Nálezový soubor nelze na základě nízkého počtu keramického materiálu fázově zařadit.

Objekt č. 90

Popis objektu

Objekt čtvercového půdorysu byla zjištěn poblíž pomezí sektorů S/19 a S/18 (reálně však R/19 a S/19) na parcele čp. 46. Představoval jímku s cihlovým obložením, která překrývala jižní část objektu č. 33 a její východní hrana probíhala nad západní hranou objektu č. 32. Do jeho výplně byl vsazen neznámý objekt čtvercového tvaru o velikosti zhruba 70 x 70 cm se dnem ve výšce přibližně 230,375 m. n. m. Půdorysné rozměry objektu č. 90 činily cca 2,3 x 2,4 m. Úroveň dna byla naměřena v kótě 230,659 m. n. m. Skutečná hloubka objektu není známa.

Výplň byla tvořená sypkou vrstvou, ze které byl získán keramický materiál začleněný do skupiny D. Mezi okraji se vyskytují vně vyhnuté a nízká pozdní okruží. Výzdobné prvky jsou zastoupeny červeným malováním ve formě jednoduché linky, svazkem žlábkových rýh či vývalkovou šroubovicí. Z 64 % jsou střepy opatřeny glazurou. Ve fragmentech se nachází nožky (6 ks + 2 ks s tulejí) z pánve (Pn2), zlomek okraje s výlevkou džbánu (D32) a 3 střepy z komorového kachle. Spolu s nimi byla vyzdvižena torza šesti nádob příslušející stejné skupině. Zahrnují 3 spodky nádob s vnitřní glazurou, 2 hrnce s nízkým okružím (H90) zdobené v podhrdlí svazkem žlábkových rýh, hrnec s vně vyhnutým okrajem a žlábkovou rýhou v podhrdlí (H90). Výplň obsahovala také soubor čtyř celých nádob (2x H90, H40, H172). Veškerá dna nesou stopy po odřezu.

Z výplně objektu bylo kromě keramického materiálu získáno sklo (př. č. 297, 299, 301).

Nálezový soubor z výplně lze přiřadit k VI. fázi.

Objekt č. 33

Popis objektu

Objekt byl zachycen pod cihlovou jímkou (objekt č. 90) na hranici sektorů S/19 a R/19 na parcele čp. 46. Vyznačoval se nepravidelným čtyřúhelníkovým půdorysem o maximálních rozměrech cca 130 x 150 cm, přičemž jeho delší strana byla orientována S-J. Jižní hranu narušoval neznámý čtvercový objekt o rozměrech 70 x 70 cm s maximální hloubkou ve výšce 230,375 m n. m. Východní strana objektu č. 33 se nacházela v bezprostřední blízkosti objektu č. 32, do jeho výplně pravděpodobně nezasáhla. Stěny objektu č. 33 byly kolmé k rovnému dnu, jehož hloubka není známa.

Výplň byla tvořena fekální vrstvou, která kromě jednoho keramického střepu skupiny A a čtyř skupiny B obsahovala soubor pěti celých nádob (4 x H21, H172), zařazených do IV. fáze. Ve střepích skupiny B jsou zastoupena nízká okruží (2 ks). Stěny zlomků zdobí vývalková šroubovice.

Fekální vrstva nasvědčuje pravděpodobné funkci objektu jako jímkou/odpadní jámy.

Objekt č. 91

Popis objektu

Na hranici sektorů R/19 a S/19 byl odkryt blíže neučený objekt, jehož spojení s konkrétní situací není možné. Jeho rozměry či tvar půdorysu nejsou známy.

Hnědočerná mazlavá vrstva tvořila výplň objektu, v jejímž obsahu se vyskytovalo malé množství střepů kategorizované do skupiny A (5 ks, 56 %) a B (4 ks, 44 %). Okraje ve zlomcích obou skupin nejsou přítomny. Ve výzdobě skupiny A se uplatňuje žlábková vlnice či rýhy. Skupina B sestává pouze z fragmentů stěn nádob, jejichž výzdoba se omezuje na vývalkovou šroubovici.

Kvůli nízkému počtu nalezeného materiálu je jeho výpovědní hodnota minimální, tudíž věrohodné přiřazení k fázi není možné. Funkční interpretace objektu není na základě dostupných informací možná.

Objekt č. 32

Popis objektu

Objekt nepravidelně kruhového půdorysu byl odkryt v centrální části sektoru S/19 zhruba 42 m od uliční hranice. Svoji východní polovinou byl situován pod západní obvodovou

zdi čp. 458, jejíž výstavbou nebyl narušen. Představoval jámu poměrně rozsáhlých rozměrů (*obr. 41*). Průměr při její horní hraně ve výšce 230,90 m n. m. se pohyboval okolo 270 cm. Rovné dno se zahlubovalo oproti okolnímu terénu o zhruba 210 cm (228,70 m n. m.), přičemž v průměru dosahovalo cca 150 cm. Jáma byla zapuštěna do západní části objektu č. 31. V objektu č. 32 byla také zjištěna existence žlábků, avšak jeho přesné umístění není možné. V těsné blízkosti západní strany jámy byl situován objekt č. 33 spolu se zděnou jímkou č. 90 a neznámým objektem čtvercového půdorysu (70 x 70 cm), jehož dno se pohybovalo na kótě 230,375 m n. m.

Výplň objektu tvořila tmavá fekální vrstva, která obsahovala keramický materiál pouze skupiny A (17 ks). Výzdobným prvkem na střepech jsou žlábkové rýhy, někdy v kombinaci se žlábkovou vlnicí. Okraje zastupují prohnuté a rozevřené. Kromě zlomků byla vyzdvižena celá mísa či poklička (pM1). Ze stejného kontextu pochází rovněž zbytky dřeva.

Tmavou fekální výplň překrývala hnědá mazlavá vrstva, ze které byly vyzdviženy střepy skupiny A (19 ks). Z okrajů je přítomen prohnutý a rozevřený. Mezi zlomky je registrováno pouze zdobení žlábkovými rýhami. Spolu se střepy se ve vrstvě nacházely větší kusy dřev (*obr. 42*) a menší množství uhlíků.

Keramický materiál pochází také ze zmíněného žlábků. Ten však čítá pouze tři střepy z těl nádob (bez výzdoby) skupiny A a jeden okraj – nízké okružní (H10) skupiny B.

Nálezy z výplně a mazlavé vrstvy lze rámcově zařadit na rozhraní I. a II. fáze. Je možné, že objekt vznikl v prvotním účelu jako exploatační jáma, jejíž zahloubení bylo poté využito ke kumulaci odpadu či fekálií, k čemuž by nasvědčovala fekální výplň.

Objekt č. 31

Popis objektu

Představoval pravděpodobně objekt oválného či kruhového půdorysu, který se nacházel ve středu sektoru S/19 pod obvodovou zdí čp. 458. Zachytit se podařilo pouze jeho východní část s maximálními rozměry 90 x 140 cm (delší stranou orientován S-J). Značná část jámy byla zničena objektem č. 32, který byl do jejího prostoru zahlouben. Objekt č. 31 byl též v těsné blízkosti objektu č. 30, jejich vzájemný vztah ale nelze blíže specifikovat (*obr. 43*). O povaze dna, jeho hloubce či charakteru výplně více informací nemáme. Z objektu nebyly získány žádné nálezy. Přibližné datování je možné pouze dle stratigrafického vztahu vůči objektu č. 32, který je mladší.

Objekt č. 30

Popis objektu

Objekt kruhového tvaru byl situován ve východní polovině sektoru S/19 pod domem čp. 458. Jáma dosahovala vnitřního průměru při horní hraně cca 120 cm, u dna pak přibližně 60 cm. Stěny objektu se sbíhaly směrem k rovnému dnu. Nebyla u nich zjištěna žádná zpevňující konstrukce. Hloubka objektu není známa. Jeho západní stěna byla v blízkém kontaktu s objektem č. 31, avšak z dokumentace není situace dobře čitelná a nelze potvrdit či vyloučit narušení (*obr. 43*). U severní hrany objektu se podařilo zachytit poměrně rozměrnou kůlovou/sloupovou jamku o průměru cca 25 cm. Při východní hraně probíhal také pás menších kůlových jamek, které můžeme pravděpodobně interpretovat jako pozůstatky po košatinovém plotu (*obr. 44*).

Výplň tvořila černá hlinitá organická vrstva, ze které pochází pouze čtyři střepy keramické skupiny A a tři skupiny B. Ve skupině A se vyskytuje fragment hrdla láhve (?) se záseky. Výzdoba je omezena pouze na žlábkové rýhy. Skupina B obsahuje pouze nezdobené střepy z těl nádob.

Z výplně objektu byly získány také nestratifikované střepy skupiny A (34 ks, 94 %), B (1 ks, 3 %) a C (1 ks, 3 %). Skupinu A zastupují okraje prohnuté a rozevřené. Na střepích se uplatňuje výzdoba v podobě svazků žlábkových rýh nebo jejich kombinace s rytou vlnicí. Mezi podsýpanými dny se v jednom případě objevuje hrnčířská značka. Výjimkou je také dno odřezávané, které však náleží ke starší výrobní tradici. Skupina B obsahuje pouze běžné zlomky. Spodek jemně plavené nádobky s odřezávaným dnem reprezentuje skupinu C. Keramický materiál řadíme do fáze IIa. Z nekeramických nálezů výplň obsahovala zbytky kůží.

Objekt pravděpodobně sloužil jako odpadní jáma.

Objekt č. 29

Popis objektu

Zahloubený objekt se nacházel v centrální části sektoru T/19 pod zástavbou čp. 458 přibližně 43 m od obvodu I. náměstí. Jáma měla ledvinovitý půdorys o maximálních rozměrech cca 160 x 100 cm s orientací delší strany Z-V. Její stěny byly konkávní. Hloubka dna vanovitěho tvaru není známa. Objekt pravděpodobně narušil část západní hrany neznámého objektu čtyřúhelníkového půdorysu (*obr. 45*), jehož rozměry byly cca 180 x 160 cm (delší osa S-J).

Svrchní část výplně tvořila žlutě probarvená vrstva, ve které dominovaly fragmenty skupiny B (31 ks, 97 %), doplněné skupinou A (1 ks, 3 %). Střepy s výzdobou a okraje jsou zastoupeny pouze skupinou B. Ta zahrnuje zlomek džbánu (D2) s rozevřeným a na vnější straně profilovaným okrajem s červenou linkou. Ostatní okraje reprezentuje nízké okruží (H10). Dna nesou otisk podsýpky.

Pod žlutě probarvenou vrstvou byla identifikována fekální, která pojímala převážně střepový materiál skupiny B (173 ks, 92 %), dále pak skupiny A (12 ks, 6,5 %), C (2 ks, 1 %) a D (1 ks, 0,5 %). Skupina B zahrnuje okraje v podobě nízkých okruží (H10, H131?) a vyšších (H11). Jako výzdobný prvek se uplatňuje vývalková šroubovice nebo žlábkové rýhy (pás nebo zdvojená rýha). Červeně malovaný (linky) zlomek z výdutě nádoby z jemně plavené hlíny zastupuje skupinu C. Střep s vnitřní zelenou polevou reprezentuje skupinu D. Vrstva také obsahovala fragmenty pokliček včetně dvou knoflíkových úchytek nesoucí stopy po odřezu a zlomek reliéfu z kachle. Dna jsou podsýpána.

Spolu s keramickým materiálem se ve fekální vrstvě vyskytovalo dřevo, železo, kůže, uhlíky a sklo (př. č. 309).

Objekt je možné interpretovat na základě identifikované fekální vrstvy a nalezeného materiálu jako jímku/odpadní jámu, jejíž nálezový fond lze zařadit do fáze IIIb.

3.2.5 Segment E

Zahrnuje sektory P/20, Q/20

Výskyt objektů č. 42, (43), 44, 45, 46, 47

Objekt č. 42

Popis objektu

Představoval mělce zahloubenou jámu pravděpodobně kruhového půdorysu o dochovaných rozměrech cca 20 x 30 cm (delší strana Z-V). Situovaná byla v severní polovině sektoru P/20 v týlní části parcely čp. 45 při zdi probíhající v ose Z-V. Tato zeď porušila objekt v jeho severní polovině. Přesná hloubka objektu není známa.

Blíže nespecifikovaná výplň obsahovala nečetné množství keramických střepů (7 ks) příslušející skupině A (3 ks) a skupině B (4 ks). Skupina B obsahuje ovalený okraj a zlomek s červeným malováním. Materiál z objektu nelze kvůli jeho nízkému počtu přiřadit k příslušné fázi.

Objekt č. 44

Popis objektu

Relikt objektu nepravidelného půdorysu byl zachycen v sektoru Q/20 a zčásti též v Q/21. Jáma dosahovala maximálních rozměrů 190 x 230 cm, přičemž delší strana ubíhala ve směru S-J. Jižní a východní část objektu byla situována pod zdmi novověké zástavby. Při severní hraně objektu a částečně i ve výplni byl odkryt shluk kůlových/sloupových jamek (*obr. 46*).

Výplň charakterizovaná jako sypká hlinitá probarvená poskytla keramický materiál skupin A (4 ks, 13 %) a B (26 ks, 87 %). Ve skupině B jsou v okrajích zastoupeny pouze okruží (H11). Výzdobu tvoří žlábkové rýhy a vývalková šroubovice. Skupina A obsahuje pouze fragmenty z těl nádob. Ty nesou zdobení žlábkovými rýhami. Ve zlomcích se vyskytují části pokliček včetně jedné knoflíkové úchytky.

Keramické nálezy lze přiřadit k fázi IIIa. Funkční interpretace objektu není možná.

Objekt č. 45

Profil: *obr. 47*

Popis objektu

Zahloubený objekt se nacházel v západní polovině sektoru Q/20 při jižní straně severní zdi probíhající sektorem ve směru Z-V. Zeď objekt z velké části poškodila. Narušen byl také z jižní strany objektem č. 46 (*obr. 47*). Relikt objektu č. 45 o rozměrech cca 45 x 65 cm měl rovné dno, které dosahovalo hloubky 28 cm.

Výplň tvořila sypká černě probarvená vrstva, která obsahovala pouze jeden typický střep skupiny A. Funkci objektu nelze s jistotou stanovit, můžeme se pouze domnívat, že se jednalo o sloupovou jámu.

Objekt č. 46

Profil: *obr. 47*

Popis objektu

Pozůstatek objektu charakterizovaného v dokumentaci jako žlab byl zachycen v západní polovině sektoru Q/20. Nedošlo k jeho úplnému prozkoumání, jelikož částečně zabíhal mimo zkoumanou plochu. Délka dokumentovaného úseku žlabu byla cca 180 cm. Stěny objektu byly

kolmé k rovnému dnu, které se nacházelo v hloubce 34 cm. Žlab částečně narušoval jižní část objektu č. 45 (*obr. 47*).

Výplň objektu č. 46 byla charakterizována jako šedo zelená probarvená s kameny. Obsahovala menší množství keramického materiálu příslušejícího ke skupině B (10 ks) a A (6 ks). Okraje jsou zastoupeny pouze ve skupině B, ve které se vyskytuje ovalený a nízké okruží (H10). Jediným výzdobným prvkem je vývalková šroubovice. Skupina A nezahrnuje žádný typický materiál. Obsažená dna nesou otisk podsýpky. Z ostatních nálezů byla vyzvednuta struska (0,015 kg). Malé množství keramických fragmentů neposkytuje dostatečnou oporu pro jejich fázové zařazení.

Objekt č. 47

Popis objektu

Jamka kruhového půdorysu o rozměrech cca 45 x 40 cm byla zahloubena v západní polovině sektoru Q/20, jižně od objektu č. 46. Dno bylo rovné, úroveň zahloubení není známa.

Objekt byl vyplněn šedo zeleně probarvenou vrstvou, která obsahovala pouze zlomek podsýpaného dna skupiny B. S opatrností bychom mohli zahloubení interpretovat jako sloupovou jámu.

3.2.6 Segment F

Zahrnuje sektory R/21–23, S/21–23

Výskyt objektů č. 34, (58), 59+77, (62, 63), 65, 66, 68, 69, (79)

Objekt č. 34

Popis objektu

Objekt kruhového půdorysu o vnitřním průměru cca 70 cm se nacházel na hranici sektorů S/19 a S/20 přibližně 45 m od obvodu I. náměstí. Východní část objektu byla situována pod západní obvodovou zdí čp. 457. Stěny objektu byly vyžděny z lomových kamenů spojovaných jílem. Šířka obezdění se pohybovala v rozmezí 30–45 cm. Jihozápadní část kamenného věnce částečně narušil objekt č. 35 (*obr. 48*). Rovné dno bylo zdokumentováno ve výšce 225,60 m n. m., přičemž celková hloubka objektu se pohybovala okolo 150 cm.

Výplň tvořila bahnitá vrstva s příměsí písku, která obsahovala keramické zlomky především skupiny A (27 ks, 96,5 %), dále pak skupiny C (1 ks, 3,5 %). Ve skupině A se vyskytují okraje nízké vytažené spolu s rozevřenými mírně prohnutými. Jako výzdoba se

uplatňují žlábkové rýhy v páse či jejich kombinace s rytou vlnicí. Skupinu C zastupuje zlomek z nádoby z jemně plaveného materiálu. Z výplně také pochází dvě celé lahvovité nádoby se čtyřlístovým ústím a nezdobený spodek nádoby. Všechna dna nesou otisk podsýpky.

Materiál lze zařadit do horizontu fází I–IIa.

Dle konstrukčního řešení objektu a charakteru výplně usuzujeme o jeho užití jako studny.

Objekt č. 59

Profil, půdorys a řez: *obr. 49 a 50*

Popis objektu

Objekt obdélníkovitého tvaru byl odkryt v zadní části parcely čp. 46 přibližně 50 m od obvodu I. náměstí. Dochovaný půdorys dosahoval rozměrů cca 5,2 x 4,5 m (delší strana byla orientována S-J), přičemž zabíral části sektorů R/20, R/21, S/20–S/22. Prozkoumán byl téměř v celém rozsahu. Zhruba středem výplně objektu probíhala ve směru S-J subrecentní základová zeď (*obr. 52*). Nad západní polovinou objektu byla situována část zástavby čp. 457, která do jeho výplně nezasáhla. V blízkosti západní stěny zahloubení se vyskytoval objekt č. 62 (*obr. 51*), při severní pak objekt č. 60. Do severní hrany byl zapuštěn objekt č. 41. Téměř rovné dno dosahovalo nejnižší úrovně ve výšce cca 229,40 m. Průměrná hloubka objektu byla cca 160 cm. V sektoru S/22 byla k jižní hraně objektu připojená vstupní šíje (označená jako objekt č. 77) orientovaná do týlní části parcely. U objektu nebylo zpozorováno žádné zpevnění stěn včetně vstupní šíje. Zachycena byla pouze kúlová/sloupová jamka o průměru cca 15–20 cm zapuštěná ve středu západní hrany objektu. Její hloubka není známa.

Výplň byla tvořená vrstvami 3 až 11 (*obr. 50*), přičemž materiál poskytly pouze vrstvy 2+2a, 7 a 11.

Nejnižše uložená vrstva (č. 11) charakterizovaná jako tmavě probarvená písčité bahnitá poskytla nečetný (16 ks) keramický materiál pouze skupiny A. Okraje jsou zastoupeny jen rozevřenými a prohnutými. Výzdoba je tvořená pásem žlábkových rýh, svazky jemných rýh nebo žlábkovou vlnicí. Dna nesou otisk podsýpky. Kromě keramických fragmentů byl z vrstvy, vyzdvižen kožený střevíc spolu s menším množstvím strusky a dřeva.

Spodní část zásypu se stávala z přemístěného tmavého půdního typu (vrstvy 7-9). Nálezy byly získány pouze z vrstvy 7, která obsahovala výlučně keramické zlomky skupiny A.

Ty jsou reprezentovány prohnutými a rozevřenými okraji, přičemž se jako výzdobné prvky uplatňují vrypy a pás šroubovicových rýh. Dna jsou podsýpána.

Výplň objektu překrývala šedo zelená vrstva s uhlíky (vrstva 2+2a), ve které byly přítomny střepy skupiny A (103 ks, 73%), B (37 ks, 26%) a C (1 ks, 1%). Skupina A obsahuje okraje rozevřené mírně prohnuté a nízké vytažené. Fragmenty jsou zdobené žlábkovou vlnicí, jemnými nebo žlábkovými rýhami soustředěnými do pásu. Mezi podsýpanými dny se vyskytuje zlomek s hrnčířskou značkou. Ve skupině B jsou zastoupeny pouze zlomky z těl nádob. Výzdobné prvky tvoří vývalková šroubovice nebo červené malování ve formě jednoduchých linek. Skupinu C reprezentuje zlomek výdutě nádoby z jemně plavené hmoty, jejíž povrch je modelován vývalkovou šroubovicí.

Skromný soubor keramického materiálu získaného z vrstev č. 11 a 7 lze rámcově zařadit do I. fáze. Vrstvy 2 a 2a, které překrývaly výplň, obsahovaly fragmenty spadající do fáze II.

Objekt představuje relikv částečně zahloubené stavby (*viz kapitola 6.1*).

Objekt č. 77

Profil a řez: *obr. 49 a 50*

Popis objektu

Zahloubení interpretované jako vstupní část objektu č. 59 se nacházelo na rozhraní sektorů S/21 a S/22 (označeno R/22 a S/22). Do severní části výplně byla vsazena mělce založená zeď ubíhající ve směru Z-V (*obr. 53*). Další zeď orientovaná S-J poškodila západní hranu objektu (*obr. 54*). V nejhlubším místě dosahovala dochovaná výplň mocnosti cca 90 cm s niveletou dna 230,12 m. n. m. Dno bylo členité, svažující se směrem k objektu č. 59 (*obr. 49, řez*). Maximální půdorysné rozměry prokoumané části činily cca 140 x 140 cm.

Výplň objektu se skládala z vrstev 2 a 3 (*obr. 50*). Nálezy obsahovala pouze vrstva 2, šedo zelená s uhlíky poskytla keramické fragmenty, ve kterých dominuje především skupina A (159 ks, 94 %), v menším množství jsou zastoupeny skupiny B (10 ks, 5 %) a C (1 ks, 1 %). Ve skupině A se vyskytují mezi okraji nízké vytažené spolu s rozevřenými a prohnutými. Výzdobu tvoří žlábkové rýhy nebo vlnice či jejich kombinace. Skupinu B reprezentují pouze běžné zlomky bez výzdoby či okrajů. Ve skupině C je přítomen pouze zlomek odřezávaného dna z jemně plavené hmoty. Z ostatního materiálu byla nalezena železná ostruha s dlouhým bodcem.

Soubor keramických nálezů lze zařadit do II. fáze.

Objekt č. 65

Popis objektu

Jednalo se o mělce zahloubený relikv objektu nalezeného v sektoru R/22. Narušen byl vsazením severní obvodové zdi čp. 40 ubíhající ve směru Z-V (*obr. 55*). Dochovaný nepravidelný půdorys dosahoval rozměrů 70 x 60 cm, přičemž delší strany byly orientovány S-J. Dno bylo rovné, neznámé hloubky. Poblíž západní hrany jámy se nacházel objekt č. 66.

O charakteru výplně a jejího obsahu nemáme žádné informace, pravděpodobně se z tohoto objektu nepodařilo získat žádný materiál.

Objekt č. 66

Popis objektu

Objekt představoval relikv jámy dochované v obdélníkovém tvaru o maximálních rozměrech cca 100 x 60 cm (delší strana orientována S-J), který byl odkryt v severní polovině sektoru R/22 západně od objektu č. 65 (*obr. 55*). Jižní část objektu č. 66 byla zničena vložím severní obvodové zdi čp. 40, která ubíhala ve směru Z-V. Do západní a severní části jámy byla situována pozdější zástavba čp. 457. U stěn objektu nebyla zjištěna žádná výztuha ani jiná úprava.

Výplň byla označena jako červeně probarvená, která obsahovala pouze 3 nezdobené střepy, mj. se zlomkem podsýpaného dna zařazené do skupiny A. Získaný počet neumožňuje přiřazení k určité fázi. Dle nevýznamného množství nalezených artefaktů a fragmentárního stavu objektu, nelze jámu blíže kategorizovat.

Objekt č. 68

Popis objektu

Objekt interpretovaný jako zděná jímka byl situován v sektoru S/22. Vyznačoval se obdélným půdorysem o maximálních rozměrech přibližně 1,2 x 2 m (*obr. 56*). Delší stranou byl přisazen k souběžné severní obvodové zdi čp. 40. Jižně od jímky se vyskytoval objekt č. 69. Úroveň rovného dna byla dosažena ve výšce cca 229,70 m. V průměru byl objekt hluboký cca 110 cm. Kamenná obezdívka z lomových kamenů dosahovala konstantní šířky zhruba 40 cm.

Výplň se stávala z fekální vrstvy, ze které byl získán střepový materiál pouze skupiny D. Mezi okraji převažují oblé přehnuté, v menší míře se vyskytují jednoduše rozevřené a okružní. Výzdoba se omezuje na jednoduché žlábkové rýhy, vývalkové šroubovice či červenou

linku. Podíl fragmentů opatřených polevou činí 54 %. Vyjma střepů bylo vyzdviženo sedm torzálních nádob, které reprezentovaly 4 nezdobené spodky včetně jednoho s vnitřní glazurou, hrnec s vnitřní zelenou polevou a okružím (H90?), hrnec s oblým přehnutým okrajem a červenou linkou v podhrdlí. Celé nádoby byly ve výplni dvě, třínohá pánev a malovaný talíř. Veškerá dna nesou stopy odřezu.

Ostatní nalezené předměty zastupují tři fragmenty komorového žlutě polévaného kachle s rostlinným motivem, sklo př. č. 145a, vejce, zlomek střešní krytiny, dále kůže a dřevěné nádoby (2x miska, 1x putna).

Keramický materiál spadá do VI. fáze.

Objekt č. 69

Profil, půdorys a řez: *obr. 57 a 58*

Popis objektu

Objekt se nacházel v sektoru R/23 v tylní části parcely čp. 46. Prozkoumat se podařilo pouze jeho západní část. Východní a částečně i jižní strana byly zničeny pozdější stavební aktivitou. V blízkosti severní hrany objektu se vyskytoval mladší objekt č. 68. Zachycený čtyřúhelníkový půdorys dosahoval rozměrů cca 2,5 x 5 m (delší strana orientována S-J). Dokumentované stěny objektu zpevňovala cca 50 cm široká obvodová plenta skládaná z lomových kamenů, spojovaných jílem (*obr. 60, 61*). Členité dno bylo dosaženo v hloubce cca 150 cm, průměrné nivelety 229,6 m. V něm byla zachycena nepravidelně ložená, zapuštěná dřeva a zbytky vertikálních konstrukčních prvků dochovaných průměrů cca 10-15 cm, které byly odsazeny cca 50 cm od západní plenty objektu (*obr. 59*). Do dna byly zapuštěny také kameny, které tvořily linii o délce cca 1,5 m ubíhající ve směru Z-V (*obr. 57, půdorys*). Vstup nebo vstupní šíje nebyla ve zkoumané části identifikována, avšak není vyloučeno její umístění do prostoru poškozeného pozdější zástavbou.

Výplň se skládala z vrstev 1–11 (*obr. 58*). Na dno nasedala tmavá bahnitá vrstva (vr. 10), která obsahovala střepový materiál především skupiny B (89 ks, 91 %), doplněný skupinou A (8 ks, 9 %). Skupina A je zastoupena pouze neprofilovanými zlomky, jejichž povrch je zdoben žlábkovými rýhami. Ve skupině B okraje zastupuje nízké okruží (H10, H13) a vyšší (H11). Jako výzdobný prvek se na střepch nejvíce uplatňuje vývalková šroubovice, v menší míře červené malování (jednoduché linky a obloučky) nebo žlábkové rýhy. Fragmenty obsahují také zlomky pokličky s knoflíkovou úchytkou. Ke skupině B náleží torzo poháru bez okraje s jednoduchou červenou linkou v podhrdlí spolu s vývalkovou šroubovicí na výduti

a nezdobený spodek nádoby. Veškerá dna nesou otisk podsýpky. V jednom případě je zaznamenáno dno opatřené značkou.

Kromě keramického materiálu byl z vrstvy vyzdvižen kostěný hřeben (př. č. 214).

Na tmavou bahnitou vrstvu a místy i přímo na dno nasedalo členité zásypové souvrství tvořené jílovitými vrstvami obsahující kusy mazanice (vrstvy 4-9) a zbytky uhlíků. Nálezy byly získány pouze z vrstvy 4, která obsahovala keramické střepy především skupiny B (121 ks, 99 %), s příměsí skupiny A (1 ks, 1 %). Okraje skupiny B jsou zastoupeny nízkým okružím (H10) a rozevřeným na vnější straně profilovaným okrajem džbánu (D2). Převažujícím výzdobným prvkem je vývalková šroubovice, méně červené malování (jednoduchá linka). Mezi střepy se vyskytují zlomky pokličky spolu s knoflíkovou úchytkou. Dna jsou podsýpána. Kromě keramického materiálu byly z vrstvy vyzdviženy zbytky dřev.

Horní část výplně objektu (vrstvy 1–3) tvořily vrstvy písku a jílu promíšené bílou maltou a mazanicí, ze kterých nepochází žádné nálezy.

Artefakty byly vyzdviženy rovněž z kamenné plenty objektu. Získané keramické střepy (4 ks) příslušející pouze skupině B jsou zastoupeny zlomky mísy s okružím a hubičkou (M1). Z plenty pochází také přeslen (př. č. 213)

Keramický materiál obsažený ve vrstvách lze na základě jeho charakteru přiřadit k fázi IIIa.

Objekt lze interpretovat jako relikv částečně zahloubené stavby (*viz kapitola 6.1*).

3.2.7 Segment G

Zahrnuje sektory P/23, Q/22–23

Výskyt objektů č. 70+85, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 86

Objekt č. 70

Popis objektu

Objekt představoval studnu kruhového půdorysu s kamenným obezděním, umístěnou na styku sektorů Q/22, Q/23, R/22, R/23 v týlní části parcel čp. 45 a čp. 46. Studniční těleso neznámé hloubky dosahovalo vnitřního průměru cca 120 cm. Šířka jeho pláště tvořeného lomovými kameny spojovanými jílem byla zhruba 30 cm. Horní hrana kamenného věnce se pohybovala ve výšce cca 231,310 m. n. m. Studna byla situována do míst starší vydřevené studny (objekt č. 85), (*obr. 62*). Obezdní studny bylo využito pro pozdější západní obvodovou

zed' čp. 40 (*obr. 63*). Západní polovinu objektu ohraničoval vkop (objekt č. 86), který patrně vznikl při jeho výstavbě.

Ve výplni objektu, kterou tvořil žlutý jíł, dominoval keramický materiál skupiny B (30 ks, 97 %) doplněn skupinou A (1 ks, 3 %). Okraje ve skupině B reprezentuje vyšší okruží (H11). Jako výzdobné prvky se uplatňují vývalkové šroubovice, červené malování (linky) nebo žlábkové rýhy. Vyskytují se také fragmenty pokličky. Skupinu A zastupuje pouze jeden běžný střep. Dna jsou výhradně podsýpána.

Kromě výplně byly další nálezy získány z pláště studny. Ten obsahoval směs keramických fragmentů skupin A (3 ks, 11 %), B (24 ks, 85 %) a C (1 ks, 4 %). Ve skupině A se vyskytují pouze střepy bez okrajové profilace, přičemž zdobení se omezuje na žlábkové rýhy. Ve skupině B jsou přítomny ovalené okraje, vyšší okruží (H11), zlomek mísy s vodorovně vyloženým okrajem (M2) a fragmenty pokličky s knoflíkovou úchytkou (odřezávaná). Skupina C je zastoupena zlomkem z výdutě miniaturní nádoby z jemně plavené hmoty opatřeným žlutou glazurou. Evidovaná dna nesou otisk podsýpky.

Keramický materiál z výplně studny i jejího pláště lze zařadit do fáze IIIa.

Objekt č. 85

Popis objektu

Relikt vydřevené studny pravděpodobně čtyřúhelníkového půdorysu byl zachycen na rozhraní sektorů Q/23 a R/23. Zachována zůstala pouze její západní hrana, jelikož do stejných míst byla vsazena pozdější kruhová studna s kamenným obezděním (obj. č. 70), jejíž průměr včetně kamenného věnce dosahoval cca 1,9 m. Rozměry starší studny nelze kvůli rozsahu poškození rekonstruovat. Její výdřeva byla zhotovena z jedlového a smrkového dřeva (*Kyncl [1978b]*). Na základě dochovaných zbytků konstrukce lze předpokládat, že stěny objektu byly zpevněny vodorovně položenými deskami ukotvenými za trámkami umístěné v rozích (*obr. 62*). V bezprostřední blízkosti vydřevené studny byl kromě pozdější studny č. 70, vkop (objekt č. 86), přičemž v jeho dně se vyskytoval další vkop (neoznačen) pro studnu č. 85.

Výplň studny tvořila tmavě zbarvená mazlavá vrstva, která obsahovala střepy skupiny A (10 ks, 77 %) a B (3 ks, 23 %). Okraje a zdobené zlomky se vyskytují pouze ve skupině A. Reprezentovány jsou okraji rozevřenými mírně prohnutými. Výzdoba je tvořena pásem žlábkových rýh či jeho kombinací se žlábkovou vlnicí. Dna nesou otisk podsýpky.

Materiál poskytl i vkop (neoznačen) pro studnu č. 85, který byl zachycen na dně objektu č. 86. Obsahoval pouze 5 zlomků skupiny A, mezi kterými se vyskytuje nízký vytažený okraj a podsýpaná dna spolu se dnem s hrnčířskou značkou.

Dle charakteru se materiál řadí rámcově do II. fáze, přičemž na základě terénní situace, která představuje narušení výplně objektem č. 70 lze předpokládat intruze. Není tak vyloučené, že tento soubor je starší. Datace I. –II. fáze (?).

Objekt č. 86

Popis objektu

Objekt představoval vkop pro studnu č. 70 nacházející se na hranici sektorů Q/22–23 a R/22–23 v prostoru předělu parcel čp. 45 a čp. 46. Samotný vkop neznámé hloubky byl zachycen na ploše sektorů Q/22 a Q/23 při západní straně západní obvodové zdi čp. 40. Objekt s nepravidelným půlkruhovým půdorysem dosahoval maximálních rozměrů cca 2 x 3,9 m, přičemž delší strana byla orientovaná ve směru S-J. Vyjma jeho narušení studny č. 85 byl zapuštěn do výplně objektu č. 73 (*obr. 67*), který byl stratigraficky starší. Rozsah zásahu nelze přesně určit, jelikož není známa přesná poloha hrany objektu č. 73. Z jižní strany vkop narušoval objekt č. 71 (*obr. 64*). V jeho těsné blízkosti se nacházely objekty č. 72 a 74, které byly umístěny jižně, dále pak u západní hrany vkopu byl situován objekt č. 75. Na dně objektu se pravděpodobně vyskytovaly pozůstatky staršího vkopu (neoznačen) pro studnu č. 85.

Zásah pro studnu č. 70 obsahoval nevelké množství střepů skupiny A (5 ks, 23 %) a B (17 ks, 77 %). Skupina A je zastoupena pouze střepy bez profilovaných okrajů, přičemž jediným zastoupeným výzdobným prvkem jsou žlábkové rýhy. Ve skupině B jsou zastoupeny okraje s nízkým okružím (H10). Jako výzdobné prvky se uplatňují žlábkové rýhy nebo červené malování (linky). Nalezeny byly také fragmenty pokličky s odřezávanou knoflíkovou úchytkou. Veškerá dna jsou podsýpaná.

Ze zásypu objektu pocházejí také zbytky jedlového, smrkového a bukového dřeva (*Kyncl [1978b]*).

Materiál lze s opatrností přiřadit na přelom II. a III. fáze.

Objekt č. 73

Profil: *obr. 66*

Popis objektu

Rozměrný objekt charakterizovaný jako hnojiště (?) se rozkládal v prostoru sektoru Q/23, přičemž pravděpodobně zasahoval částečně také do sektoru Q/22. Jeho rozměry nelze přesně stanovit, z důvodu pozdější aktivity v jeho prostoru, která nedovoluje přesné vymezení jeho hranic. Řez umístěný do části jeho výplně dokumentuje úsek o délce minimálně 5,2 m. Severní úsek byl narušen objektem č. 75 (*obr. 65*), nelze vyloučit i poškození studnou č. 71. Dále pak do stejných míst byl situován také objekt č. 86, který zničil i východní hranu objektu. Do jižní části s největší pravděpodobností zasahovala jímka č. 74 (*obr. 67*). Západní strana byla narušena základovou zdí zadního traktu čp. 45 (?) a dle popisu i východní stranou objektu č. 76. Minimální hloubka hnojiště (?) na profilu byla okolo jednoho metru.

V zachyceném úseku objektu byla výplň tvořená vrstvami 1–8 (*obr. 66*), ve kterých je silně zastoupena keramika skupiny A (96 %), doplněna skupinou B (3,5 %) a C (0,5 %).

Z vrstev 5–8 pochází střepový materiál pouze skupiny A (161 ks) a celá nádoba skupiny C. Skupina A obsahuje okraje nízké vytažené a rozevřené mírně prohnuté. Jako výzdobné prvky se uplatňují žlábkové rýhy (v pásu) nebo vlnice. Mezi méně běžné nálezy patří zlomky nádoby se čtyřlístovým ústím a fragment konvice s trubkovitou výlevkou. Veškerá dna jsou posýpaná. Skupina C je zastoupena celou nádobkou z jemně plaveného materiálu a odřezaným dnem, jejíž výduť zdobí vývalková šroubovice. Vyjma keramického materiálu byly z vrstev 5-8 vyzdvíženy zbytky dřev, uhlíků, kůže, zlomky plechu a mazanice. Dřevo bylo určeno jako smrkové (*Kyncl [1978b]*).

Vrstvy 1-4 obsahovaly keramické fragmenty především skupiny A (276 ks, 93,8 %), v menším množství B (17 ks, 5,7 %) a C (1 ks, 0,5 %). Ve skupině A jsou zastoupeny okraje rozevřené mírně prohnuté a nízké vytažené. Mezi výzdobnými prvky dominují žlábkové rýhy v pásu, méně časté jsou žlábkové vlnice. Skupina B sestává pouze z nezdobených zlomků, mezi kterými se nachází jeden kus nízkého okruží (H10) a fragment trubkovité výlevky. Zvláštní pozornost patří hrnčířským značkám, které se vyskytují ve vyšším počtu (4 ks). Skupinu C reprezentuje jeden zlomek výdutě miniaturní nádoby z jemně plavené hlíny. Dna nesou otisk podsýpky.

Z výplně pochází také nestratifikované střepy, které náleží pouze skupině A. Ta obsahuje rozevřené a mírně prohnuté okraje. Zdobení představují žlábkové rýhy. Mezi podsýpanými dny se vyskytují dvě s hrnčířskou značkou.

Na základě jednoduše materiálu příslušejícího pouze do skupin A a C získaného z vrstev 5–8 lze předpokládat jejich uložení ve velmi krátkém časovém horizontu. Materiál z nich vyzdvižený spadá do fáze I. Vrstvy 1–4 obsahovaly kromě skupin A a C, podíl skupiny B (vrstva 4 – B 1 %, vrstva 3 – B 4%, vrstvy 1+2 – B 22 %). Tato odchylka však může znamenat intruzi způsobenou mladšími zásahy, které výplň objektu postihly. Nálezový soubor z těchto vrstev lze zařadit na přelom fází I–IIa.

Objekt č. 72

Popis objektu

Relikt kruhového objektu neznámé funkce byl situován na hranici sektorů Q/23 a R/23 v týlní části čp. 45. Dochovaný půdorys dosahoval rozměrů cca 80 x 150 cm (delší strana orientace S-J). Přesný údaj o zahloubení není znám. Pouze orientačním vodítkem může být zahloubení objektu č. 74, které dosahovalo podobné hloubky (*obr. 67*). Jeho východní hrana byla v těsné blízkosti s objektem č. 72, a zčásti jím byl narušen (*obr. 68*). V okolí těchto dvou objektů probíhala také hrana objektu č. 73, kterou nelze přesně lokalizovat. Severně od objektu č. 72 byl situován vkop pro objekty č. 70 a 85. Východní část objektu č. 72 byla narušena západní obvodovou zdí čp. 40. Dle popisu odebraných dendrologických vzorků byl objekt opatřen obložení z jedlového, smrkového a bukového dřeva (*Kyncl [1978b]*), avšak tento poznatek se na základě terénní dokumentace nepodařilo potvrdit.

Výplň objektu tvořil šedozelený probarvený jíl obsahující pouze jeden zlomek běžného střepu skupiny B bez bližší výpovědní hodnoty.

Objekt č. 74

Profil: *obr. 69*

Popis objektu

Objekt čtyřúhelníkového půdorysu o velikosti cca 100 x 110 cm (delší strana orientována S-J) byl situován v sektoru Q/23 při zadní hraně parcely čp. 45. Jámu z východní strany porušil mladší objekt č. 72. V jejím bezprostředním okolí probíhala hrana stratigraficky staršího objektu č. 73, přičemž není vyloučené, že objekt č. 74 byl do jeho výplně situován. Na základě dokumentace tato situace není zcela jasná. Kolmé stěny objektu č. 74 zpevňovalo

bednění z jedlového a smrkového dřeva (*Kyncl [1978b]*). Konstrukční řešení výztuhy spočívalo ve vodorovně ložených deskách zasunutých do drážek ve sloupech umístěných v rozích objektu (*obr. 70*). Použitá dřeva v konstrukci nesla stopy po druhotném použití. Vanovité dno objektu bylo dokumentováno v hloubce okolo 140 cm, přičemž se pohybovalo ve výšce 229,696 m. n. m.

Výplň byla tvořena vrstvami 2–8 (*obr. 69*). Nálezy byly získány pouze z vrstev č. 2, 3, 5.

Hutná fekální vrstva (č. 5) obsahovala převážně střepy skupiny B (23 ks, 88 %), v menším množství pak skupiny A (3 ks, 12 %). Okraje skupiny B jsou reprezentovány nízkým okružím (H10) a ovalenými. Jako výzdobný prvek se uplatňuje pouze vývalková šroubovice. Spolu se střepy bylo z vrstvy vyzdviženo 7 celých nádob (2x H20, D3, D2, H13, H21, H10) a 5 torzálních (*obr. 71*). Torza zahrnují 2 nezdobené spodní části nádob, nádobu H10 zdobenou vývalkovou šroubovicí a tenkostěnnou konvici s trubkovitou výlevkou a dvěma žlábkovými rýhami na plecích. Kromě jedné celé nádoby (H20) nesou dna otisk podsýpky. Z nekeramického materiálu se ve vrstvě vyskytovaly zbytky dřev.

V sypké vrstvě s mazanicí (č. 4) se vyskytoval nepočtený střepový materiál (20 ks) skupiny A (3 ks) a skupiny B (17 ks). Ve skupině A jsou přítomny pouze nezdobené zlomky bez okrajové profilace. Skupina B obsahuje pouze výzdobný prvek ve formě vývalkové šroubovice. Okraje jsou zastoupeny pouze jedním okrajem (H21?) zdobeným řádkou rádílkového otisku v podhrdlí a vývalkovou šroubovicí na výduť. Střepová složka zahrnuje pokličku s knoflíkovou úchytkou. Vyjma keramických fragmentů byl z vrstvy vyzdvižen soubor 5 celých nádob (2x H10, 2x H13, H 141) a 1 torza, které představuje nezdobený spodek nádoby. Rozpoznána dna jsou podsýpána.

Hnědozelená vrstva (č. 3) poskytla pouze zanedbatelné množství střepů (4 kusy) skupiny A (1 ks) a B (3 ks), obsahující pouze okraje nižších okružích (H10, H13).

Keramický materiál získaný z výplně objektu lze přiřadit do fáze IIIa.

Složení výplně objektu, ve které byly identifikovány vrstvy výmazového izolačního jílu spolu s fekální vrstvou a svrchním zásypem napovídá o funkci objektu jako jímky.

Objekt č. 71

Popis objektu

Ve východní polovině sektoru Q/22 byl zachycen objekt kruhového půdorysu o vnitřním průměru okolo 70 cm. Povaha a hloubka dna není známa. Jeho stěny zpevňovalo cca 30 cm široké obložení z lomových kamenů spojované jílem, které bylo z jižní strany poškozeno objektem č. 86 (*obr. 64*).

Výplň tvořená žlutým jílem obsahovala malé množství keramických střepů příslušející ke skupině A (5 ks) a B (4 ks). Střepty obou skupin nenesou žádné specifické znaky. V kamenném plášti objektu byly nalezeny zbytky dřev a malé množství fragmentů keramiky skupiny A (3 ks) a B (2 ks). Jediný střep (skupina B) je zdoben vývalkovou šroubovicí. Zbytek fragmentů zůstal nezdoben a bez okrajové profilace. Zaznamenána jsou dvě dna nesoucí otisk podsýpky.

Keramický materiál nelze na základě jeho nízkého počtu přiřadit k určité fázi.

Objekt představuje s největší pravděpodobností studnu.

Objekt č. 75

Popis objektu

Jednalo se o zahloubený objekt odkrytý v sektoru Q/22 na parcele čp. 45 (*obr. 72*). Jeho čtyřúhelníkový půdorys dosahoval rozměrů cca 80 x 100 cm, přičemž jeho delší strany byly orientovány ve směru SZ-JV. Dno objektu bylo vyloženo dřevěnými deskami z jedlového a smrkového dřeva (*Kyncl [1978b]*), které byly přibližně ve středu spojené napříč položeným prknem. Úroveň dna se pohybovala ve výšce 230,711 m. n. m. Spolu s naměřeným bodem horní hrany objektu (231,146 m. n. m.), určují prozkoumanou hloubku na cca 40 cm. Stěny byly kolmé bez zjištěné výztuhy. Objekt porušoval výplň rozměrného, stratigraficky staršího objektu č. 73, který byl zachycen jižně od něj.

V blíže nespecifikované výplni se nacházel nečetný soubor (15 ks) keramických střepů skupiny A (2 ks) a B (13 ks). Ty neobsahují žádné okrajové profilace. Výzdobné prvky jsou uplatňovány pouze ve formě žlábkových rýh (ve skupině B). Na základě získaného keramického materiálu není možné jeho jednoznačné zařazení. Lze jen hypoteticky uvažovat o II.–III. fázi. Existence výdřevy objektu by mohla nasvědčovat jeho funkci jako studny/jímky.

Objekt č. 76

Půdorys: *obr. 73*

Popis objektu

Zahloubený objekt čtyřúhelníkového půdorysu byl situován v sektoru P/23 v interiéru zástavby v jihozápadním rohu zadní části parcely čp. 45. Zachycen byl téměř v celém rozsahu. Zdokumentovaná plocha objektu dosahovala rozměrů cca 4,7 x 4,3 m, přičemž při výzkumu byla rozdělena do dvou úseků, ve středu s kontrolním blokem (*obr. 76*). Východní a jižní hrana objektu byla zasažena vložением zdí pozdější zástavby (*obr. 75*). Podél západní stěny byla zjištěna zeď z lomových kamenů spojených jílem o max. rozměrech cca 40–50 cm (*obr. 78*). Hloubku objektu nelze přesně stanovit. Na dně se nacházely zbytky nepravidelně rozložených dřev, přičemž některá byla zapuštěna do dna objektu (*obr. 77*). Spolu s nimi se na dně vyskytovaly stopy po křivých jamkách, jejichž přítomnost byla soustředěna do severozápadního rohu objektu. Ve východní polovině objektu byla v úrovni dna/podlahy zahloubena jáma ve tvaru žlabu o délce cca 1,5 m a šířce 40 cm (*obr. 76*). Objekt č. 76 měl svojí východní hranou narušovat starší mělké široké zahloubení interpretované jako hnojiště. Není vyloučené, že se jednalo o objekt č. 73, který byl zachycen ve vedlejším sektoru Q/23. Na základě dokumentace nelze tuto možnost potvrdit. Do výplně v západní části objektu bylo druhotně zapuštěno dřevěné potrubí zaznamenané v délce cca 3,2 m (*obr. 74*).

O materiálu, který obsahovala výplň objektu, nemáme žádné informace. S největší pravděpodobností došlo k jeho ztrátě.

3.2.8 Segment H

Zahrnuje sektory T/23

Výskyt objektu č. 67

Objekt č. 67

Profil a půdorys: *obr. 79*

Popis objektu

Objekt byl umístěn v jihozápadním rohu plochy výzkumu v sektoru T/23 při zadní hranici parcely čp. 47. Prozkoumán byl prostor o velikosti cca 3,2 x 4,5 m (delší strana byla orientována S-J), přičemž zbývající část objektu byla zničena pozdější zástavbou. Ta poškodila v celém nebo částečném rozsahu všechny hrany objektu. Kamenná obezdívka (?) se dochovala

částečně u severní a jižní stěny¹⁰ (*obr. 81*). Zhruba nad středem objektu probíhala (ve směru Z-V) příčka subrecentní zástavby (profil 46 - vrstva 1), která však do jeho výplně nezasáhla. Nerovné dno bylo zahlobbeno do jílovitého podloží cca 140 cm. Jeho výška kolísala v rozmezí 229,186–229,391 m. Do dna byla zapuštěná nepravidelně rozložená dřeva (*obr. 81*) z jedle a dubu (*Kyncl [1978b]*), která bylo dendrochronologicky datována k roku 1242 (*Kyncl [1978a]*).

Výplň objektu byla tvořena vrstvami 2–9 (*obr. 79, profil; obr. 80*).

Nejnižše uložená tmavá bahnitá vrstva (vrstva 9) obsahovala především keramický materiál skupiny B (34 ks, 97 %), doplněný skupinou A (1 ks, 3 %). Ve skupině B jsou zastoupeny okraje ovalené, nižší okruží (H10) a zlomek okraje džbánu, rozevřeného a vně profilovaného, zdobeného s červenou linkou (D2). Jako výzdobný prvek se uplatňuje červené malování nebo vývalková šroubovice. Ke skupině přísluší nezdobené torzo spodní části nádoby. Skupinu A reprezentují pouze atypické zlomky. Zaznamenaná dna nesou otisk podsýpky.

V zásypu objektu (vrstvy 3–7) se nacházely keramické střepy zastoupené zejména skupinou B (85 ks, 85 %), v menším počtu pak skupinou A (15 ks, 15 %). Profilované okraje a výzdobné prvky jsou obsaženy pouze ve skupině B. V té se vyskytují okraje ovalené, nízká a vyšší okruží (H13, H11), zlomek rozevřeného vně profilovaného okraje džbánu (D2). Výzdobu tvoří výhradně vývalková šroubovice či červené malování. Ve fragmentech je rovněž obsažena poklička s knoflíkovou úchytkou. Nalezená dna jsou podsýpaná. Ze zásypu kromě keramického materiálu byly vyzdviženy kusy střešní krytiny.

Zásyp byl překryt vyrovnávací vrstvou navážek (vrstva 2), které obsahovaly směs keramických skupin A (1 ks, 1 %), B (76 ks, 66 %) a D (39 ks, 33 %). Skupina A je reprezentována pouze atypickým zlomkem. Ve skupině B se vyskytují okraje ovalené a nízké okruží (H13). Výzdobu tvoří pouze vývalková šroubovice. Skupina D je zastoupena okraji ovalenými a přehnutými. Jako výzdobný prvek se uplatňuje červené malování nebo vnitřní poleva. V nálezovém souboru se též nachází zlomek nožky z pánve s vnitřní polevou (Pn2), dvě pokličky s knoflíkovou úchytkou, fragment zeleně glazovaného komorového kachle s reliéfní výzdobou a torzo (skupina D) hrnce (H90) s vně vyhnutým okrajem, vnitřní hnědou polevou a dvěma rýhami v podhrdlí. Registrovaná dna jsou podsýpaná i odřezávaná.

¹⁰ Vyfocen již pouze negativ jižního obezdění

Keramický materiál získaný ze zásypu (vrstvy 3–9) nevykazuje znaky, které by nedovolily jeho zařazení do fáze IIIa. Promíšený keramický materiál z navážek (vrstva 2) zahrnuje nejmladší složku spadající do fáze VI.

Objekt lze interpretovat jako relikv částečně zahloubené stavby (*více v kapitole 6.1*).

4 VÝBĚR Z NÁLEZOVÉHO FONDU

Následující kapitola se vyjma keramického fondu zaměří na rozbor nálezů plastik, aquamanile, kahanů, tyglů, kadlubu a kovových předmětů. Zbylým nalezeným artefaktům tzn. keramickým importům (*obr. 94: 2, 1655*), skleněným, dřevěným, kostěným a koženým předmětům, kachlům a přeslenům se věnuje práce *A. Ryškové (2021)*. Primární osteologický materiál není zahrnut. Jeho zpracování se věnují *L. Kováčiková* a *O. Trojánková*.

4.1 Keramika

Základem pro analýzu keramického inventáře z plochy čp. 45-47 se stalo jeho roztrídění do hlavních technologických skupin A-D, které zároveň poukazuje na vývojové okruhy mostecké hrnčířské produkce. Výjimku tvoří pouze skupina C, která představuje keramiku z jemně plavené hlíny a je pokládána za importní zboží (*Klápště 2002, 21*).

Klasifikace skupin vychází z makroskopicky zachytitelných vlastností keramického materiálu. Mezi sledované znaky patří struktura keramické hmoty, barva, existence polev, výzdoba a technologie výroby. Definice těchto skupin navazuje na předchozí zpracování keramických souborů v rámci mostecké keramiky (např. *Klápště 1983; 2002; Klápště-Muk 1988; Klápště-Velímský 1975*).

Následně bylo provedeno roztrídění celých a rekonstruovaných nádob spolu se zařaditelnými fragmenty (torzy) podle keramických kódů (*Klápště [2019]*), které byly stanoveny pro soubory čp. 226 (*Klápště 2002*).

4.1.1 Keramické skupiny

4.1.1.1 Skupina A

Z technologického hlediska představuje keramiku raně středověké výrobní tradice. Barevná škála zahrnuje materiál šedých, hnědošedých a hnědočervených (okrových) odstínů. Jádra střepů bývají odlišně zbarvena. Pro keramickou hmotu je typický slídnatý povrch s příměsí písčitého ostřiva, které vizuálně nijak nenarušuje jednolitý vzhled hmoty. Nádoby jsou vyrobeny technologií lepení (z pásků či válečků) a obtáčení, která zanechala na vnitřních stěnách nádob pozůstatky nedokonalého zahlazení stop po spojích. Dna této skupiny nesou otisk husté nevyrovnané podsýpky (*Klápště 1983, 448; Klápště 2002, 10–11*).

Tvary nádob jsou zastoupeny hrnci s rozevřeným mírně prohnutým okrajem pH1 (*obr. 84:2, 7; obr. 87: 1842, 1847*) zvonovitou miskou/pokličkou pM1 (*obr. 86:2, 1888*) a lahvovitou nádobou se čtyřlístovým ústím pL (*obr. 85: 10, 13; obr. 86: 1886, 1887*). Vyděleny jsou hrnce

s nízkým vytaženým nebo rozevřeným mírně prohnutým okrajem **pH2** (*obr. 84: 1, 8, 12, 16; 85: 5, 9*), které představují již přechodné tvary ovlivněné časnou vrcholně středověkou keramikou (*Klápště 2002, 10*).

Ve výzdobě dominují žlábkové rýhy soustředěné do pásu. Častá je též jejich kombinace se žlábkovou vlnicí, která se vyskytuje i samostatně. Ojedinelé výzdobné prvky představují vrypy či otisk rádélka (*obr. 85: 12, 14*).

4.1.1.2 Skupina B

Zastupuje mladší středověké zboží, které je zpočátku vyráběno (stejně jako skupina A) technologií lepení a obtáčení, přičemž jeho provedení dosahuje vyšších kvalit. Ke konci 14. století nastává změna v technologii a začínají se objevovat nádoby vyráběné na rychle rotujícím kruhu (*Klápště 2002, 20; Radoměřský – Richter 1974, 63*). Tvrdší výpal vrcholně a pozdně středověkou keramikou zbarvuje do odstínu světle žluté, tmavě šedé až černé barvy, výjimkou nejsou ani odstíny zelenavé barvy (*Klápště 1998, 142*). Odlišně zbarvené jádro střepů není výjimečným úkazem. Hmota obsahuje příměs ostríva jemnější zrnitosti, ale navzdory tomu místy vystupuje z povrchové vrstvy a zdrsňuje povrch nádoby (*Klápště 1983, 449*). Podsýpaná dna jsou evidována u nádob, které jsou vyrobeny před koncem 14. století. Po roce 1400 se zvyšuje počet den odřezávaných (*Klápště 2002, 20–21*).

Mezi tvary nádob se například objevují hrnce bezuché s nízkým okružím **H10** (*obr. 87: 1841, 1848; obr. 88: 1849, 1851*), vyšším okružím s čelní prožlabenou plochou **H11** (*obr. 92: 1; obr. 96: 1669*), vysokým okružím členěným plastickým žebrem **H12** (*obr. 94: 1; obr. 97: 1772*) či hrnce s uchem s vnitřně prožlabeným okružím **H13** (*obr. 93: 1823, 1872; 94: 1732, 1949*), nízkým okružím členěným plastickým žebrem **H141**. Na nádobách se dále uplatňují okraje ovalené, ať již na hrncích s uchem **H21** (*obr. 94: 1559; obr. 96: 1605, 1614, 1615*) nebo bezuchých **H20** (*obr. 88: 1838, 1843; obr. 90: 1864, 1866, 1868*). S přehnutým okrajem se vyskytují hrnce s uchem **H40**. Mezi džbány jsou přítomny varianty s jednoduchým rozevřeným okrajem **D1** (*obr. 89: 1858; obr. 92: 1879*), s rozevřeným a na vnější straně profilovaným **D2** (*obr. 91: 1891; obr. 93: 1828*) nebo s okrajem ve tvaru okruží **D3** (*obr. 92: 1565, 1576; obr. 97: 1604*). Mísy jsou zastoupeny variantou s okružím (obvykle i s hubičkou) **M1** (*obr. 92: 1635*) nebo s okrajem vodorovně vyloženým **M2** (*obr. 96: 2*). Vyskytují se také **pokličky** (*obr. 95: 2, 3, 4*), **poháry** (*obr. 89: 1850–1861; obr. 95: 1928–1944*) a **konvice** se třmenovým uchem a trubkovitou výlevkou (*obr. 93: 1*).

Hlavní výzdobný (a též funkční) prvek tvoří vývalková šroubovice. Na světlých nádobách se uplatňuje červené malování ve formě volných tahů nebo jednoduchých linek

(občas spolu s vlnicí). Na vytáčeném zboží jsou poměrně časté jednoduché rýhy na podhrdlí nebo otisk rádélka. Na podsýpaných tvarech lze ojediněle zaznamenat vlnicové vývalky.

4.1.1.3 Skupina C

Jedná se o skupinu zastoupenou keramikou z jemně plavené hlíny světle šedé až bílé barvy, která v některých případech dosahuje světle žlutých či narůžovělých odstínů. Je bez viditelné příměsi ostřiva (*Klápště 1983*, 449). Charakteristická je pro miniaturní nádoby, které se vyskytují v mosteckém nálezovém fondu již od I. fáze (*Klápště 2002*, 15). Ve všech případech se jedná o nádoby vyrobené za pomoci hrncířského kruhu nesoucí na dně stopy po odřezu¹¹. Na některých střepech je v lomu registrováno jádro šedé barvy s tzv. „sendvičovým efektem“ (*Klápště 1983*, 449). V mosteckém prostředí jsou považovány za importní zboží, jehož původ je předpokládán na západ od Čech (*Klápště 1997*, 166). Výzdobným prvkem je často červené malování (*obr. 95: 1*) či vývalková šroubovice (*obr. 86: 1959*), ojediněle vnější poleva (*obr. 86: 6*).

4.1.1.4 Skupina D

Reprezentuje časně novověkou keramiku, která se vyznačuje poměrně tvrdým výpalem¹² a kvalitním vytáčením. Hmota dosahuje jemnozrné homogenní struktury. Rozdíl je pozorován také v síle stěn, která je výrazněji tenčí než v předešlých skupinách. Barevná škála zahrnuje černošedé, hnědé, okrové až světlé odstíny. Charakteristickým znakem je časté užívání vnitřních plev žluté, zelené či hnědé barvy. Dna se vyskytují pouze hladká a odřezávaná (*Klápště-Muk 1988*, 216).

V tvarovém spektru mají výhradní postavení hrnce s uchem a sníženou výdutí **H80** (*obr. 97: 1814*), **H90** (*obr. 98: 1757*). Z ostatních tvarů jsou registrovány džbány **D31** (*obr. 97: 1620*), pánve s trojnožkami **Pn2** (*obr. 98: 1972*) a **talíře** (*obr. 98: 1, 1971*). Ve srovnání se soubory čp. 226 nejsou zaznamenány žádné mísy s okružím **M3** (*Klápště 2002*, 14).

Výzdoba je oproti skupině B výrazně jednodušší a omezuje se na vývalkovou šroubovici, jednoduchou červenou linku nebo žlábkové rýhy v podhrdlí.

¹¹ Stopy po odřezávání nemusí být dokladem vytáčení, ale vytočení z jednoho kusu hlíny odpovídá tenkostěnnosti nádob a velká souměrnost tvaru (*Richter 1982*, 100).

¹² Teplota výpalu je však nižší než u skupiny B (viz. *Hanykýř – Maryška – Brůček 2002*, 49).

4.1.2 Chronologická sekvence keramického fondu čp. 45–47

Základní chronologická sekvence byla pro výzkum parcel čp. 45–47 stanovena na základě 18 vybraných nálezových souborů¹³ (viz *tab. 2, 3*). Jejich souhrnný inventář zachycuje keramickou produkci od 13. do 16. století, ve kterém lze odlišit tři základní technologické etapy. Ty jsou zastoupeny produkcí raně středověkou (A), vrcholně a pozdně středověkou (B) a v poslední řadě časně novověkou (D).

Chronologická sekvence pro výzkum parcel čp. 45–47 vychází z již vytvořené sekvence pro výzkum čp. 226, která stanovuje šest fází mostecké keramiky (viz *Klápště 2002; 14–18*). Tato skutečnost umožňuje komparaci jednotlivých souborů z obou výzkumů a rozšíření poznání mostecké keramiky.

¹³ Výběr byl, pokud možno zaměřen na nenarušené situace obsahující dostatečné množství keramického materiálu s existencí především celých nádob, u kterých lze předpokládat nanejvýš sekundární uložení na základě úplného dochování či nízké fragmentárnosti, která by mohla poukazovat na uzavřenost nálezového celku. Problematice transformace odpadu či kontaminací archeologických souborů se věnuje například Neústupný (2007, 51–64); Nováček (2003) a Vencel (2001, 598–599).

objekt		střepy skupina	střepy procenta	fáze	CN/T fáze - počet		vrstva
73	hnojiště	A 161	100%	I-IIa	IIa	1	vrstva 5–8
2	stavební relikt	A 479 / B 16 / C 1	96,6% / 3,2% / 0,2%	I-IIa	-	(1)	spodní (vr. 7)
34	studna	A 27 / C 1	96,5% / 3,5%	I-IIa	IIa	2 (1)	bahnitá
52	jímka	A 43 / B 9	83% / 17%	I-IIa	IIa	5	fekální
61	jímka	A 65 / B 147 / C 3	30% / 68,5% / 1,5%	IIb	II	6 (2)	fek + hn. mazlavá
36	jímka	A 58 / B 139 / C 1	29,5% / 70% / 0,5%	IIb	II	27	fekální
51	jímka	A 12 / B 311	4% / 96%	(IIb) IIIa	IIb	21 (7)	fekální
13	jímka	B 201 / D 3	98,5% / 1,5%	(IIb) IIIa	II	24 (8)	fekální
41	jímka	A 33 / B 105	24% / 75%	IIIa	IIIa	14 (3)	fekální
74	jímka	A 3 / B 17	15% / 85%	IIIa	IIIa	5 (1)	sypká probarvená
		A 3 / B 23	12% / 88%		IIIa	7	kompaktní fekální
38	jímka	A 111 / B 961 / C 1	10,3% / 89,6% / 0,1%	IIIa	IIIa	2	sypký zásyp
		A 8 / B 256 / C 1	3% / 96,7% / 0,3%		IIIa	2	fekální + hnědá mazlavá
69	stavební relikt	A 8 / B 89	9% / 91%	IIIa	-	(1)	tm. nade dnem (vr. 10)
7	jímka	A 2 / B 170 / D 1	1,2% / 98,2% / D 0,6%	IIIa	IIIa	12 (1)	tmavá fekální
104	studna?	B 73	100%	IIIb	IIIb	11 (2)	tmavá bahnitá
12	jímka	B 1069 / C 1 / D 11	99% / 0,1% / 0,9%	IV	IV	14 (9)	svrchní a hlinitá (vr. 1, 2)
		B 297	100%		IV	32 (2)	fekální (vr. 3)
23	studna -> jímka	B 202 / D 358 / D gl 287	24% / 42% / 34%	V	V	58 (1)	celý
90	jímka	D 183 / D gl 328	36% / 64%	VI	VI	4 (2)	sypká
68	jímka	D 120 / D gl 130	48% / 52%	VI	VI	2	fekální

Tab. 2. Sekvence 18 vybraných náleзовých souborů z čp. 45–47. A – raně středověká keramika, B – mladší středověká keramika, C – keramika z jemně plavené hlíny, D – časně novověká keramika. CN/T – celé nádoby/torza (torza v závorkách), gl – glazované.

objekt	fáze	cn fáze	CN počet	CN st. X ml.	pH	pH1	pH2	H10	H13	H141	H11	H20	H21	H12	H16	H17	H18	H172	H173	H30	H40-u	H43	H22	H80/90	neurčené
73	I-IIa	IIa	1	1x Min																					
2	I-IIa	-	(1)																						
34	I-IIa	IIa	2 (1)	2 / 0	(1)																				
52	IIa	IIa	5	3 / 0		3																			2
61	IIb	II	6 (2)	2 / 4		1		1				3													
36	IIb	II	27	6 / 20	2	3		10	1			4													1
51	(IIb) IIIa	IIb	21 (7)	4 / 17	(1)	4		12 (2)	3 (3)																
13	(IIb) IIIa	II	24 (8)	1 / 22		1		14 (2)	6 (3?)																1
41	IIIa	IIIa	14 (3)	0 / 12				5 (1)	5	(1?)															2
74	IIIa	IIIa	12 (1)	0/12				2 (1)	4	1		1 + 1	1												
38	IIIa	IIIa	4	0 / 4				1	1			1													
69	IIIa	-	(1)																						
7	IIIa	IIIa	12 (1)	0 / 12				4	4		(1)														
104	IIIb	IIIb	11 (2)	0 / 11				1	4 (1)			1	2												1
12	IV	IV	46 (11)	1/40			1	4	4			1?	11 + 7 (2+1?)		1	(1)	1	1							2 + 3
23	V	V	58 (1)	0 / 58					2	1			6	1	1	22 (1)	2	5		1	2	5	2	5/1	1
90	VI	VI	4 (2)	0 / 4														1				1			2
68	VI	VI	2	0 / 2																1					1

objekt	fáze	cn fáze	CN počet	CN st. X ml.	pM1	pL	Poh	D	D1	D2	D3	D31	M1	M2	T	Pn2
73	I-IIa	IIa	1	1x Min												
2	I-IIa	-	(1)		(1?)											
34	I-IIa	IIa	2 (1)	2 / 0		2										
52	IIa	IIa	5	3 / 0												
61	IIb	II	6 (2)	2 / 4		1	(1?)			(1?)						
36	IIb	II	27	6 / 20		1	5									
51	(IIb) IIIa	IIb	21 (7)	4 / 17						2 (1?)						
13	(IIb) IIIa	II	24 (8)	1 / 22			(1?)		(1)	1			1 (1)			
41	IIIa	IIIa	14 (3)	0 / 12			1			1 (1)						
74	IIIa	IIIa	12 (1)	0/12						1	1					
38	IIIa	IIIa	4	0 / 4			1									
69	IIIa	-	(1)				(1)									
7	IIIa	IIIa	12 (1)	0 / 12				1	1	1			1			
104	IIIb	IIIb	11 (2)	0 / 11			1				1					
12	IV	IV	46 (11)	1/40						1 + 1 (2)	2 + 2	2 (1)		2		
23	V	V	58 (1)	0 / 58				1								
90	VI	VI	4 (2)	0 / 4											(1)	
68	VI	VI	2	0 / 2											1	1

Tab. 3. Přehled tvarového rozdělení nádob z jednotlivých sekvenčních nálezových souborů z čp. 45-47. CN – celé nádoby, st. – starší tvary, ml. – mladší tvary, u- ucho, torza uváděna v závorkách, odřezávané nádoby tučně.

4.1.2.1 Fáze I. (IIa) – počátek 2. poloviny 13. století

Z technologického a morfologického hlediska je keramický materiál spadající do této fáze reprezentován výhradně raně středověkou keramikou (skupina A) a odráží tak závěrečnou část její produkce (*Klápště 2002*, 15).

Posuzovaný materiál z čp. 45–47 náležící k této fázi, pochází ze čtyř vybraných souborů. Keramické fragmenty jsou spolu s celými nádobami zastoupeny výhradně skupinou A, jejíž podíl je v souborech vyšší než 80 %. U souboru z objektu č. 73 je střepový materiál skupiny A zastoupen ze 100 %, nižší podíl je zaznamenán u objektu č. 2 (vrstva 7) a studny 34 (oba 96 %). Čtvrtý soubor pocházející z jímky 52 obsahuje skupinu A z 83 %. Na základě vyššího podílu skupiny B (17 %), ho již řadíme na předěl I. a II. fáze. Stejně jako v souborech z čp. 226 je zastoupena již od I. fáze skupina C, kterou reprezentují nádoby z jemně plavené keramické hmoty **Min** (*obr. 86: 1959*) (*Klápště 2002*, 22).

V tvarovém spektru této fáze se vyskytují hrnce raně středověké tradice (skupina A) s rozevřeným mírně prohnutým okrajem **pH1** (*obr. 86: 1*; *obr. 91: 1884*), spolu s lahvovitými nádobami se čtyřlístovým **ústím pL** (*obr. 86: 1886, 1887*) a zvonovitými miskami **pM1** (*obr. 86: 2*). Objevují se také přechodné tvary. Těmi jsou hrnce s rozevřeným mírně prohnutým okrajem či nízkým vytaženým **pH2** (*obr. 84: 1, 3, 16*; *obr. 85: 5, 3, 9*).

Výzdobné prvky zastupují pásy šroubovicových rýh, žlábkové vlnice či jejich kombinace.

Pro tuto fázi jsou evidována pouze dna nesoucí otisk husté podsýpky. Občasné jsou také hrnčířské značky (*obr. 99: 2, 7, 10, 12*; *100: 1, 2, 4*).

4.1.2.2 Fáze II. (+IIb) – 2. polovina 13. století

S touto fází je spojen nástup mladšího středověkého zboží (skupina B), který s sebou přináší technologickou i morfologickou změnu v keramickém inventáři. Výroba nádob stále setrvává v obtáčení a lepení, ale provedení dosahuje vyšších kvalit (*Klápště 1998*, 142; *Klápště 2002*, 15). Přítomna je též keramika raně středověké tradice (skupina A), avšak její podíl se na úkor nastupující mladší středověké keramiky výrazně zmenšuje (*Klápště 2002*, 15).

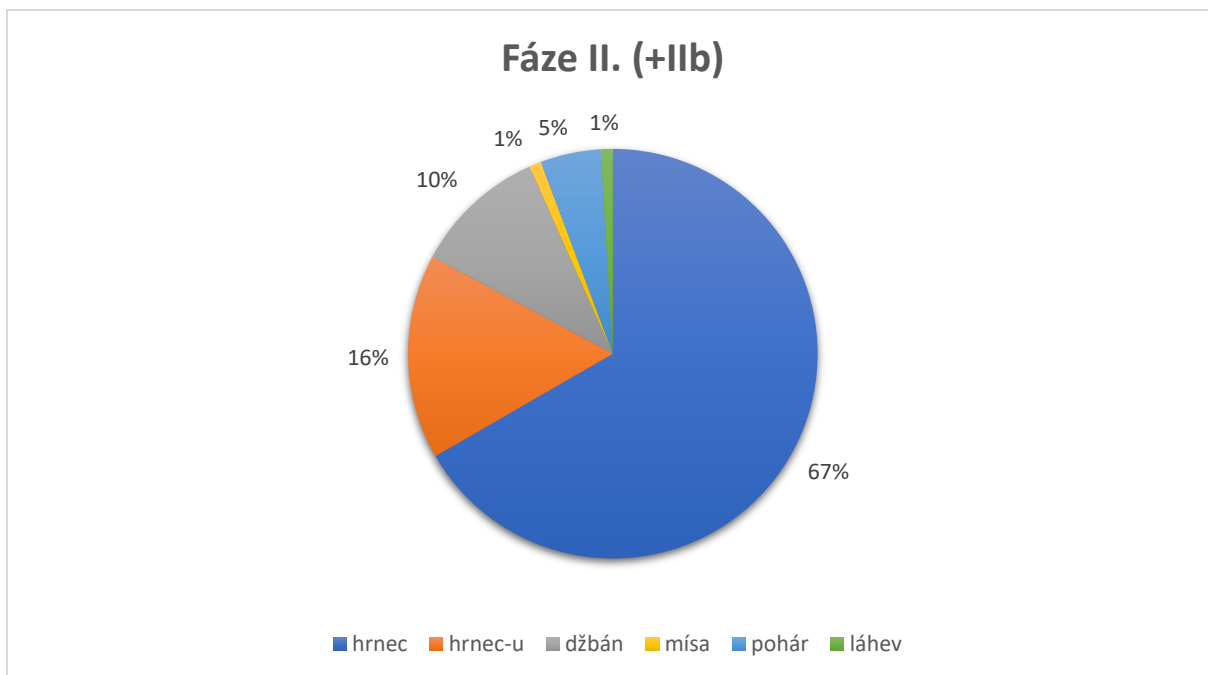
Vybrané soubory pro sekvenci byly vyzdviženy z jímek 61 a 36, ve kterých se procentuální zastoupení skupiny A ve fragmentech pohybuje okolo 30 %, dominantní se tak stává skupina B. Z výdřevy jímky 61 pochází dendrochronologická data k letopočtům 1223 a 1251 (*Kyncl [1978a]*). Dřeva již nesla stopy druhotného užití. Dobu, jakou setrvávala

ve své prvotní funkci, však nedokážeme stanovit. I přesto se pro nás stávají důležitým datačním (post quem) vymezením souboru, které neodporuje chronologickému vymezení II. fáze stanovené již pro čp. 226 (srov. Klápště 2002, 21). Z předchozí fáze pokračuje výskyt skupiny C (obr. 86: 6, 7).

Tvarová náplň skupiny A je obdobná jako v I. fázi. Stále jsou přítomny hrnce raně středověké tradice **pH1** (obr. 87: 1839; obr. 90: 1865) a **pH2**, lahvovité nádoby se čtyřlístovým ústím **pL** (obr. 87: 1845). S existencí skupiny B je spojen výskyt nových tvarů. Ty jsou zastoupeny bezuchými hrnci s nízkým okružím **H10** (obr. 87: 1841, 1848; obr. 90: 1867) či s uchem **H13** (obr. 89: 1857). V závěru fáze se objevují také hrnce bezuché s ovaleným okrajem **H20** (obr. 88: 1838, 1843; obr. 90: 1864, 1866), které jsou v souborech čp. 226 registrovány až ve III. fázi (Klápště 2002, 15). Mísy jsou opatřeny okrajem ve tvaru okruží **M1** (obr. 92: 1635). Začínají se vyskytovat džbány. Jejich okraj je jednoduchý rozevřený **D1** (obr. 89: 1858) nebo rozevřený a na vnější straně profilovaný **D2** (obr. 91: 1891). Dalším zaznamenaným tvarem jsou konvice se **třmenovým uchem** a **poháry**. Zastoupeny jsou také pokličky s knoflíkovitou úchytkou. Mezi tvary ze souborů z čp. 226 se vyskytují pánve s plochým dnem a tulejí **Pn1** (Klápště 2002, 15), jejichž přítomnost však v žádných souborech z čp. 45–47 potvrzena nebyla.

hrnec	hrnec-u	džbán	mísa	pohár	láhev
70	17	11	1	5	1

Tab. 4. Počet veškerých celých nádob (vyjma torzálních) spadajících do II. fáze.

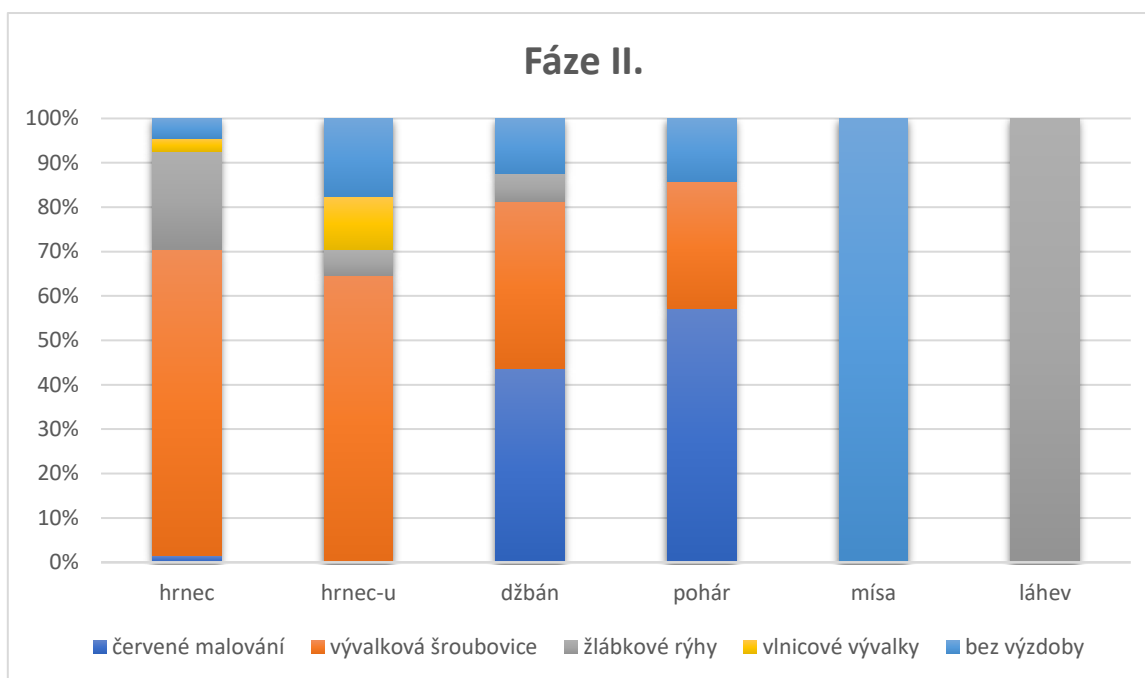
Graf 1. Procentuální zastoupení keramických tvarů v kompletním souboru celých nádob II. fáze.

Výzdoba tvarů skupiny A zůstává beze změn. Mladší středověká keramika (skupina B) je opatřena především vývalkovou šroubovicí. Jako výzdobný prvek se objevuje červené malování, nejčastěji ve formě jednoduché linky nebo žlábkové rýhy na podhrdlí. Ojediněle se vyskytují vlnicové vývalky¹⁴.

	červené malování	vývalková šroubovice	žlábkové rýhy	vlnicové vývalky	bez výzdoby
hrnec	1	47	15	2	3
hrnec-u	0	11	1	2	3
džbán	7	6	1	0	2
pohár	4	2	0	0	1
mísa	0	0	0	0	1
láhev	0	0	1	0	0

Tab. 5. Počet užití jednotlivých výzdobných prvků na veškerých celých nádobách (vyjma torzálních) spadajících do II. fáze.

¹⁴ Jednotlivé výzdobné prvky se vyskytují na nádobách samostatně či v kombinaci s ostatními.

Graf 2. Procentuální vyjádření počtu užití jednotlivých výzdobných prvků na veškerých celých nádobách II. fáze.

Stejně jako v I. fázi je povrch den opatřen hustou podsýpkou a výjimečně hrncířskou značkou (*obr. 99: 3*).

4.1.2.3 Fáze III. – 14. století

Na předěl II. a III. fáze jsou řazeny soubory z fekálních vrstev jímek 51 a 13, v jejichž náplni jsou registrovány ještě tvary **pH1** (*obr. 91: 1894, 1901, 1911*), které dle sekvence čp. 226 končí s II. fází (*Klápště 2002, 15*). Z výdřevy jímký 13 pochází dendrochronologické datum, které určuje její zbudování okolo roku 1303 (*Kyncl, J. – Kyncl, T. 1995, 156*). Rámcově tak potvrzuje spodní hranici III. fáze.

Ve III. fázi se setkáváme výhradně s mladším středověkým zbožím (skupina B), přičemž důležitým ukazatelem je technologie jejich výroby, která stále ještě setrvává v lepení a obtáčení. Určující je také existence pouze podsýpaných den (*Klápště 2002, 20*).

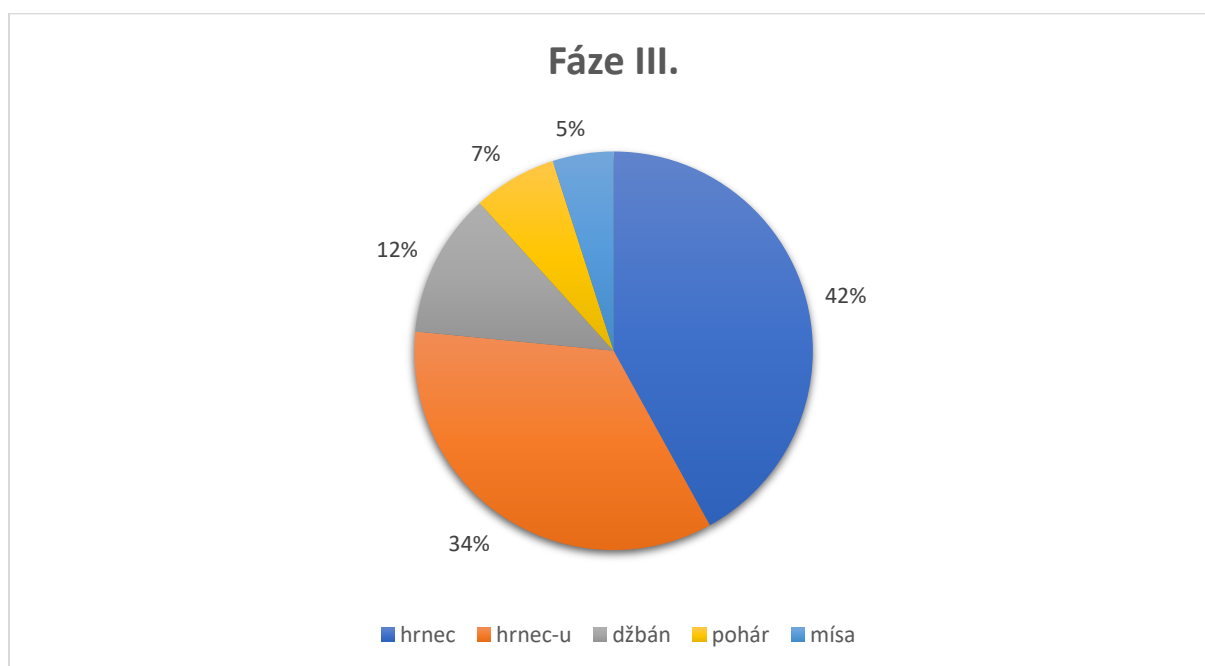
Raně středověká keramika (skupina A) je přítomna již minimálně. Její procentuální zastoupení ve fragmentech ilustrují soubory z objektů 69, 38 a 7, které nepřekročilo hranici 11 %. V keramickém inventáři se stále vyskytuje skupina C (*obr. 93: 1831*).

Fáze je vymezena na starší (IIIa) a mladší (IIIb) část, jejichž hranici vyděluje existence bezuchého hrnce s okružím profilovaným žebrem **H12** (*obr. 94: 1*), které je typické pro mladší III. a počátek IV. fáze (*Klápště 2002, 15*).

Z nádob raně středověké tradice (skupina A) jsou již registrovány pouze fragmenty **pH2**. V tvarovém sortimentu keramiky mladšího středověku pokračují bezuché hrnce s nízkým okružím **H10** (*obr. 93: 1889; obr. 95: 14*) a s uchem **H13** (*obr. 93: 1823, 1872; obr. 94: 1949*). Příznačné pouze pro tuto fázi jsou bezuché hrnce s výrazněji profilovaným okružím **H11** (*obr. 92: 1; obr. 96: 1669*) (*Klápště 2002, 15*). Kromě hrnců s okružím se vyskytují hrnce bezuché s ovaleným okrajem **H20** (*obr. 93: 1870; obr. 94: 1552, 1958*) a s uchem **H21** (*obr. 94: 1559*). Z předešlé fáze setrvávají džbány s rozevřeným na vnější straně profilovaným okrajem **D2** (*obr. 93: 1828*) a přibývají džbány s okrajem ve tvaru okruží **D3** (*obr. 92: 1565, 1576*). Ve starší části fáze jsou stále přítomny **poháry** (*obr. 95: 1928–1944*) a zaznamenán je také fragment **konvice** s třmenovým uchem a trubkovitou výlevkou (*obr. 93: 1*). Mísy jsou reprezentovány mísami s okružím **M1** (*obr. 92: 1635*). V mladší části fáze jsou doplněny o mísy s vodorovně vyloženým okrajem **M2** (*obr. 96: 1740*). Výskyt pokliček a nádob z jemně plavené hmoty (skupina C) pokračuje i v této fázi.

hrnec	hrnec-u	džbán	pohár	mísa
68	56	19	11	8

Tab. 6. Počet veškerých celých nádob (vyjma torzálních) spadajících do III. fáze.

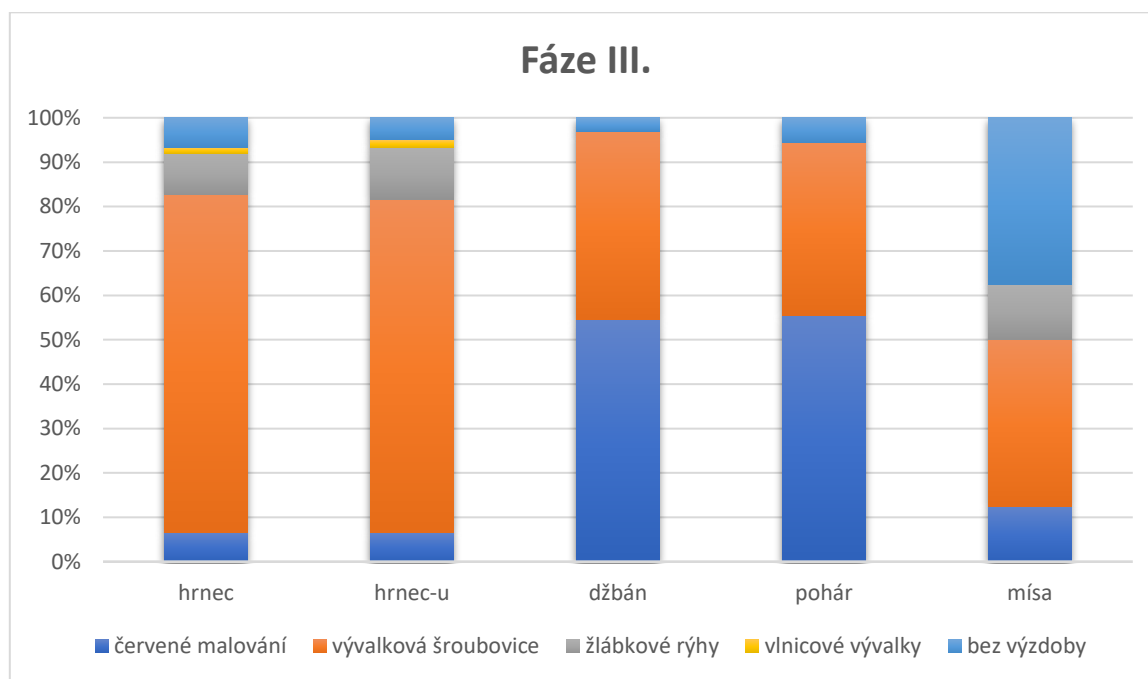
Graf 3. Procentuální zastoupení keramických tvarů v kompletním souboru celých nádob III. fáze.

Na fragmentech keramiky raně středověké tradice (skupina A) je nadále uplatňována výzdoba v podobě žlábkových vlnic nebo rýh. Mladší středověké zboží je opatřeno vývalkovou šroubovicí. Poměrně často se vyskytuje červené malování, které představuje jednoduché jedno

či víceřadé linky, popřípadě volné tahy nebo vlnice. Výjimečné nejsou ani žlábkové rýhy na podhrdlí. Ojediněle jsou registrovány vlnicové vývalky¹⁵.

	červené malování	vývalková šroubovice	žlábkové rýhy	vlnicové vývalky	bez výzdoby
hrnec	5	57	7	1	5
hrnec-u	4	45	7	1	3
džbán	18	14	0	0	1
pohár	10	7	0	0	1
mísa	1	3	1	0	3

Tab. 7. Počet užití jednotlivých výzdobných prvků na veškerých celých nádobách (vyjma torzálních) spadajících do III. fáze.

Graf 4. Procentuální vyjádření počtu užití jednotlivých výzdobných prvků na veškerých celých nádobách III. fáze.

Povrch den je výjimečně opatřen hrncířskou značkou (*obr. 99: 1, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13; obr. 100: 3*).

¹⁵ Jednotlivé výzdobné prvky se vyskytují na nádobách samostatně či v kombinaci s ostatními.

4.1.2.4 Fáze IV. – 1. polovina 15. století

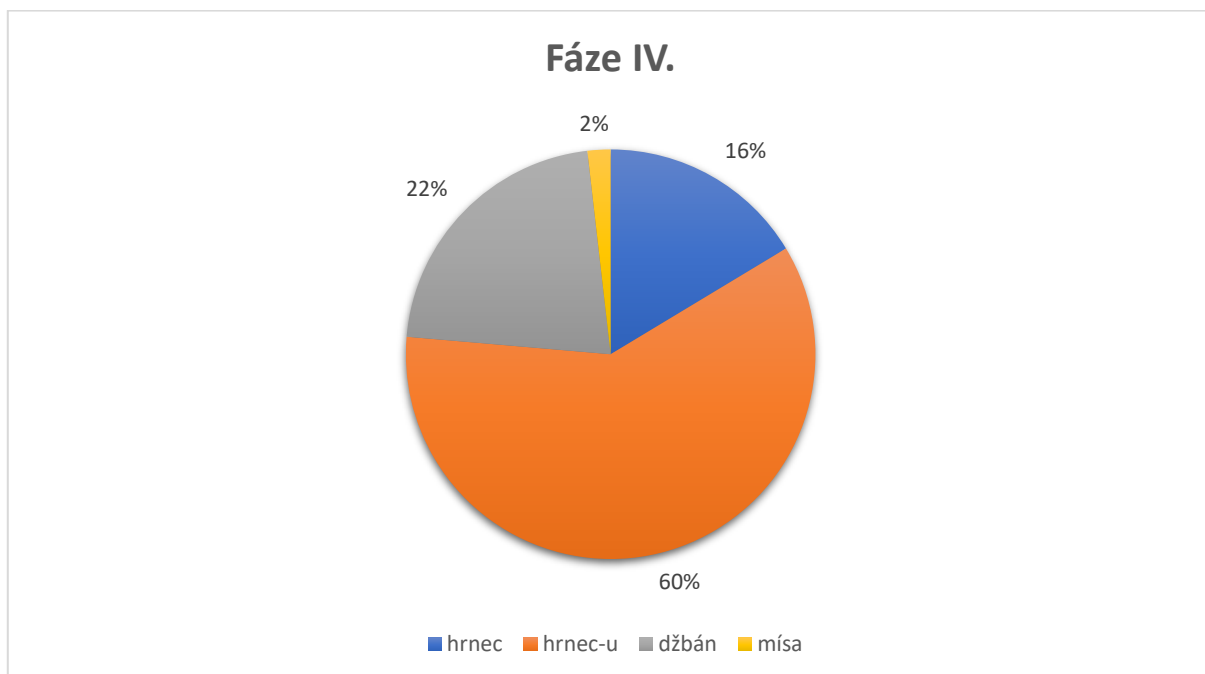
Pro tuto fázi je určující spoluexistence podsýpaných a odřezávaných den, přičemž výhradní postavení má keramika mladšího středověku. Sledována je technologická změna, která spočívá v přechodu od lepení a obtáčení nádob k jejich vytáčení (*Klápště 2002, 15*).

Ve vybraném souboru pocházejícím z jímky 12 má odřezávaná dna 43 % celých nádob.

V této fázi se mezi hrnci stejně jako v souborech čp. 226 nejvíce uplatňují hrnce s uchem a ovaleným okrajem **H21** (*obr. 96: 1605, 1614, 1615*) (*srov. Klápště 2002, 15*). Z předešlé fáze pokračují hrnce s uchem a nižším okružím **H13** a přibývají k nim hrnce s uchem a okružím **H17** (*obr. 96: 1739*) a jeho deriváty **H172** (*obr. 96: 1621*) a **H173**. Nadále se vyskytují džbány s rozevřeným a na vnější straně profilovaným okrajem **D2** spolu s okrajem ve tvaru okruží **D3** (*obr. 97: 1604*). Přibývají k nim džbány s vysokým okružím **D31** (*obr. 97: 1620*). Přítomny jsou mísy s okrajem vodorovně vyloženým **M2** (*obr. 96: 2*). Skupinu C evidujeme v jednom zlomku, který je však pravděpodobně intruzí.

hrnec	hrnec-u	džbán	mísa
9	33	12	1

Tab. 8. Počet veškerých celých nádob (vyjma torzálních) spadajících do IV. fáze.

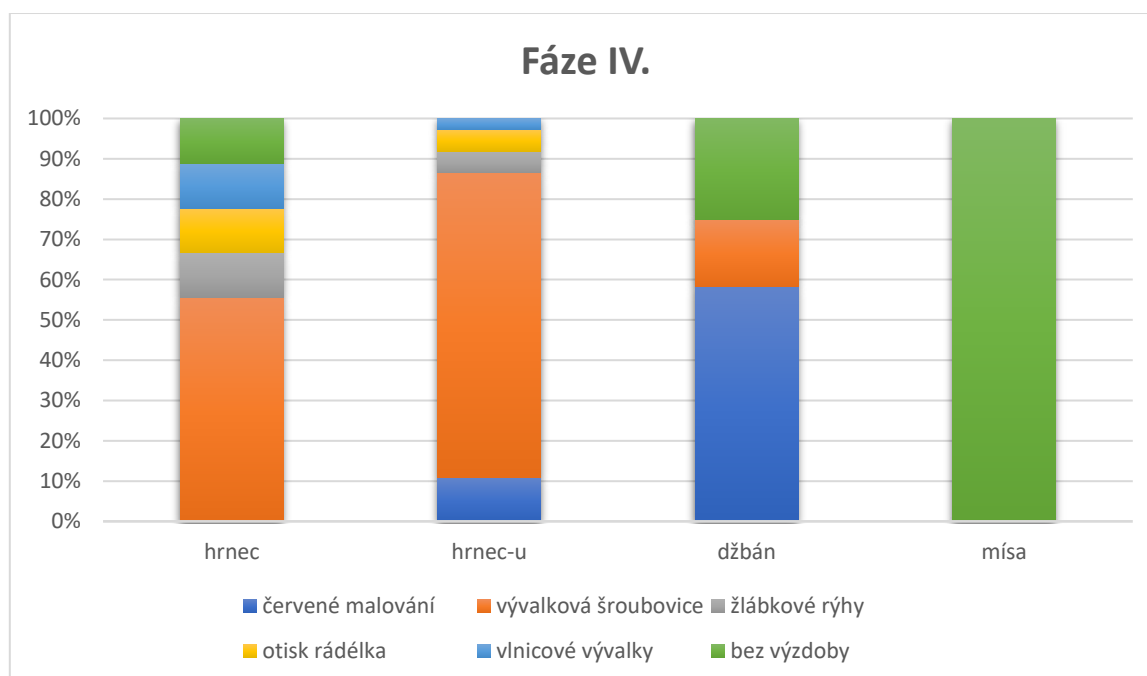

Graf 5. Procentuální zastoupení keramických tvarů v kompletním souboru celých nádob IV. fáze.

Na keramice se nejčastěji uplatňuje vývalková šroubovice. Častým výzdobným prvkem je červené malování v podobě jednoduché linky či vlnice na podhrdlí. Občasně se vyskytuje rýha na podhrdlí nebo otisk rádélka. Ojediněle je povrch zdoben vlnicovými vývalky¹⁶.

	červené malování	vývalková šroubovice	žlábkové rýhy	otisk rádélka	vlnicové vývalky	bez výzdoby
hrnec	0	5	1	1	1	1
hrnec-u	4	28	2	2	1	0
džbán	7	2	0	0	0	3
mísa	0	0	0	0	0	1

Tab. 9. Počet užití jednotlivých výzdobných prvků na veškerých celých nádobách (vyjma torzálních) spadajících do IV. fáze.

Graf 6. Procentuální vyjádření počtu užití jednotlivých výzdobných prvků na veškerých celých nádobách IV. fáze.

4.1.2.5 Fáze V. – závěr 15. a počátek 16. století

S touto fází končí výskyt mladší středověké keramiky (skupina B), která se již prolíná s keramikou časného novověku (skupina D). Ta sebou přináší změnu v technologii výroby (*Klápště 2002, 15, 18*).

U mladší středověké keramiky přetrvávají tvary hrnců s uchem a okružím **H13**, **H17** (*obr. 97: 1783, 1794*) a **H172**, hrnce s uchem a ovaleným okrajem **H21**. Přibývají hrnce s uchem a sníženou výdutí **H80** (*obr. 97: 1814*), s jednoduše rozevřeným seříznutým okrajem

¹⁶ Jednotlivé výzdobné prvky se vyskytují na nádobách samostatně či v kombinaci s ostatními.

H43 a s oblým přehnutým či jednoduše rozevřeným okrajem **H30** (*obr. 98: 1773*). Pokračují džbány s okružím **D3**.

Na nádobách obou skupin (B i D) dominuje vývalková šroubovice. Často v kombinaci s červeným malováním (jedna či více linek) v podhrdlí. Výjimečným úkazem není žlábková rýha. Na mladší středověké keramice se mnohokrát objevuje i linka rádélka.

4.1.2.6 Fáze VI. – 16. století

Fáze odráží počátky časně novověké produkce (skupina D). Nádoby jsou již kvalitně vytáčeny (*Klápště 1997, 171; 2002, 18*). Kromě technologie výroby je hlavním znakem také hojně užívání vnitřních polev, které lze evidovat na více jak polovině obsažených zlomků.

Mezi nádobami dominují vnitřně polévané hrnce s uchem, jehož okraj je vně vyhnutý nebo ve tvaru okruží **H90** (*obr. 98: 1757*). Doplněny jsou nepolévanými hrnci s uchem **H80**. Z ostatních tvarů jsou zastoupeny džbány **D31** a třínohé pánve **Pn2** (*obr. 98: 1972*). Později se objevují i **talíře** (*obr. 98: 1, 1971*).

Povrch je nejčastěji opatřen vývalkovou šroubovicí. Jako výzdobný prvek se uplatňují žlábkové rýhy nebo červené linky v podhrdlí.

4.2 Keramické plastiky

Z plochy parcel čp. 45–47 se podařilo získat dva exempláře reprezentující tuto specifickou skupinu nálezového fondu.

První příklad představuje bezhlavé torzo postavy svírající oběma rukama na hrudi předmět diskového tvaru (př. č. 26/77-226a) (*obr. 101: 3*). Zhotovená byla z jemně plavené hlíny. Její asymetrický vzhled a způsob tvarování napovídá, že byla vyrobena bez použití kadlubu, tedy ruční modelací. Spodní část tvoří dutý korpus kónického tvaru. Ten zespona uzavírá samostatně vsazený kus keramické hmoty s malým otvorem uprostřed, který je upevněn přehnutím přečnávajících okrajů podstavy. Ještě před uzavřením dutého prostoru byla do něj vsazena kulička. Paže jsou modelovány vytažením a tvoří s tělem jeden celek. Ruce mají jednotlivě členěné prsty naznačené rýhami. Celý předmět pokrývá olovnatá glazura žlutozelené barvy.

Plastika se nacházela ve fekální výplni objektu č. 51 situovaném na parcele čp. 47. Využíván byl jako jímka. Ze stejné vrstvy pochází soubor celých nádob a keramické zlomky, které lze datovat na konec 13. století.

Interpretační škála na základě dochované části plastiky je příliš rozsáhlá pro spolehlivé zařazení. I přesto se pokusíme nastínit možnosti. Za předpokladu, že kónická část plastiky představuje dlouhé splývavé roucho či dámský šat, můžeme pomýšlet o figurce jako o postavě světce/světice či ženy, jejichž výskyt v této materiální skupině není neobvyklý. Indicii pro přesnější specifikaci by mohl poskytnout diskovitý předmět, který plastika svírá v rukou. Ten však postrádá sebemenší detaily, které by přispívaly k jeho určení. Pakliže by se jednalo o motiv světce, v úvahu by připadal výklad diskového předmětu jako atributu. I přesto, že nejsme schopni určit přesný motiv plastiky dle jejího vzhledu, kulička umístěná v jejím nitru může přiblížit její funkční zařazení. Ta vyluzuje při zatřesení v dutém korpusu chrastící zvuk.

Nálezů ručně formovaných figurálních chrastítek v podobě lidských postav není mnoho. Uvést však můžeme příklady z německého prostředí. Prvním z nich je plastika ženy s copem z červeně vypálené hlíny. Pochází z Biberachu (Bádensko-Württembersko) a je datována k roku 1300 (*Schmid 2002*, 137). Stejněho stáří je i další exemplář stylizovaný do podoby ženy, který byl nalezen v Rottweilu (*Gildhoff–Hecht 1993*, 122).

Druhá mostecká plastika nalezená na ploše výzkumu parcel čp. 45–47, lze též zařadit do skupiny chrastítek. Figurka má oproti prvnímu exempláři zoomorfní podobu (*obr. 101: 1*). Její základ tvoří dutý korpus zvonovitého tvaru, ze kterého je nahoře vytažena hlavička. Ta je z boční strany opatřena dvěma výběžky, které pravděpodobně znázorňují zobáček. Plastika je posazena na třech výčnělkách jehlanovitého tvaru umístěných v pravidelných rozestupech po obvodu její spodní části, ve které je uprostřed perforován kruhový otvor. Stejně jako u předchozí plastiky byla zhotovena bez použití kadlubů/forem s tím rozdílem, že duté tělo mohlo být vytočeno na kruhu. Spodní část těla byla následně uzavřena spojením okrajů vymačkaných do tří výčnělků. Ještě však před tímto krokem hrncíř vsadil dovnitř kuličku. Ručně byly také vymodelovány detaily zobáčku na hlavičce. Celé tělo pokrývá olovnatá glazura hnědožluté barvy. Na výrobu bylo použito keramické těsto z jemně plavené hlíny s příměsí ostřiva, které zapříčinilo hrbolatý povrch plastiky a místy narušenou vrstvu glazury.

Vyzdvižena byla z objektu č. 55 (*Velímský [2020]*), který se nacházel na parcele čp. 47. Jednalo se o vydřevenou jímku, jejíž obsah výplně datujeme na základě keramického materiálu do 1. poloviny 14. století.

Vzhledem figurka připomíná motiv ptáčka, konkrétněji slepičky či kohoutka, čemuž by napovídaly i tři výčnělky na spodní části, které by dle T. Velímského mohly představovat dvě nožičky a ocásek (*Velímský [2020]*). Nejedná se o neznámou formu tohoto ztvárnění.

Z historické části města Mostu pochází ještě jedna plastika této podoby. Vyzdvižena byla z objektu odpadní funkce datovaného do 13. století¹⁷, který byl situován na severovýchodním okraji města (*Velímský 1992a*, 97). Stejný typ této figurky dochované ve fragmentárním stavu pochází také z Děčína, kde byla nalezena během výzkumu na Mariánské louce ve výplni objektu z poslední třetiny 13. století interpretovaného jako „zemnice“ (*Velímský 1992a*, 97). Srovnatelným, avšak propracovanějším zástupcem těchto plastik je nález z Litovle. Jako v předchozích příkladech se jedná o figurku baňatého tvaru posazenou na třech jehlanovitých nožkách a s kuličkou umístěnou v korpusu. Hlavičku výrobce opatřil dominantním hřebínkem a kolkovanými očima. Stejného provedení je i fragment hlavičky nalezený v Olomouci. Oba exempláře jsou časově zařazeny na konec 13. století (*Goš 1988*, 187–188).

Tyto plastiky se vyskytují také mimo území ČR. Téměř identická s mosteckou byla nalezena ve městě Bad Liebenwerda na jihozápadě Braniborska. Její tělo pokrývá žlutozelená glazura a shodně umístěný otvor a hliněná kulička uvnitř. Datačně je zařazena na přelom 13. a 14. století (*Ungerath 2009*, 43). Nález zeleně glazované chrastítka z města Soest se liší od předchozích příkladů pouze ve stylizaci hlavy, která není opatřena ptačím zobáčkem (*Nockemann 2011*, 113–114).

Keramická středověká chrastítka se běžně vyskytují v nálezech. Vytvářena byla v různých provedeních, ať už to byla chrastítka figurální v podobě zvířat i lidí, nebo vejčitého a hruškového tvaru s držadlem či bez (*Hoffman 1996*, 135). Představovat mohla dětskou hračku pro ty nejmenší, což nám potvrzují i písemné prameny z 11. století. Zároveň však není vyloučené jejich užití coby ochranného předmětu před zlými silami či v náboženském kontextu (*Dvořáčková-Malá – Zelenka 2014*, 250; *Hoffman 1996*, 133).

př. č.	maximální rozměry (výška x šířka x průměr)
26/77-226a	5,1 x 3 x 2,8 cm
-	5,7 x 3,6 cm

Tab. 10. Rozměry nalezených plastik.

¹⁷ Ústní sdělení J. Klápště.

4.3 Aquamanile

V keramickém souboru z parcel bylo shledáno pět střepů, které lze považovat za aquamanile (*obr. 101: 4*).

Všechny fragmenty pocházející pravděpodobně z jedné nádoby (př. č. 110) jsou vyrobeny vytáčením. Jako materiál byla použita jemně plavená hlína bělavé barvy. Na lomu střepů je patrně šedé jádro. Povrch zlomků pokrývá vrstva zelenožluté glazury, v které místy prosvítají odstíny okrové barvy. Z nádoby se zachovaly dvě ručně modelované nohy, část páskového držadla a výlevka¹⁸ (?). Fragment páskového držadla jedním koncem připevněný k zadní části nádoby je zdoben dvěma řadami přeseků a pásem kolků trojúhelníkovitého tvaru.

Naše interpretační možnosti jsou v tomto případě velmi omezené. Zlomky aquamanile nelze datačně zařadit, jelikož není znám jeho nálezový kontext kromě informace, že bylo vyzdviženo z plochy parcel. Také stav dochování neumožňuje přesné určení motivu či vyhledání analogií.

Nejstarší keramická aquamanile jsou v rámci střední Evropy datována k roku 1200 (*Klápště 2019, 253*). Předlohou jim patrně byly cennější kovová aquamanile. Upotřebení těchto specifických nádob nejčastěji zoomorfní podoby, je spojeno s omýváním rukou, ke kterému mohlo docházet jak při liturgických obřadech, tak při stolování (*Černohorský 1961, 580*). Nálezy aquamanile jsou registrovány především v prostředí světském, zahrnujícím městské i hradské lokality (např. *Durdik 1976; Hus 1990*). Svojí přítomností tak ilustrují průnik „dvorské kultury“ do života měšťanstva, které si tak osvojovalo základy kultivovaného stolování (*Klápště 2019, 254*).

4.4 Kadlub

Poměrně ojedinělým nálezem je fragment kovolitecké formy tzv. kadlub (*obr. 101: 2*). Jedná se patrně o polovinu dvoudílného kadlubu s vtokovým kanálkem. O existenci druhého dílu svědčí také dva otvory po stranách svrchní plochy předmětu. Používán byl pravděpodobně k odlévání kovového kroužku. Jako výchozí surovina byl použit vápenec, do kterého byl vyryt negativ požadovaného předmětu.

Nález pochází ze zásypu objektu č. 38. Ze stejné části výplně byly vyzdviženy také dva fragmenty tyglíků (př. č. 259, 262), u kterých analýza prokázala užívání k metalurgii stříbra.

¹⁸ V úvahu také připadá, že se jedná o část krku zvířete.

Není tak vyloučena souvislost mezi těmito předměty. Rámcové chronologické zařazení nálezů lze určit na základě keramického materiálu obsaženého v zásypu do 1. poloviny 14. století.

V rámci Mostu byla nalezena další kovolitecká forma v sondě 5/76 na II. náměstí. Vápencová destička představuje poškozenou střední část formy na odlévání artefaktů z barevného kovu. Na jedné straně je vyryta hlava tura a na druhé hlava krále (*Klápště 2008*, 303). Datována je na počátek 14. století (*Stehliková 1983*, 279).

Další kamenné kadluby určené k lití barevných kovů pochází například z brněnského prostředí. Zde byl v jímce č. 30 nalezen kompletní dvoudílný kadlub, který sloužil k vylévání kroužků a pokliček během 14. století (*Flodrová – Loskotová 1995*, 551, 553).

př. č.	rozměry (výška x šířka)
26/77-262	5,8 x 3,9 cm

Tab. 11. Informace ke kadlubu.

4.5 Kahany

V nálezovém fondu z čp. 45–47 lze jako kahany jednoznačně interpretovat dvě nádoby (př. č. 20 a 498). V obou případech se jedná o kahany miskovitého tvaru s hubičkovitou výlevkou, do které se vkládal knot (srov. např. *Doležalová 2010*, 215, obr. 3). Vyrobeny jsou z keramického těsta obsahujícího příměs ostřiva jemnější zrnitosti. Poměrně kvalitní výpal zbarvuje povrch střepů do okrové, nebo šedé barvy. Dna nesou stopy odřezu i podsýpky.

Používaly se výhradně jako svítidla, což by mohla dokládat vrstva dehtu a očazení na konci hubičky (*Belcredi 2006*, 334; *Doležalová 2010*, 216). Tuto funkci zvažujeme také u tří torzovitých nádob miskovitého tvaru, u kterých však nelze vyloučit, že se nejedná o misky.

Tento typ nádob se ve hmotné středověké kultuře objevuje od 13. století (*Nekuda – Reichertová 1968*, 61). Nálezy získané z plochy parcel pochází ze situací z 1. poloviny 14. století.

Výskyt tohoto druhu předmětu každodenní potřeby je poměrně častý. Nalézány jsou na lokalitách městských, vesnických, ale i spojených s hornickou činností (*Hrubý a kol. 2012*, 386; *Nekuda 1997*, 85, tab. 138:4; *Richter 1982*, 121). Jejich existenci máme v rámci mosteckého prostředí potvrzenou například na parcele čp. 226 (*Klápště 2002*, 11).

př. č.	objekt	vrstva	dno	datace	obr.
26/77–20	1	3	Odřez	1. pol. 14. stol.	102: 2
26/77–226c	51	fekální výplň	Odřez	1. pol. 14. stol.	102: 1
26/77–498	17	výplň	Podsýpka	1. pol. 14. stol.	102: 3

Tab. 12. Soupis miskovitých kahanů z čp. 45–47.

4.6 Tygle

Tato skupina hmotné kultury je řazena mezi technickou keramikou. Všeobecně byly tyto předměty využívány při zpracování barevných kovů (např: *Hložek a kol. 2005; Nekuda – Reichertová 1968*, 61; *Stehlíková 1983*). V nálezovém fondu z parcel se nachází celkem 17 fragmentů z 12 technických nádob. Většinou se jedná o hrubozrnnou, silnostěnnou keramikou s příměsí grafitu, která pochází z kontextů datovaných od pol. 13. stol. –14. stol. Veškeré nálezy byly podrobeny analýze metodou EDS – SEM a BSE (provedl J. Zavřel).

Analýzou u většiny nálezů se podařilo prokázat jejich používání k metalurgickému zpracování kovů (vzorky č. 7 až 11 a 16). Pouze vzorky č. 12, 17 a 18 nenesly žádné stopy po hutnických procesech, patrně tak nebyly použity (*Zavřel 2019*, 77–78). Naopak k získávání stříbra pyrometalurgickými postupy byly využívány vzorky č. 7, 8, 9, 10 a 16. S pozdější fází výrobního procesu spojenou se zpracováním stříbra tzv. rafinací souvisí vzorek č. 11. K vytavování kamínku, kterým se zvyšoval obsah cílového kovu (stříbra?), byl patrně používán trojboký tyglík (vzorek č. 7) (*Zavřel 2019*, 78–80).

Další nálezy z mosteckého prostředí spadající do této keramické skupiny pochází z parcely čp. 226. Jedná se o trojboký tyglík, který náleží do 2. pol. 13. stol. (*Klápště 2002*, tab. 172:8). Velké trojboké tygle s příměsí grafitu pochází například z Brna. Kde se začaly používat v tamní hmotné kultuře již ve 2. čtvrtině 13. století (*Procházka – Hložek – Holubová Závodná 2011*, 73)

č. vzorku	př .č.	objekt	Vrstva	Relativní datace	popis
7	26/77-501	obj. 25	výplň	14. stol.	Zlomek trojbokého tyglíku, celý profil, bez tuhy, stopy uvnitř, výška 64 mm, průměr dna 35 mm
8	26/77-238	obj. 61 (?)	pod rozebranou S-J zdí (obj. 61?)	Přelom 13. a 14. stol. (?)	Zlomek tyglíku s okrajem, spečenina uvnitř i vně Jiná nádoba než 9 až 11
9	26/77-253	obj. 61	fekální výplň povrch	Přelom 13. a 14. stol.	Nádoba s tuhou, vně spečenina, dva slepené zlomky, dno o značném průměru č. 9. až 11 mohou pocházet z těže nádoby
10	26/77-259	obj. 38	probarvená sypká v Z části sektoru	1. pol. 14. stol	Nádoba s tuhou, vně spečenina
11	26/77-262	obj. 38	probarvená sypká v Z části sektoru	1. pol. 14. stol	Nádoba s tuhou, vně spečenina, stopy uvnitř
12	26/77-312	obj. 38	Svrchní zásyp	1. pol. 14. stol	Zlomek s tuhou, okraj, žádné stopy, jiný tyglík než 26/77-318
13	26/77-318	obj. 38	Fekální	1. pol. 14. stol	Dva zlomky z jednoho tyglíku, okraj + zl. těla, s tuhou, žádné stopy
14	26/77-444	?	sektor Q/18, pod štětováním	-	2 zlomky, z toho 1x okraj, s tuhou, světle hnědý přetah 1 x nádoba s tuhou, spečenina vně
15	26/77-360	93	svrchní probarvená výplň	2. pol. 13. stol. (?)	Nádoba s tuhou, vně spečenina
16	26/77-398	97	fekální výplň	2. pol. 13. stol. (?)	Zlomek okraje s tuhou, spečenina vně i uvnitř, 15 + 16 asi z jedné nádoby
17	26/77-423	2	Vrstva 7	pol. 13. stol.	Čtyři zlomky asi jednoho tyglíku, dva a dva slepené, příměs tuhy, žádné stopy
18	26/77-422	2	Pozániková výplň	2. pol. 13. stol.	Fragment trojbokého tyglíku, celý profil, žádné stopy, bez tuhy, jiný než 26/77-423

Tab. 13. Soupis tyglů z parcel čp. 45–47. Převzato *Zavřel [2020]*, 84–85 (upraveno).

4.7 Kovové předměty

Poměrně nepatrnou skupinu nálezového fondu představují kovové předměty, které jsou reprezentovány převážně neurčitelnými fragmenty či zcela běžnými hřeby a skobami. I přes tuto skutečnost v něm lze nalézt předměty, které si zaslouží bližší pozornost.

Kovový fragment (př. č. 26/77-503) původně kulovitého tvaru byl odlit z blíže neurčené slitiny. Výška předmětu dosahuje cca 10 mm, přičemž průměr jeho kruhové podstavy je 19 mm. Dochovaná horní polovina předmětu je v nejsvrchnější části opatřena dvěma otvory, patrně vzniklé během výroby. Zdobný prvek tvoří dvě vertikálně ubíhající linie. Prostor mezi nimi vyplňuje úzký pás tvořený mřížkou. Pochází z jímký č. 18, která byla uzavřena během 1. pol. 14. století. Jednoznačná interpretace předmětu není možná, přičemž analogie bychom mohli nalézt ve vrcholně středověkých **rolničkách** (srov. *Frölich-Chvojka-Michálek 2010*, 215–216, obr. 2, 3; *Richter 1982*, 184, obr. 132:19).

Nálezy nejstarších rolniček v rámci českého prostředí jsou datovány do 9. století (*Frölich-Chvojka-Michálek 2010*, 211). Ve starších období je známe prostřednictvím hrobových nálezů. Od konce 12. století až do přelomu 14. a 15. století se staly módním doplňkem především lidí z vyšších sociálních vrstev (*Kybalová 2001*, 201–202). Mohly být součástí oděvu, jezdecké výbavy nebo byly používány také v sokolnictví. Vyjma jejich funkce jako dekorativního či výstražného předmětu, lze předpokládat také jejich ochranný (symbolický) význam (*Frölich-Chvojka-Michálek 2010*, 211; *Smetánka 2003*, 13).

Další možné analogie tohoto artefaktu bychom mohli spatřovat ve zdobných „**gombíkách**“. Příkladem může být nález z Košic pocházející z kontextu datovaného do 2. poloviny 13. až 1. třetiny 14. století (srov. *Rusnák 2009*, 404, obr. 9:7). K této interpretaci by mohly nasvědčovat i dva otvory v horní části nálezů, které jsou od sebe vzdáleny pouhé 2 mm. U rolniček bývá vzdálenost mezi otvory větší (viz. příklady výše), avšak rozhodnutí pro jednoznačnou interpretaci předmětu není možné.

Část **podkovy** (př. č. 26/77-126) dochované s kompletním pravým ramenem a polovinou levého. Ramena se v přední části mírně rozšiřují a dosahují širě v průměru 23 mm. Pravé rameno o šířce v patní části 18 mm a je osazeno ozubem vysokým cca 9,2 mm. Drobný otvor v horní části ramene lze považovat za pozůstatek otvoru pro podkovák. Na základě stavu dochování není možné stanovit přesnější typologické zařazení (existenci hmatce, čapky či rýhy) (srov. např. *Krajíc 2003*, 100–109). Předmět pochází ze spodní části fekální výplně jímký č. 57,

kteřá obsahovala keramický materiál z horizontu 2. pol. 13.–14. století. Funkční upotřebením podkov bylo a je nadále stejné, tedy slouží k ochraně koňského kopyta před opotřebením. Počátky jejich používání lze spatřovat již v mladší době železné, avšak k jejich rozšíření došlo až během 12.–13. století (*Měchurová 1980*, 189–192).

Dalším artefaktem, který lze spojit s koňskou výstrojí či přesněji s výbavou jezdce jsou **ostruhy**. V první řadě byly tyto předměty užívány k pobízení koně, zároveň však mohly být symbolem vyššího společenského statusu či odkazem k rytířství (*Krajíc 2003*, 118).

Patří k chronologicky citlivějším předmětům. Na základě morfologie jednotlivých typů řada badatelů vytvořila typologii a chronologii, která je stanovena především dle tvaru bodce, ramen a způsobu zakončení (např. *Koóšová 2004*; *Krajíc 2003*, 118–126; *Nekuda 1985*, 136–137).

Fragment ostruhy (př. č. 26/77-68) z parcel čp. 45-47 představuje hrotitý (kuželovitý) bodce s mírně prohnutými rameny, která jsou spojena do oblouku ve tvaru V. Určení způsobu uchycení ostruhy není kvůli její torzovitosti možné. Exemplář se nacházel ve výplni vstupu stavebního reliktu č. 59 (+77), jejíž obsahem je také keramický materiál datovaný okolo poloviny 13. století.

Dle tvaru bodce lze najít v rámci mosteckého prostředí téměř identickou ostruhu, která pochází z parcely čp. 226 (*Klápště 2002*, tab: 174:11). Další ostruhy s kuželovitým zakončením byly nalezeny v Bedřichově Světcí (*Klápště 1994*, obr.62:1), v poloze Nová Sídla – Chlum (*Vích-Žákovský 2012*, Obr. 3:1) či v Páleči u Milešova (*Rypka-Štolba 2014*, Obr. 7). Analogické nálezy jsou datovány do horizontu 12. století s přesahem 13. století¹⁹, čímž neodporují našemu zaražení do poloviny 13. století.

Mezi předměty, které se v nálezových fondech vyskytují sporadicky patří **kovové nádoby**. V rámci parcel byla nalezena kompletní kovová nádoba (př. č. 26/77-200) z měděného plechu o tloušťce 19 mm. V okrajové části je opatřena otvory, ve kterých se dochovaly zbytky nýtů, jimiž bylo pravděpodobně připevněno držadlo. Lze tak uvažovat, že tato kovová nádoba byla používána jako pánev (?). Nacházela se ve fekální výplni jímký č. 54, jejíž obsahem byl také keramický materiál odpovídající fázi 1. pol. 14. století. Dva kusy měděných plechů pocházejících pravděpodobně z kotlíků byly nalezeny na tvrzi v zaniklé vsi Mstěnice. Oba plechy nesly stopy po přítomnosti nýtů či jimi byly ještě opatřeny. Ze stejné lokality pochází

¹⁹Další analogie např: *Ruttkey 1976*, 347, abb. 72: B2; 349 či *Goßler 1996*, 245: abb. 2:7.

také zlomek z bronzové mísy, zdobené tepáním (*Nekuda 1985*, 165-166). Nádoby ze železného plechu byly nalezeny v Sezimově Ústí. Tvarová škála zahrnuje kotlíky, misky či poháry, které jsou datovány do zánikového horizontu lokality roku 1420 (*Krajíc 2003*, 201-202). Masivní tulej z těžkého kovu, která je interpretována jako součást pánve, pochází ze zaniklé osady Konůvky. Datačně spadá do období 14. -15. století (*Měchurová 1989*, 476-477).

Dalším kovových artefaktem je drobná **aplikace** (př. č. 26/77-265) odlitá z bronzu. Tyto předměty měly široké spektrum využití, především však dekorovaly oděv, opasky či čelenky, na které byly našívány nebo přichycovány pomocí nýtů (*Šlancarová 2016*, 155). Nález svým tvarem připomíná květ o maximální šířce 17 mm. Ve střední části má vyražen otvor, v kterém se uchoval pozůstatek nýtu (?). Předmět pochází ze zásypu objektu č. 38, který obsahoval keramický materiál spadající do horizontu 1. pol. 14. století. Podobná aplikace rozetového tvaru s otvorem uprostřed byla nalezena například v Olomouci a je datována do 2. pol. 13. století (*Holubová a kol. 2006*, 223).

Př. č.	objekt	druh	vrstva
26/77-452	9	železo	zásyp jímky – hnědá hlinitá
26/77-503	18	gombík	fekální výplň
26/77-316	23	železo	fekální výplň – černá (spodní)
26/77-428	27	bronz	žlutá písčitá výplň
26/77-309	29	železo	fekální výplň
26/77-286	37	železo	bahnitá výplň
26/77-265	38	bronz	sypký zásyp
26/77-287	38	železo	sypká probarvená výplň
26/77-231b	41	železo	fekální výplň
26/77-282	38	železo	probarvená sypká
T/20-274	48	bronz	bahnitá výplň se dřevem
26/77-185	49	železo	tmavá hlinitá
26/77-258	52	plech	vrstva 4 - šedě probarvená jílem
26/77-135	56	bronz	vrstva 6 - šedá kompaktní hlinitá
26/77-126	57	železo – podkova	fekální výplň – spodní část
26/77-339	73	plech	vrstva 5
26/77-373	78	železo	vrstva 5 - hnědá hlinitá
26/77-437	81	bronz	sypká výplň s mazanicí
26/77-510	104	železná skoba	ze dna – tmavá bahnitá výplň
26/77-259	38	železo	probarvená sypká
26/77-262	38	železo	probarvená sypká v
26/77-326	-	železo	J část sektoru – probarvená sypká
26/77-328	-	železo	S část sektoru – tmavá sypká
26/77-363	-	železo	probarvená jílovitá

Tab. 14. Soupis kovových předmětů z parcel čp. 45–47

5 PROJEVY SPECIALIZOVANÉ VÝROBY

Komplikovaná je identifikace výrobních aktivit, které mohly být v rámci lokalit provozovány. Tato problematika se dotýká i situace dokumentované na ploše parcel čp. 45–47.

Mezi objekty dokumentované výzkumem se nepodařilo shledat žádný pozůstatek pyrotechnologického zařízení²⁰ či výrobního objektu, který by mohl jednoznačně souviset s konkrétní výrobní činností. Jsme tak odkázáni pouze na svědectví movitých artefaktů (srov. *Měřínský 1983*, 50-60; *Procházka 2007*, 56-61; 2011, 212-251).

Za jeden z nejběžnějších dokladů výrobních aktivit a zpracování kovů jsou považovány nálezy *strusky* (*Havrda – Podliska – Zavřel 2001*, 17). Té bylo z plochy parcel získáno celkem přes 23 kg (viz *tab. 15*). Většina byla vyzdvižena z výplně objektu č. 2 (22,734 kg). Zanedbatelná zbývající část se nacházela ve výplních objektů č. 46 (čp. 45), 59 (čp. 46) a 12 (čp. 47). U objektu č. 2 narážíme na problém ztotožnit produkci strusky s dobou aktivního využívání objektu, jelikož téměř veškeré nálezy jsou nestratifikovány či pocházejí ze svrchní části výplně. Lze předpokládat, že se ve výplni objektu ocitla až po jeho zániku, a s jeho funkcí nesouvisí.

Vyjma odpadního materiálu můžeme s metalurgickou činností spojit také nálezy *tavicích kelímků a tyglů* (viz *kapitola 4.6.*), které byly vyzdviženy z objektů č. 2, 25, 38 a 61. Analýza prokázala jejich použití při různých fázích metalurgie stříbra. Výchozí použitou surovinou byl vždy rudní koncentrát. Naopak bylo vyloučeno zpracování stříbrného šrotu či stříbrných mincí (*Zavřel 2019*, 80). Nelze stanovit souvislost tyglíků s nálezy strusky, které pocházejí ze stejných kontextů, jelikož struska nebyla podrobena archeometalurgické analýze.

Další materiální skupinou, která může dokládat metalurgickou výrobu jsou *kadluby* (viz *kapitola 4.4*). Jeden kus se nacházel v zásypu objektu č. 38. Ze stejné vrstvy pocházejí fragmenty tyglíků (př. č. 259, 262), které byly využívány při metalurgii stříbra. Není vyloučena kontinuita mezi těmito předměty.

Lze se pouze domnívat, že v horizontu od poloviny 13. století – 14. století mohlo být na ploše parcel provozováno řemeslo či činnosti spojené s metalurgií stříbra – šperkařství(?) (srov. *Hložek a kol. 2005*) nebo prubířství (?) (*Bartoš – Brzák – Ševců 2001*). Otázkou zůstává, zdali tyto činnosti měly spojitost s mincovnou, která do počátku 14. století ve městě existovala

²⁰ Je možné, že případné objekty existovali v předních částech zasažených pozdější zástavbou. Druhým důvodem jejich absence může být charakter konstrukčního řešení. Je možné, že se jednalo o nadzemní pyrotechnická zařízení (viz *Měřínský 1983*, 51–52).

(viz. kapitola 2.2). Pouze hypoteticky dle rozmístění objektů předpokládat, že případná výroba/činnost probíhala v prostoru čp. 45 a 46. Složení minerálů suroviny v tyglících napovídá, že výchozí ruda mohla být dovážena z blízkých Krušných hor (Zavřel 2019, 81).

Za projev výrobní aktivity lze také považovat nálezy *přeslenů* (viz A. Ryšková 2021), které jsou chápány jako doklad nespecializované podomácké textilní produkce (např. Březinová 2007, 68, 76, 80).

Z písemných pramenům k roku 1609 se dozvídáme o existenci *pivovaru a sladovny* u domu čp. 45. Náčiní na vaření piva je také zmíněno v mosteckých městských knihách v souvislosti s prodejem domu čp. 45 v roce 1587 (a také čp. 46²¹) (Zahradník – Muk 1984). Pozůstatky či nálezy související s pivovarnictvím a sladovnictvím zachyceny nebyly (srov. Motyková-Šneidrová 2000; Kočár et al. 2015).

Vyjma výše uvedených případů, nebyly v rámci ploch parcel zpozorovány výraznější projevy možných výrobních aktivit.

Př. č.	objekt	vrstva	Relativní datace	Hmotnost (kg)
26/77-15	1	svrchní část výplně	14. stol.	0,102
26/77-414	2	nestratifikováno	pol. 13. – 2. pol. 14. stol.	3,063
26/77-416	2	nestratifikováno	pol. 13. – 2. pol. 14. stol.	6,990
26/77-421	2	povrch výplně	pol. 13. – 2. pol. 14. stol.	0,394
26/77-427	2	nestratifikováno	pol. 13. – 2. pol. 14. stol.	12,680
26/77-463	12	1	poč. 15. stol.	0,050
26/77-384	46	šedozeleňá probarvená	-	0,015
26/77-385	-	Nad objektem 46	-	0,226
26/77-186	59	11	pol. 13. stol.	0,431

Tab. 15. Soupis nálezů strusky z parcel čp. 45–47.

²¹ U čp. 46 je přítomnost pivovarnického movitého příslušenství zaznamenána v roce 1567 (Zahradník – Muk 1984).

6 ZÁSTAVBA

Poznání zástavby a jejího vývoje na parcelách čp. 45–47 limitoval stav zachování terénních situací, nemožnost provedení standardního stavebně-historického průzkumu, a také okolnosti výzkumu (*viz kapitola 3.1*). V neposlední řadě poznávací možnosti poznamenal velmi dlouhý odstup mezi terénním výzkumem a jeho zpracováním, který zapříčinil ztrátu některých důležitých dat. V následujícím textu budou uváděny také interpretace T. Velímského, jenž výzkum vedl. Vzniká tak širší škála interpretačních možností, a otevírá se tím větší prostor pro diskusi.

6.1 Zahloubené stavební relikty a jejich rozbor

Z ploch parcel pochází osm zahloubených stavebních reliktnů č. 1, 2, 3, 59, 67, 69, 76 a 80 (*bližší popis v kapitole 3.2*), jejichž společným rysem je víceméně čtyřúhelníkový *půdorys* čtvercového či obdélného tvaru. Ten lze s opatrností předpokládat také u objektů č. 1 a 80, u kterých se podařilo zachytit pouze část východní a u objektu č. 1 i severní stěny.²²

Přítomnost vstupů v podobě přímých (?) vstupních šjí se podařilo prokázat u objektů č. 59 (+77), 67, 76 a 2. Registrovány byly dva způsoby úpravy jejich dna. V prvním případě bylo dno vstupní šjí pravděpodobně upraveno do prosté svažité rampy (objekt č. 2), u které nebyly zachyceny pozůstatky vyložení prkny či vydláždění kameny.²³ Druhý způsob úpravy dna představoval jeho členění schodovými stupni (objekt č. 59 a 76 (?)), přičemž ani v tomto případě nebyly zaznamenány stopy jejich úpravy, například dřevěného obložení.²⁴ U objektu č. 67 nedovoluje stav zachování vstupu rekonstruovat jeho podobu. Hypoteticky lze předpokládat vstupní šjí na základě podobnosti s objekty č. 67 a 76 také u objektu č. 69.²⁵ Její přítomnost je vysoce pravděpodobná i u objektu č. 3. Problém činí objekty č. 1 a 80, u kterých se vstup nepodařilo prokázat z důvodu jejich torzálního dochování.

Vstup u objektu č. 2 směřoval do čela parcely. Stejně *orientace* byly také vstupy objektů č. 67 a 76. Na základě podobnosti lze uvažovat o totožné orientaci případného vstupu u objektu č. 69. Odlišně umístěna byla vstupní šjí připojená k objektu č. 59 (+77), která vyústovala do

²² Oporu v přibližném určení půdorysného tvaru těchto dvou staveb lze shledat v analogicky umístěných i konstrukčně řešených zahloubených objektech z mosteckého výzkumu v ulici Nejedlého z čp. 18 a 19, které byly zdokumentovány téměř v celém rozsahu (*Klápště – Velímský 1978*, 123; obr. 3).

²³ Dlážděnou svažitou vstupní šjí měly například objekty č. 42 a 230 ze Starého Plzně (*Široký – Nováček – Kaiser 2004*, 818). Vyložení rampovitého vstupu dřevěnými prkny je rekonstruováno u objektu s. s. j. 2 z náměstí Svobody z Brna (*Holub a kol. 2005*, 53, obr. 11).

²⁴ Jako například u suterénu z Joštovy ulice v Jihlavě (*Hejhal – Hrubý 2005*, 131).

²⁵ Jeho existenci předpokládá i T. Velímský (*Velímský [1978]*).

týlu parcely. Fragmentárnost objektu č. 3 nedovoluje rekonstruovat umístění jejich vstupní části.

V objektech byly doloženy kamenné a dřevěné architektonické prvky. Existence kamenného obezdění byla zachycena u objektů č. 1, 3, 67, 69, 76, a 80.²⁶ Ve všech případech se jednalo o zdi z lomového kamene pojené jílem, s průměrnou šířkou okolo 40 cm.²⁷ V úvahu připadá jejich využití jako kamenných plent, které zpevňovaly stěny objektů. Schopnost zdi nést dřevěné podlaží lze předpokládat pouze u objektů č. 1 a 80²⁸, a to dle analýzy J. Muka (*Velímský [1978]*).

Dřevěné architektonické prvky byly zachyceny v objektech č. 3, 59 (+77), 67, 69 a 76. U reliktu stavby č. 3 se jednalo o vertikální prvky v podobě sloupových jam umístěných v rozích objektu. Indikují tak přítomnost sloupů, které by mohly patřit k nosné konstrukci. Tuto možnost nevyklučují ani průměry jam (cca 20 a 30 cm).²⁹ Objekt č. 59 (+77) obsahoval jednu kůlovou/sloupovou jamku (průměr cca 15-20 cm) v západní stěně objektu. V tomto případě je však možné, že nesouvisí s vlastní konstrukcí objektu. Žádné další stopy po možných konstrukcích nebyly zaznamenány, vzhledem k hloubce objektu (160 cm) je na místě jejich existenci předpokládat. V úvahu připadá dřevěná konstrukce objektu, snadno podléhající destrukci. Hypoteticky lze předpokládat užití rámové konstrukce stěn. Ta spočívá ve vložení svislých prvků konstrukce do základového trámu (prahu) položeného bezprostředně na dno objektu,³⁰ přičemž pro jeho usazení není zapotřebí hloubení žlabu. Z tohoto důvodu se nemusí konstrukční řešení při následném archeologickém odkryvu projevit (*Čapek – Netolický 2014, 94; Vařeka 2002, 257*). Dalším možným vysvětlením absence by mohlo být rozebrání konstrukce před zánikem objektu (srov. *Loskotová – Procházka 1995, 113*), avšak tento aspekt

²⁶ Kamennou plentu identifikoval T. Velímský také u objektu č. 2 (*Velímský [1978]*). Její existence se však při revizi dokumentace nepodařila potvrdit.

²⁷ Pouze pro srovnání: v Jihlavě-Staré Hory nosná zeď u objektu 5603 dosahovala šíře 55–60 cm (*Hrubý 2011, 180*), u suterénu v Českém Dubu, kde byly spolu s kamennou zdí odkryty pozůstatky nadzemního podlaží, dosahovala zeď mocnosti 80-90 cm (*Klápště a kol. 2000, 35*).

²⁸ Stejná funkce podezdívky v rámci Mostu je předpokládána také u reliktu zahloubené stavby odkryté na nádvoří kláštera minoritů (*Klápště – Velímský 1977, 80*).

²⁹ Nosná funkce sloupů je předpokládána například u objektu 2527/1 z Gebesee, který vykazuje až nápadně podobné prvky, šíře sloupů/kůlů zde dosahuje až 40 cm (*Donat 1993, 209, 212*). Podpěrnou funkci stropu měly pravděpodobně také sloupy o průměru 0,16–0,20 m nalezené v objektu VS029 z Koblížné 4 v Brně (*Holub et kol. 2005, 83*).

³⁰ Jeho existence je registrována například v Děčíně u objektu č. 18, kde byl na podlaze při stěně uchován základový trám v zuhelnatělém stavu (*Velímský 1991, 14–15*). Trámový věnec, který nesl rámovou konstrukci a nebyl při všech stěnách zapuštěn do podlahy objektu je předpokládán také u zahloubeného objektu č. 63 z Dominikánské ulice čp. 17 v Brně (*Loskotová – Procházka 1995, 112–113*). V mosteckém prostředí je o rámové konstrukci uvažováno u objektu č. 26 z parcely čp. 226, jejímž případným ukazatelem jsou negativní otisky konstrukce ve stěnách (*Klápště – Muk 1988, 210–211*).

je těžce průkazný. Stejný typ konstrukce lze předpokládat u objektu č. 2, u kterého kromě zdi v jižní části objektu, která patrně neměla funkci plenty, nebyly shledány žádné konstrukční prvky.

Horizontální dřevěné architektonické prvky byly zdokumentovány u staveb č. 67, 69 a 76. Ty představovaly ložená dřeva, která byla zapuštěna do dna objektu. Otázka vyvstává při jejich funkční interpretaci. Hypoteticky lze uvažovat o pozůstatcích podlahy,³¹ na jejíž podkladové trámy zapuštěné do podloží byla kladena jednotlivá prkna, či desky.³² Nelze zcela odlišit, zdali veškerá dřeva souvisela s případnou podlahou, a byla tak ve své původní poloze, nálezová situace působí spíše jako destrukce. Je možné, že se jedná o zhroucené obložení stěn či stropu objektu.³³ Rozhodnutí pro jednu z výše uvedených možností není na základě dochování situací možné.

Vrstvy uložené ve *výplních* objektů z čp. 45–47 lze rozdělit do dvou skupin dle způsobu jejich vzniku. Prvním typem jsou uloženy, které s největší pravděpodobností vznikly v době užívání objektu. Můžeme je charakterizovat jako tenké, hutné vrstvy situované při dně objektu a obsahující minimum nálezů v podobě drobných zlomků. Pravděpodobně se jedná o zbytky *podlahové úpravy* či nášlap, čemuž napovídá i jejich organický charakter (*Holub et kol. 2005, 51; Hrubý 2011, 57*). Tato vrstva byla rozpoznána pouze u objektu č. 67 (vrstva č. 9), která obsahovala množství zapuštěných dřev, což by mohlo poukazovat na existenci dřevěné podlahy (?). Velmi podobné vlastnosti však vykazují také uloženy vzniklé splachem či destrukcí těsně po jejím zániku. V tomto případě je odlišení těchto dvou vrstev téměř nemožné (*Hrubý 2011, 57*).

Druhým typem vrstev vyskytujících se v objektech jsou uloženy *pozánikové*, u kterých můžeme rozlišit jejich uložení samovolné, tedy splachem anebo úmyslným (?) zásypem. Splachové zánikové vrstvy jsou hlinitého až jílovitohlinitého charakteru s vyšší organickou složkou. Kromě archeologického materiálu mohou obsahovat také kusy mazanice (*Hrubý 2011, 57*). Tyto vrstvy byly identifikovány u objektu č. 69 (vrstva 10), 2 (vrstva 7) a 1 (vrstva 3).

³¹ Srovnání můžeme shledat u objektu 25/1 z Hradišťka u Davle (*Richter 1982, obr. 23, tab. 19/2*). Dřevěná podlaha je také předpokládána u objektů z Hradce Králové (*Bláha 2005*).

³² Oporu v této domněnce by bylo možné shledávat také v charakteru tenké vrstvy ležící na dně objektu. Ta je popisována jako „tmavá bahnitá“, což by mohlo odkazovat na její organický původ (?).

³³ Zhroucené dřevěné desky v úrovni podlahy byly nalezeny například v objektu 5553 v Jihlavě – Staré Hory (*Hrubý 2011, 164, obr. 182*).

Převažujícím typem uloženin ve výplních objektů jsou vrstvy zásypové. Ty se vyznačují především větší mocností, nižší soudržností a vyšším obsahem keramického materiálu (*Hrubý 2011, 57; Juřina 2005, 151*). Často se v zásypu vyskytuje přemístěný půdní typ. Vyjma objektu č. 76 lze ve všech objektech alespoň část výplně kategorizovat jako zásypovou.

Ve výplních objektů nebyly shledány žádné uhlíkové vrstvy či destrukce přepálené mazanice, které by souvisely s požárovým zánikem objektu (srov. *Kaiser a kol. 2005; Klápště – Velímský 1975, 651-653*). Toto stanovisko nelze vztahovat pouze na objekt č. 76, o jehož výplni nejsou dostupné žádné informace. V žádném z objektů nebyly zachyceny pozůstatky otopného zařízení, které by mohlo napovídat jejich obytné funkci.

Nadzemní část nebyla jednoznačně shledána u žádného z objektů. Jak již bylo výše naznačeno, je možné předpokládat u některých objektů dle konstrukce a analogických situací existenci vícepodlažního řešení. U objektů č. 1 a 80 je dle možných nosných obehděních jejich užití jako sklepních prostor dřevohliněného domu (?) velmi pravděpodobné. Možnost existence více podlaží není vyloučena ani u objektů č. 67, 69 a 76, kde by jejich zahloubená část mohla být ztotožněna se spodním podlažím. V tomto případě se však dostáváme do spekulativní roviny. Z objektů č. 2 a 59 nepochází žádné zbytky konstrukcí nebo omazávky, které by existenci patra nasvědčovaly. Stavba č. 3 jediná obsahovala jednoznačné pozůstatky po vertikální konstrukci. U té není vyloučena schopnost nést nadzemní část. Jeden z nejdůležitějších dokladů možných nadzemních částí jsou destrukce přepálené mazanice či masivní vrstvy nepřepálené hlíny z omazávky (*Vařeka 2012, 105*).³⁴ Ta nebyla nalezena v žádné vrstvě objektů, která by se vztahovala k době jeho zániku. V okolí objektů také nebyly zachyceny žádné stopy kůlových či sloupových jam, které by dokládaly jejich zapojení do vícetřílných dispozic (srov. *Holub a kol. 2005, 94; Velímský 1991, 25*).

Na základě velmi nízkého počtu keramické krytiny (pouze 5 ks), lze předpokládat, že střechy těchto objektů byly pravděpodobně pokryty šindelem či doškami.

Datování objektů je možné provést pouze na základě keramického materiálu získaného z pozánikových výplní, jelikož nebyla rozpoznána vrstva, která by jednoznačně souvisela s obdobím fungování objektu. Výjimku by mohl představovat objekt č. 67, ze kterého pochází dendrodatum získané z konstrukce podlahy (?). Žádný objekt neporušoval starší situaci, která

³⁴ Zlomky mazanice nesoucí otisky konstrukcí jsou významným pramenem poznání konstrukčního řešení nadzemních, dřevěných částí budov (viz. např. *Netolický 2010*). Masivní vrstvy, které mohly být hliněnou složkou konstrukce jsou předpokládány u objektů v Brně (*Zůbek 2018, 74-75*).

by pomohla rámcově určit dobu jeho vzniku. Narušení stavebních reliktnů mladšími objekty bylo zaznamenáno pouze u objektu č. 59, do jehož severní hrany byla zapuštěna jámka č. 41 zaplněná v 1. pol. 14. století.

U staveb lze postihnout jen zánikový horizont, jelikož širší stratigrafické vztahy nebyly zaznamenány. Samotná datace je tak omezena datační citlivostí keramiky, kde musíme vzít v úvahu také možnou existenci mladších intruzí.

Nejstarší zahloubené stavby ztotožňujeme s objekty č. 2, 3 a 59. Dle charakteru keramického materiálu obsaženého v jejich pozánikových výplni došlo k jejich zániku okolo poloviny 13. století. U objektu č. 2 datuje zánik vrstva č. 7. Ta byla uložena pravděpodobně současně s vrstvou 6. Výplň objektu, pak byla doplněna ke konci (?) 13. století (vrstvy 3–5, 5a). Uložení vrstev v objektu č. 3 nelze interpretovat, kvůli absenci profilu. Dataci zániku objektu č. 59 určuje vrstva č. 11. Ve výplni lze postřehnout dva horizonty uložení. K prvnímu zásypu došlo kolem poloviny 13. století, terén pak byl sekundárně dorovnan během 2. poloviny 13. století.

Na počátek 14. století řadíme zánik objektů č. 67 a 69.³⁵ Ukončení funkce objektu č. 67 datují četné zásypové vrstvy, které dle stejného charakteru keramického materiálu vznikly jednorázově (?) nebo v krátkém období. Horní část výplně pak uzavírají navážky nakumulované během 16. století. Z nejspodnější vrstvy (ze dřeva³⁶ zapuštěného do dna) také pochází dendrodatum k roku 1242 (*Kyncl [1978a]*), které by mohlo určovat počátek užívání objektu. Ten bychom zařadili do 2. poloviny 13. století. Téměř totožné složení a charakter vrstev lze sledovat v objektu č. 69.

Nesnáze činí datování zániku objektu č. 1 a 80, které jsou zapříčiněny porušením situací a malým rozsahem dochování. Profil je dostupný pouze k objektu č. 1. Ten byl dle keramického materiálu zasypán během 14. století. Bohužel nelze zánik na jeho základě blíže datovat, jelikož charakter a skladba keramických zlomků nejsou chronologicky citlivé. Velká fragmentárnost materiálu vybízí k domněnce, že se jedná již o terciální odpad. K jeho zániku, tak mohlo dojít mnohem dříve (již z kraje 14. století (?)). Objekt č. 80 obsahoval keramický materiál stejného charakteru, tudíž jeho zánik klademe do stejného období.

³⁵ Lze uvažovat o zániku ve stejném časovém horizontu i objektu č. 76.

³⁶ Znamky druhotného použití dřeva nebyly zpozorovány.

Prostorové umístění objektů v rámci plochy parcel³⁷ je různorodé. Situovány jsou jak v přední části parcel při obvodu náměstí (objekty č. 1 a 80), tak v odstupu (objekty č. 2, 3, 59), či v jejich týlu (objekty č. 67, 69 a 76). Lze uvažovat o tom, že rozmístění klasifikuje funkci těchto objektů. V zadní části bychom mohli předpokládat skladovací prostory stavby hospodářské funkce (?) (srov. Holub, P. a kol. 2005, 79). U objektů č. 1 a 80 je pravděpodobná funkce jako skladovacích prostor obytné budovy. Objekty č. 2, 3 a 59 zasazené do střední části parcel nelze funkčně posoudit, v úvahu zde připadá jejich užití jako výrobních prostor, skladovacích, ale také obytných.

Číslo objektu	Parcela	Rozměry (m)	Max. dochovaná hloubka (m)	Min. užitná plocha (m ²)	Zánik
2	45	5 x > 4,3	1	20	pol. 13. stol.
59 (+77)	46	5,2 x 4,5	1,6	20	pol. 13. stol.
3	45/46	6,5 x > 2	1	20	pol. 13. stol.
1	46	7 x 6	1,2	26	14. století
80	45	?	?	?	14. století
67	47	> 3,2 x > 4,5	1,4	20	poč. 14. stol.
69	46	> 2,5 x 5	1,5	20	poč. 14. stol.
76	45	> 4,7 x > 4,3	?	20	poč. 14. stol.

Tab. 16. Stavební reliky z parcel čp. 45–47.

6.2 Zděná zástavba

Zděná zástavba byla na parcelách zaznamenána pouze v podobě částí obvodového zdiva. K její rekonstrukci přispívá stavebně-historický průzkum³⁸ pouze v omezené míře (viz kapitola 3.1), tudíž je naše poznání závislé výhradně na informacích získaných archeologickým výzkumem.

Zdivo, které lze datovat do období před rokem 1500 se dochovalo velmi fragmentárně. Část staršího zdiva (na profilu č. 1, vrstva 1a) byla nalezena ve střední části objektu č. 2, přičemž s jeho konstrukcí nikterak nesouvisela. Na základě stratigrafie a materiálu obsaženého ve vkopu, do kterého bylo zdivo usazeno, lze ho datovat ke konci 2. poloviny 13. století. Dle popisu bylo pojeno hnědým pískem. Pod tímto zdívem (1a) se nacházela další kamenná

³⁷ Zde vyvstává otázka, jaké bylo parcelní členění v době fungování objektů.

³⁸ Ve většině případů však bývá v kombinace stavebně historického průzkumu a archeologické výzkumu velmi přínosná (viz např. Hejhal a kol. 2006; Klápště – Muk 1988).

konstrukce (1b), patrně starší. Jako pojivo byl tentokrát použit jíl. Její funkce jako základový podklad pro výše uvedenou zeď nebyla dle uložení vrstev původní.

Bohužel další objekty zděné zástavby nelze do období 13.-15. století na základě dostupné dokumentace a stavu dochování identifikovat. Pouze o situaci v přední části parcel víme, že se jedná o zdivo, které vzniklo v rámci přestaveb datovaných do 16. století (*Velímský [1978]*).

Alespoň částečné povědomí o pozdějším období nám poskytují *písemné prameny*. Z berního rejstříku z roku 1525 se dozvídáme, že nejbohatší obyvatelé s největšími majetky bychom hledali právě při I. náměstí. Domy čp. 45–47 měly být odhadovány na 32, 19 a 15 kop míšenských. O zámožnosti jejich majitelů hovoří také odhady jejich celkového majetku, který činil 49, 27 a 31 míšenských kop (*Klápště 2020, 91–92*). První zmínky v městských knihách ke sledovaným parcelám pochází až z 60. let 16. století. K roku 1567 se dozvídáme o pivovaru a sladovně u domu čp. 45, které se nacházely v zadní části parcely při Příčné ulici. Na konci 16. století je již v písemných pramenech zaznamenána existence domu na parcele čp. 40, a to zmínkou o změně jeho majitelů. Důležitým záznamem je datování boční zástavby zasahující do zadní plochy parcel čp. 46 a 47, které byly postaveny až v 50. nebo 60. letech 19. století (*Zahradník – Muk 1984*).

6.3 Parcelace

V případě vývoje členění plochy parcel čp. 45–47 od lokace města až do fixace tzv. historické parcelace³⁹ je naše poznání dosti omezené. Limitující je absence středověkých terénů v přední části parcel, zapříčiněná pozdější stavební aktivitou, která tak neposkytuje kompletní obraz sídlištních aktiv na parcelách. Dalším faktorem znesnadňujícím konkrétnější výklad parcelního dělení je kusé prozkoumání plochy čp. 47. Při rekonstrukci vývoje a podoby parcelace se tak pohybujeme na hranici hypotetických úvah.

Po lokaci města⁴⁰ lze předpokládat v šířce zkoumané plochy vytyčení maximálně tří parcel. Každá by mohla v průměru dosahovat *šířky* cca 10,5 m. Pokud vezmeme dále v potaz stav parcelace zachycený mapou stabilního katastru z roku 1842,⁴¹ lze uvažovat, že se *délka* parcel mohla pohybovat v rozmezí cca 62-65 m. Jestliže zobecníme poznatky o velikosti parcel

³⁹ Tím je myšlena parcelace zachycena v prvních katastrálních mapách, které většinou pochází z 1. poloviny 19. století (*Procházka 2007, 8*).

⁴⁰ Budování prvního města probíhalo ve 30. letech 13. století (*viz kapitola 2.2*).

⁴¹ Stavebně historický průzkum potvrdil, že se v základu shoduje s parcelací v době rozšiřování prvního města (*Klápště – Velímský 1977, 82*).

z českých měst, většinou byla šířka v poměru k délce 1:3 až 1:10 (*Hoffman 1992*, 170), tudíž by situace z čp. 45-47 nikterak nevybočovala z obecného předpokladu. Dle rozměrů lze očekávat vytyčení úzkých hloubkových parcel, které byly pro města ve 13. století poměrně typické (*Procházka 2007*, 17).

Nejzásadnější indicii napovídající možnému dělení parcel čp. 45–47 spatřujeme v situování reliktních zahloubených staveb, u kterých lze předpokládat obytnou, či hospodářskou (skladovací) funkci (srov. např. *Küntzel 2005*, 188; *Zezula – Kiecoň – Kolář 2007*, 131). Nejstarší objekty tohoto charakteru (tj. obj. 2, 3, 59) nalézáme v hloubce parcel čp. 45 a 46. K jejich zániku došlo patrně okolo poloviny 13. století. Svým umístěním víceméně korelují s parcelními hranicemi zachycenými na mapě stabilního katastru. Drobnou odchylku lze spatřit u objektu č. 3, který je situován na rozhraní, uvažujeme však o jeho příslušnosti k čp. 46, to by také mohlo nasvědčovat menším posunům hloubkové hranice. U této parcely připadá v úvahu její dvoufrontální členění, a to na základě orientace vstupu⁴² objektu č. 59 a značného odsazení stavby od čela parcely, příčná linie však zachycena nebyla.

V 2. polovině 13. století patrně již po zániku (?) výše zmíněných objektů byly na parcelách přítomny objekty č. 67, 69 a zřejmě i 76. Všechny byly přisazeny k týlní hranici městišť se vstupy orientovanými směrem k I. náměstí, tedy do nitra parcel. I v tomto případě objekty respektují hloubkovou hranici tří parcel. Otázku, zdali parcely byly dále příčně děleny, nelze kvůli stavu dochování terénů v přední části parcel zodpovědět. Není vyloučené, že objekty č. 1 a 80⁴³, jejichž relikty byly zachyceny při přední hraně parcel a respektují námi předpokládané dělení do tří parcel, byly současné s objekty č. 67, 69 a 76 v týlní části. Nelze však rozhodnout, zdali by se pak jednalo o doklad dvoufrontálního členění parcel nebo projev jejich funkční zonace (srov. např. *Starski 2017*, 401).

O následném období 14. – 15. století nemáme téměř žádnou představu o parcelním dělení. Dochované obvodové zdivo domů v přední části parcel pochází až ze 16. století (viz výše), které nadále koreluje s předpokládanými hloubkovými hranicemi čp. 45 i 46 a také stavem zachyceným na mapě stabilního katastru. Je však více než pravděpodobné, že v této době existovala již v přední části parcel zděná zástavba, která přinejmenším tento úsek

⁴² Variabilita orientace vstupních šjí může poukazovat na různorodé prostorové uspořádání parcel (*Vařeka 2002*, 260).

⁴³ U těchto objektů nebyla zachycena spodní hranice jejich vzniku. S opatrností se lze jen domnívat, že jejich dobu vzniku lze zařadit již do 2. poloviny 13. století. Nasvědčovala by k tomu i situace zachycená u domu čp. 226, kde je zachycena zděná zástavba při čele parcely již před rokem 1300 (*Klápště 2002*, 185–186). Lze předpokládat, že u prestižních parcel při I. náměstí tomu nebylo jinak.

stabilizovala. Jaká byla situace v přední části parcely čp. 47, není možné rekonstruovat, jelikož zůstala mimo plochu výzkumu. V hloubce parcely lze dle mapy stabilního katastru předpokládat boční zástavbu, která zasahovala i na parcelu čp. 46. Bohužel nejsme schopni přesně stanovit dobu jejího vzniku. Pouze odhadujeme na základě přítomnosti nejmladších objektů v místě plochy zástavby její vznik nejdříve ke konci 14. století.

K parcelnímu dělení by dále mohla napovědět odkrytá situace v sektorech T/19 a T/20, ve kterých byla zachycena linie drobných kúlových jamek interpretovatelných jako pozůstatky košatinového *plotu* (srov. *Zezula – Kiecoň – Kolář 2007*, 129, 131; *Bláha – Frolík – Sigl 2007*, 82). Ten ubíhá téměř rovnoběžně s předpokládanou parcelní hranicí mezi čp. 46 a 47. Bohužel v případě uvažovaného košatinového plotu nebyla zachycena úroveň jeho zahloubení nebo superpozice s jinými objekty, která by ho alespoň rámcově pomohla datovat. Na mapě stabilního katastru v místě jeho průběhu evidujeme boční zástavbu (čp. 457 a 458).

Dalším zdrojem přispívajícím k poznání parcelního členění mohou být *pisemné prameny*, které však v námi uváděném případě přispívají minimálně. Pouze k roku 1592 se dozvídáme o společném vlastníkovu parcely čp. 45 a vedlejší čp. 44 (. Zдали se tato skutečnost odrazila v parcelním dělení bohužel nevíme (*Zahradník – Muk 1984*).

Pokud se zaměříme na existenci *studní* a jejich prostorové rozmístění v rámci parcel (srov. *Klápště 2002*, 189), tak k jednoznačnějšímu vymezení parcelačních hranic příliš nepřispívají. Pro období kolem poloviny 13. století evidujeme na parcelách čp. 45 a 46 po jedné studni.⁴⁴ Ani jedna nevybočuje z uvažovaného parcelačního dělení, zároveň však nevyklučují případné dvoufrontální dělení.⁴⁵ Obdobný počet studní registrujeme také v 2. polovině 13. století, s tím rozdílem, že postrádáme studnu na parcele čp. 46. Pro 14. století zaznamenáváme studny na všech předpokládaných parcelách, zde však narážíme na omezení způsobené jejich rámcovou datací, nelze totiž přesněji určit zánik objektů. V tomto období je patrné přisazení studní k předpokládané hranici mezi čp. 45 a 46. Do horizontu 1. poloviny 15. století spadají již pouze dvě studny situované na parcele čp. 46. Na základě jejich umístění lze hypoteticky uvažovat, že jsou možným dokladem boční zástavby (?). Pro následná období již nezaznamenáváme existenci studen, což je patrně dáno zřízením veřejného vodovodu v Mostě v roce 1377 (*Široký 2000*, 382).

⁴⁴ Ve zkoumaném úseku čp. 47 nebyla studna pro dané období zachycena.

⁴⁵ Nutno brát na zřetel možnou existenci dalších objektů v přední části parcel, které byly výrazně narušeny pozdějšími aktivitami.

*Jímky*⁴⁶ z nejstaršího sledovaného období (polovina 13. století) vykreslují situaci, ve které je nápadná jejich kumulace výhradně v okolí soudobého stavebního reliktu č. 59 na parcele čp. 46. Hypoteticky by tak mohly nasvědčovat už výše zmiňovanému dvoufrontálnímu členění minimálně parcely čp. 46 (?). Ve 2. polovině 13. století se objevují jímky podél obou stran předpokládané parcelní hranice mezi čp. 46 a 47, kterou by tak mohly respektovat. Tento jev lze na parcele sledovat i ve 14. století, kdy přechází jímky střídají nové a jsou nadále uspořádány v řadě souběžné s uvažovanou hranicí. Stejný dojem vyvolává i situace zachycená na hranici parcel čp. 45 a 46. V 1. polovině 15. století již registrujeme jímky téměř výlučně na předělu střední a zadní části parcely čp. 46. Tato koncentrace může hypoteticky příslušet k předpokládané boční zástavbě. V období od 2. poloviny 15. století do 16. století evidujeme pouze tři jímky, z nichž nelze vyvozovat bližší závěry.

6.4 Diskuse

6.4.1 Funkční interpretace a podoba zahroubených stavebních reliktů

Funkční interpretace zahroubených objektů přináší mnoho nesnází, které jsou zapříčiněny především faktem, že nelze přesně rekonstruovat podobu nadzemní části těchto staveb. Na zahroubenou část mohla přímo navazovat střecha nebo také další podlaží. Problém představuje též častá absence možnosti poznání jejího blízkého okolí, která neumožňuje postihnout, zdali byla součástí jiné půdorysně vícedílné stavby (*Klápště 2012*, 379). Neméně významným faktorem, který ovlivňuje funkční interpretaci, je přesné datování objektu, který mohl existovat pár desítek let nebo i po delší dobu (*Klápště 2004*, 82). Naše interpretační možnosti jsou také omezeny dochováváním dřevěných konstrukcí, na které má vliv charakter podloží v dané lokalitě (*Bláha 2005*, 115; *Čapek – Netolický 2014*, 94).

Právě problematika spojená s těmito objekty vyvolala od 90. let minulého století mnoho diskusí (viz *Brachmann – Klápště 1996*; *Holub a kol. 2003*). Původně byly objekty pokládány výhradně za „zemnice“ z lokačního období měst, které tak představovaly obytné provizorium (*Velimský 1995*, 71). V posledních letech spolu s rozvojem terénního výzkumu u nás i v zahraničí jsou tyto stavby interpretovány převážně jako sklepy nebo suterény dřevohliněných staveb (např. *Holub, P. a kol. 2005*; *Zezula – Kiecoň – Kolář 2007*), které mohly fungovat i po delší období.

⁴⁶ Parcelní hranice byly dle jímek posuzovány například v Hradci Králové (*Bláha – Frolík – Sigl 2007*, 90, obr. 14).

I v případě zahloubených stavebních relikvů odkrytých na ploše výzkumu čp. 45–47 nelze jednoznačně stanovit jejich funkční využití či konstrukci nadzemní části. Přímochrány výklad by neodpovídal kritickému zhodnocení, a tak interpretaci jednotlivých objektů předkládáme formou možných hypotéz v rámci následující diskuse.

Objekt č. 2 a 59 interpretujeme jako pozůstatky „zemnic“, a to především na základě absence přímých i nepřímých dokladů možné konstrukce, která by byla schopná nést podlaží. Jejich funkční užití lze předpokládat jako skladovací prostory, a to dle umístění v hloubce parcely a v případě objektu č. 2 přítomnosti zásobní (?) jámy v podlaze.

Objekt č. 3 pro nás představuje suterén dřevohlinitého domu (srov. objekt 2527/1; *Donat 1993, 209, 212*). K tomuto závěru nás přivádí existence nepřímých dokladů vertikální konstrukce, u které není vyloučená možnost nést podlaží, přičemž připadá také v úvahu, že se jedná o konstrukce nesoucí střechu objektu. Funkčně mohl sloužit jako skladovací prostor.

O objektech č. 1 a 80 uvažujeme na základě jejich umístění při I. náměstí a také kamenné konstrukce jako suterénech dřevohlinitých domů, které sloužily ke skladování.

Objekty č. 67, 69 a 76 interpretujeme jako suterény dřevohlinitých staveb, jejichž nadzemní části by mohly dokládat pozůstatky kamenných a dřevěných konstrukcí. Prostory těchto objektů mohly být využívány ke skladování.

Oporu v interpretaci vůči obytné funkci těchto staveb shledáváme v absenci jiných objektů, které by sloužily ke skladování v chladu. Další indicií, která nás vede k tomuto závěru je nepřítomnost otopného zařízení,⁴⁷ zároveň však není vyloučené, že bylo v nezkoumané části objektů.

Jiný pohled na situaci umožňují původní interpretace T. Velímského. Ten ve shodě s dobovým poznávacím kontextem předpokládal, že všechny zahloubené stavební relikvy⁴⁸ představují tzv. zemnice – jednodílné a jednopodlažní zahloubené stavby (např. *Klápště – Velímský 1978, 125*).⁴⁹ Dle funkční interpretace rozděluje tyto „zemnice“ do dvou skupin. U objektů č. 2, 59, 1 a 80 se domnívá, že zahloubený prostor mohl mít funkci obytnou, a to na základě jejich prostorového umístění, ale také představy, která v 70. letech 20. století o těchto objektech panovala. Objektům č. 67, 69 a 76 zase přisuzuje funkci

⁴⁷ To je pokládáno za důležitý ukazatel možného obytného účelu stavby (*Klápště – Procházka 2006, 180–181; Vařeka 2002, 259*).

⁴⁸ Objekt č. 3 nezmiňuje.

⁴⁹ Pouze u objektu č. 1 a 80 zvažuje možnost nadzemního podlaží.

hospodářskou/skladovací. Tu vyvozuje dle jejich situování v zadní části parcel a zapuštěných dřev v podlaze objektů, které interpretuje jako vyložení kanálků⁵⁰ (Velímský [1978]).

6.4.2 Rekonstrukce vývoje zástavby

6.4.2.1 Čp. 45

Nejstarší dochovanou zástavbu, která vznikla patrně v době lokace prvního města spatřujeme v objektu (zemnici?) č. 2. Ten je situován v hloubce předpokládané parcely a zřejmě sloužil jako zázemí pro skladování. V tomto případě nelze vyloučit existenci nadzemních obytných staveb při obvodu I. náměstí, jejíž pozůstatky mohly setřít pozdější aktivity. Okolo poloviny 13. století je pravděpodobně vystřídán objektem č. 76⁵¹ v týlu parcely. V přední části uvažujeme o existenci dalšího domu. Jeho dokladem by mohla být suterénní část (objekt č. 80), jejíž zánik je dle zásypu udáván velmi obecně do 14. století, avšak nelze vyloučit, že k němu došlo již na počátku století. Ke konci 13. století mohla být přítomna další forma zděné zástavby ve střední části parcely, ze které se dochovala pouze část obvodového zdiva, zdali však vznikla až po zániku stavby, jejíž součástí byl objekt č. 80, nelze stanovit. V tomto období také připadá v úvahu dvoufrontální členění parcely. Objekt č. 76 by tak mohl představovat suterén obytné stavby. O dalších stavebních fázích na parcele máme velmi sporé informace, lze však předpokládat obytnou zděnou zástavbu při obvodu náměstí, u které víme, že v 16. století prošla přestavbou, jejíž základy se dochovaly až do demolice domu v roce 1963.

6.4.2.2 Čp. 46

První stavební počiny na parcele reprezentují objekty č. 3 (suterén?) a 59 (zemnice?) spadající zřejmě do stejného časového horizontu jako výše zmíněný objekt č. 2. Objekty jsou situovány v odstupu od přední hranice parcely, a lze o nich uvažovat jako o hospodářských staveních, přičemž i v tomto případě není vyloučená možnost dvoufrontálního dělení parcely a existence nadzemních staveb. Ve 2. polovině 13. století jsou zřejmě nahrazeny objekty č. 69 a č. 1⁵² (suterény) při přední a zadní hranici parcely. V úvahu tak připadá zonace parcely, tudíž objekt č. 1 mohl být součástí hlavní (obytné) zástavby, naproti tomu objekt č. 69 součástí stavby hospodářské.⁵³ Není vyloučené příčné dělení parcely, pak by obytná zástavba mohla být

⁵⁰ Možnou oporu pro tuto domněnku lze shledat u zahloubených reliktů staveb ze Starého Plzně, kde však kanálky ústily do sběrných nádrží (Široký – Nováček – Kaiser 2004, 818).

⁵¹ Zde došlo ke ztrátě keramického materiálu, který by objekt rámcově datoval. Vycházíme tak ze zjištění T. Velímského, který objekt datoval jako soudobý s objekty č. 67 a 69.

⁵² Obdobně jako u objektu č. 80 předpokládáme jeho dřívější vznik i zánik.

⁵³ K využití zadní části parcely jako hospodářského či hygienického zázemí by mohla napovídat také kumulace jímk.

situována na obou frontách parcely. Zánik těchto staveb klademe přibližně na počátek 14. století. I v případě této parcely o následném stavebním vývoji na její ploše máme minimum poznatků. Patrně lze předpokládat obdobnou situaci jako u čp. 45. Tedy obytnou zástavbu přisazenou k obvodu náměstí, která byla přestavěna v 16. století a v základech setrvala až do demolice domu v roce 1963. Rozdílnou situaci však předpokládáme v zadní části parcely, která byla nejpozději v 16. století oddělena. Na její a také zadní ploše čp. 47 byl postaven dům čp. 40 (*Zahradník – Muk 1984*).

6.4.2.3 Čp. 47

O vývoji zástavby na této parcele nemáme téměř žádné informace. Jediný doklad stavební aktivity na její ploše ze středověkého období představuje objekt (suterén) č. 67, který je soudobý s objekty č. 69 a 76 z ostatních parcel. Zřejmě mohl být součástí stavby s hospodářskou (?) funkcí. Jaká byla situace v přední části parcely nelze stanovit. Pouze na základě písemných pramenů předpokládáme oddělení zadní části parcely a její sloučení s obdobnou partií parcely čp. 46, na které následně vznikl dům čp. 40 nejpozději v 2. polovině 16. století (*Zahradník – Muk 1984*).

T. Velímský spojoval s nejstarší zástavbou objekty č. 2 a 59, které dle jeho interpretace sloužily k provizornímu obývání v lokačním období města jako zemnice. U zemnice č. 2 předpokládal změnu funkce z obytné na výrobní (dle nálezů strusky) a jeho krátkodobou koexistenci s pozdějšími objekty č. 1 a 80 v přední části parcely. U nich nevyklučuje možnost ani dvoupodlažního řešení objektů. Zánik těchto objektů (č. 1 a 80) zasadil na konec 13. století. Do stejného horizontu řadil i objekty č. 67, 69 a 76 umístěné v týlu parcel. Na základě rozmístění těchto pěti objektů (č. 1, 80, 67, 69 a 76) uvažoval o dvoufrontální zástavbě parcel, přičemž žádný předěl, který by k tomu nasvědčoval, nepozoroval. Na počátku 14. století předpokládal již těsně po zániku objektů č. 67 a 69 výstavbu v šířce parcel čp. 46 a 47 nepodsklepeného zděného objektu. Ve 2. polovině 14. století předpokládal vznik boční zástavby zasahující do šířky parcely čp. 47 a částečně čp. 46. Dochovanou situaci v přední části parcel v podobě obvodového zdiva datoval do 16. století, jehož výstavbou byly setřeny zbytky starších staveb. U čp. 45 předpokládal, že sklep pod zadní komorou zástavby dochované do demolice domu byl zaklenut již v 15. století, ale nevyklučoval možnost, že obvodové zdivo bylo ještě starší (*Velímský [1978]*).

7 ZÁVĚR

Cílem předkládané práce bylo shromáždění a zhodnocení poznatků získaných archeologickým výzkumem parcel čp. 45–47, realizovaným v letech 1977–1978. Poměrně dlouhý časový odstup zpracování od provedení terénních prací se stal mnohdy limitním faktorem pro kompletní analýzu. V tomto mezidobí došlo k přesunům dokumentace a materiálu, které v některých případech zapříčinily jejich ztrátu. Dlouhá proluka zároveň s často nevhodnými podmínkami uložení a nedostatečným ošetřením způsobila také silnou degradaci předmětů z dřevěných a kovových materiálů, která již neumožnila jejich bližší přezkoumání. I přes tato omezení se včetně dostupné dokumentace podařilo shromáždit a analyzovat doklady hmotné kultury z období 13. –16. století, deponované v 69 bednách, jejichž obsahem se stávaly keramické zlomky, kovové, kostěné, dřevěné a skleněné nálezy, strusky, plasty, kachle a přesleny. Kromě těchto předmětů byl zpracován soubor 422 celých nádob.

Na parcelách bylo identifikováno 104 objektů spadajících do 13. –16. století, které lze z větší části rozřadit do tří kategorií. Ty jsou zastoupeny odpadními jámkami, studnami a zahloubenými stavebními relikty. Studny byly registrovány s kamenným pláštěm, nebo s dřevěnou konstrukcí. Jámy představovaly objekty s úpravou stěn v podobě výdřevy, zdíva či pozbývaly jakékoli konstrukce (více v práci *A. Ryškové 2021*).

Zahloubené stavební relikty s kamennými či dřevěnými architektonickými prvky lze považovat za projevy nejstarší zástavby na parcelách, spadající do prvního století existence města. Na základě dokumentace terénních situací a se zřetelem k jejich analogiím lze většinu těchto objektů interpretovat jako suterény dřevohliněných/dřevěných staveb obytné či hospodářské funkce, jejichž výskyt je znám také z jiných měst v rámci českého a dalšího středoevropského prostředí. O podobě zástavby v následujících staletích nelze kvůli minimálnímu stavu zachování jejich reliktních zůstatků zaujmout jednoznačné stanovisko. Můžeme dle srovnání s parcelou čp. 226 pouze předpokládat výstavbu kamenné zástavby během 14. století, která byla přisazena k obvodu I. náměstí. Během 16. století došlo k přestavbě původní zástavby, která byla patrně vyvolána požárem, jenž v roce 1515 zachvátil celé město.

Archeologický výzkum sloučil plochu tří parcel, jejichž parcelační hranice se nepochybně měnily. Jejich přesný vývoj a případné posuny není možné rekonstruovat, jediným relevantním vodítkem jsou předpoklady odvozené ze stavebních reliktních zůstatků. Prvotní parcelační schéma (datované do poloviny 13. století) mohlo zahrnovat nanejvýš tři úzké hloubkové parcely. Dle umístění zástavby není vyloučené od poloviny 13. století do 14. století

dvoufrontální členění parcel, jejichž možná příčná hranice nebyla zachycena. Nejdříve na konci 14. století došlo patrně ke změně hranic u parcel čp. 46 a 47, a to v důsledku vzniku boční zástavby, jejichž vydělení se zachovalo až do demolice domů v roce 1963.

V zadní a ve střední části parcely čp. 46 se dochovaly objekty s odpadní funkcí, které vytvářely souvislou sekvenci, která svědčí o tom, že daná parcela byla pravděpodobně užívána kontinuálně, bez nějakého výrazného hiátu. Není vyloučené, že obdobný obraz vytvářela situace na zbylých dvou parcelách čp. 45 a 47, kde však prozkoumaná plocha neposkytla dostatečné opory pro obdobný závěr. Během 15. století lze pozorovat změnu v zacházení s odpadem, který byl ukládán výhradně do zděných jímek, které umožnily jejich pravidelné čištění a dlouhodobé užívání. V důsledku zaznamenáváme nápadný úbytek hmotných nálezů, které zřejmě spolu s dalším odpadem byly deponovány mimo plochu parcel.

Jedním z hlavních cílů práce bylo stanovení keramické sekvence parcel. Ta byla vytvořena na základě keramických souborů získaných z výplní 18 objektů, které reprezentovaly odpadní jímky, studny a stavební relikty. Sekvence vychází ze sekvence stanovené pro čp. 226, přičemž při rozboru keramického materiálu nebyly zaznamenány chronologické odchylky v dosavadním datování mostecké keramiky. Cenným přínosem je rozšíření nálezového fondu spadajícího do fáze I. (IIa), která je oproti čp. 226 více zastoupena. Jediné úskalí v sekvenci pro čp. 45–47 lze spatřovat v nevýrazném předělu fáze IIIa a IIIb.

Zámožnost obyvatel čp. 45–47 vyjma písemných zmínek dokládá prestižní umístění parcel při I. náměstí, nálezy importního zboží (viz práce *A. Ryškové 2021*), jakož i specializovaná výroba spojená se šperkařstvím či prubířstvím.

Zhodnocení poznatků prokázalo kontinuální užívání parcel čp. 45–47 již od jejich vytyčení během lokačního období až do likvidace historického města Mostu. Potenciál získaných informací není vyčerpán a bude jistě dál zkoumán při poznávání středověkého Mostu i dalších našich měst.

8 LITERATURA A PRAMENY

Bartoš, M. – Brzák, P. – Ševců, J. 2001: Prubířství a prubířská keramika, Archaeologica historica 26, 43–53.

Belcredi, L. 2006: Bystřec. O založení, životě a zániku středověké vsi: archeologický výzkum zaniklé středověké vsi na Dražanské vrchovině 1975–2005. Brno.

Bláha, R. 2005: „Zemnice“ v Hradci Králové. Dosavadní stav poznání, Forum Urbes Medii Aevi II., 118–125.

Bláha, R. – Frolík, J. – Sigl, J. 2007: Proměna uliční sítě a parcelace v Hradci Králové a Chrudimi, Forum Urbes Medii Aevi IV, 82–93.

Brachmann, H. - J. – Klápště, J. (edd.) 1996: Hausbau und Raumstruktur früher Städte in Ostmitteleuropa, Památky archeologické – Supplementum 6.

Březák, J. - Klápště, J. 1983: Zpráva o rekonstrukční geomorfologické a hydrologické mapě Mostecka, Archaeologia historica 8, 399–404.

Březinová, H. 2007: Textilní výroba v českých zemích ve 13. – 15. století. Poznání textilní produkce na základě archeologických nálezů. Dissertationes archaeologicae Brunenses/Pragensesque, Praha-Brno.

Bubeník, J. 1970: Vrch Hněvín, okr. Most, jaro 1970 (Nálezová zpráva) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 4952/70.

Bubeník, J. 1972: Hradištní nálezy z vrchu Hněvína v Mostě, Archeologické rozhledy 24, 668–671.

CDB II: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae II., ed. G. Friedrich, Pragae 1912.

CDB III: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae III., ed. G. Friedrich, Pragae 1942.

CDB V/1: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae V/1., edd. J. Šebánek - S. Dušková, Praha 1974.

CDB V/2: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae V/2., edd. J. Šebánek - S. Dušková, Praha 1981.

CIM II: Codex iuris municipalis Regni Bohemiae II., ed. J. Čelakovský, Praha 1895.

Cymbalak, T. — Matějková, K. 2012: Zpracování nálezů ze dvou odpadních jám a úskalí jejich interpretace. Staletá Praha 28/2, 41–76.

Čapek, L. – Netolický, P. 2014: Vyhodnocení zahluobených staveb (tzv. „zemnic“ a „suterénů“) z počátků měst v Čechách a Moravě na základě studia jejich formální a prostorové struktury, Forum Urbes Medii Aevi VIII., 80–99.

Černá – Velímský 1990: Výsledky rekognoskace středověké cesty z Mostu do Freibergu, Archaeologia historica 15, 477–487.

Černohorský, K. 1961: Středověká hliněná akvamanilia z moravských nálezů, Památky archeologické 52, 580–591.

Demek (ed.) a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.

Doležalová, K. 2010: Středověké keramické lampy v Jihlavě a na Starých Horách u Jihlavy. Stříbrná Jihlava 2010, Mezinárodní konference k historii hornictví a důlních prací na Vysočině.

Donat, P. 1993: Zehn Keller von Gebesee, Lkr. Erfurt. Studien zu hochmitterlichen Kelleranlagen, Alt-Thüringen 27, 207–263.

Donat, P. 1996: Zum städlichen Hausbau des Hochmittelalters in Mittel und Süddeutschland, In: Hausbau und Raumstruktur früher Städte in Ostmitteleuropa, Památky archeologické – Supplementum 6, 28–39.

Durdík, T. 1976: Fragment keramického akvamanile z hradu Landštejna, Archeologické rozhledy 28, 665–666.

Dvořáčková-Malá, D. – Zelenka, J. et al. 2014: Přemyslovský dvůr. Život knížat, králů a rytířů ve středověku. Praha.

Flodrová, M. – Loskotová, I. 1995: Výrobky brněnských řemeslníků 14. století, Archaeologia historica 20, 551–561.

FRB II: Fontes Rerum Bohemicarum II, ed. J. Emler, Praha 1874.

Fröhlich, J. – Chvojka, O. – Michálek, J. 2010: Nálezy rolničků v jižních Čechách, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 23, 205–220.

Gildhoff, Ch. – Hecht, W. 1993: Rottweil. In: M. Flüeler – N. Flüeler (eds.), Stadtluft, Hirsebrei und Bettelmönch: die Stadt um 1300, Stuttgart, 109–126.

- Goßler, N. 1996:* Untersuchungen zur Formenkunde und Chronologie mittelalterlicher Stachelsporen in Deutschland (10.-14. Jahrhundert), *Archäologische Informationen* Band 19/1,2, 243–246.
- Goš, V. 1988:* Slovanské osídlení severní Moravy. In: V. Frolec a kol. *Rodná země*, Brno, 181–190.
- Hanykýř, V. – Maryška M. – Brůček P. 2002:* Exkurz 1. Hodnocení mikrostruktury a fázového složení keramiky z Mostu. In: J. Klápště (ed.), *Archeologie středověkého domu v Mostě* (čp. 226). *Mediaevalia archaeologica* 4, Praha – Most, 35-76.
- Havrda, J. – Podliska, J. – Zavřel, J. 2001:* Surovinové zdroje, výroba a zpracování železa v raně středověké Praze (historie, současný stav a další perspektivy bádání), *Archeologické rozhledy* 53, 91-118.
- Havrda, V. – Vrána, O. 1957:* *Zeměpis Ústeckého kraje I. díl Fysický zeměpis. Ústí nad Labem.*
- Hejna, A. 1977:* Založení a stavební vývoj kostela P. Marie v Mostě, *Památky archeologické* 58/2, 433–477.
- Hložek M. a kol. 2005:* Doklady slévání barevných kovů ve středověkém Brně na základě nálezů tyglíků z náměstí Svobody 9, *Archeologia technica* 17, 87–93.
- Hoffmann, F. 1992:* *Středověké město v Čechách a na Moravě. Praha.*
- Hoffmann, V. 1996:* Allerlay kurtzweil – Mittelalterliche und frühneuzeitliche Spielzeugfunde aus Sachsen, *Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege* 38, 127–200.
- Holub, P. a kol. 2003:* K otázce topenišť v dřevohliněných domech ze 13. století v Brně, ... aneb proč nevěříme na zemnice, *Svorník* 1/2003, 75–84.
- Holub, P. a kol. 2005:* Ke stavu poznání nezděné měšťanské architektury vrcholně středověkého Brna, *Forum Urbes Medii Aevi* II., 44–101.
- Holubová a kol. 2006:* *Sága moravských Přemyslovců. Olomouc – Brno.*
- Hejhal, P. a kol. 2006:* Měšťanská zděná zástavba středověké Jihlavy (k současnému stavu poznání), *Forum urbes medii aevi* III., Brno, 190–229.

Hejhal, P. – Hrubý, P. 2005: Dřevěná architektura 13. století v Jihlavě, Pelhřimově a Humpolci – Holzarchitektur des 13. Jahrhunderts in Jihlava, Pelhřimov und Humpolec. In: Forum Urbes Medii Aevi II., 126–147.

Hrubý, P. 2011: Jihlava – Staré Hory. Archeologický výzkum středověkého důlního, úpravnického a obytného areálu v letech 2002–2006. Příspěvek ke studiu středověkého rudného hornictví – Jihlava – Staré Hory (Iglau – Altenberg) – Archäologische Ausgrabungen des mittelalterlichen Bergbau-, Aufbereitungs- und Siedlungsplatzes in den Jahren 2002–2006. Zum Studium des mittelalterlichen Erzbergbaus. Dissertationes archaeologicae brunenses pragensesque 9 (Jan Klápště et Zdeněk Měřínský curantibus editae). Praha – Brno.

Hrubý, P. a kol. 2012: Středověký úpravnický a hornický areál Cvilínek u Černova na Pelhřimovsku, Památky archeologické CIII, 339–418.

Hus, M. 1990: Plzeňská akvamanilia, Archaeologia Historica 15, 397–403.

Jan, L. 2006: Václav II. a struktury panovnické moci. Brno.

Juřina, P. 2005: Předlokační zástavba v Klimentské ulici na Novém Městě Pražském, In: Forum Urbes Medii Aevi II., 148–157.

Kabát, J. 1946: Stavba vodovodu Most – Braňany, okr. Most, červen 1946. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 3828/46.

Kaiser, L. a kol. 2005: Požárem zaniklý středověký objekt ve Smetanově ulici ve Starém Plzenci. K metodice výzkumu požárových destrukcí, Forum Urbes Medii Aevi II., 102–117.

Klápště, J. 1983: Studie o středověké studně z Mostu, Památky archeologické 74, 443–492.

Klápště, J. 1985: Raně středověké Mostecko a síť dálkových cest – Das Gebiet von Most im Frühmittelalter und das Netz der Fernwege, Archeologické rozhledy 37, 502–515.

Klápště, J. 1994: Paměť krajiny středověkého Mostecka, Most.

Klápště, J. 1995: Stavební vývoj a místní souvislosti kostela P. Marie v Mostě, Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1983-1992. Most, 263–277.

Klápště, J. 1997: Proměny keramiky ve středověkém městě Mostě, Archaeologia Historica Polona 5, 163v174.

Klápště, J. 1998: Die Anfänge der jüngeren mittelalterlichen Keramik in Böhmen als kulturhistorisches Problem, Archeologické rozhledy 50, 138-158.

Klápště, J. (ed.) 2002: Archeologie středověkého domu v Mostě (čp. 226). Mediaevalia archaeologica 4, Praha– Most.

Klápště, J. 2004: Hausbau früher Lokationsstädte in Böhmen: Verlegenheiten eines archäologischen Themas, in: R. Czaja – G. Nawrołska et al., Archaeologia et historia urbana. Pamięci Tadeusza Nawrołskiego, Elbląg, 81–87.

Klápště, J. 2008: Prostřední náměstí ve starém Mostě, Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003–2007, 297–306.

Klápště, J. 2012: Proměna českých zemí ve středověku. Praha.

Klápště, J. 2019: In: L. Luňáková – M. Wihoda – J. Žemlička (eds.), Vnímavý pozorovatel. Praha.

Klápště, J. [2019]: Most, I. náměstí – seznam celých tvarů s kódy. Nepubl. rukopis. Archiv Ústavu archeologické památkové péče SZ Čech. Most.

Klápště, J. 2020: Výprava do královského města Mostu s berním rejstříkem z roku 1525. In: Tomková, K. – Venclová, N. (eds.) 2020: Krajinou archeologie, krajinou skla. Studie věnované PhDr. Evě Černé. Praha – Most. 89–103.

Klápště, J. – Čulíková, V. – Ježek, M. – Kaplan, M. 2000: Archeologický výzkum v Českém Dubě v roce 1996, Archeologické rozhledy 52, 25–53.

Klápště, J. - Muk, J. 1988: Studie o středověkém domě z Mostu (čp. 226), Památky archeologické 79, 199–240.

Klápště, J. – Muk, J. – Bubeník, J. 2010: Klášter minoritů v Mostě, Archeologické rozhledy 62, 429–468.

Klápště, J. – Procházka, R. 2006: Archeologický výzkum počátků lokačních měst v českých zemích, in: Procesy lokacyjne miast w Europie Środkowo-Wschodniej. Materiały z konferencji międzynarodowej w Łądku Zdroju 28-29 października 2002 roku, Wrocław 2006, 175–186.

Klápště, J. – Richter, M. – Velímský, T. 1996: Hausbau früher Lokationsstädte in Böhmen, in: Hausbau und Raumstruktur früher Städte in Ostmitteleuropa, Památky archeologické – supplementum 6, 148–165.

Klápště, J. - Slaviček, A. - Velímský, T. 1976: Archeologický výzkum města Mostu 1970–1975. Most.

Klápště, J. - Velímský, T. 1975: Příspěvek ke studiu počátků města Mostu, Archeologické rozhledy 27, 651–672.

Klápště, J. – Velímský, T. 1977: K charakteru zástavby středověkého Mostu, In: Středověká archeologie a studium počátků měst, Praha, 77–89.

Klápště, J. – Velímský, T. 1978: Mostecké zemnice 13. století (zpráva o stavu výzkumu), Archaeologia historica 3, 121–129.

Koóšová, P. 2004: Ku klasifikácii vrcholnostredovekých ostrôh z územia Slovenska (12.–15. storočie), Archaeologia historica 29, 523–547.

Kočár, P. a kol. 2015: Výzkum renesanční sladovny v Chanovicích (okr. Klatovy). Kvasný průmysl 61, 15–20.

Koutecký, D. 1959a: Vojenská střelnice – Široký vrch, okr. Most, září 1959. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 4996/59.

Koutecký, D. 1959b: Hněvín - hradiště, okr. Most, červen 1959. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 5600/59.

Koutecký, D. 1959c: Hněvín – západní úbočí, okr. Most, únor 1959. (Nálezová zpráva) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 5603/59.

Koutecký, D. 1962: Stavba obytných domů, okr. Most, prosinec 1962. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 7705/62.

Koutecký, D. 1964: Stavba jeslí a mateřské školy č. 10, okr. Most, červenec 1964. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 4612/64.

Koutecký, D. 1965: Výkop základu pro dům, okr. Most, prosinec 1962. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 7654/65.

Krajíc, R. 2003: Sezimovo Ústí – archeologie středověkého poddanského města 3. Kovárna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa. Díl I. Praha.

Krajíc, R. 2009: Voda a odpady jako privátní i komunální problém městských aglomerací. Doklady z města Tábora od 13. do 18. století, Památky archeologické 100, 261–300.

Küntzel, T. 2005: Keller des 13. Jahrhunderts in der Stadwüstung Nienover, Forum urbes medii aevi II, Brno, 184–201

- Kybalová, L. 2001: Středověk. Dějiny odívání. Praha.*
- Loskotová, I. – Procházka, R. 1995: Brněnské zemnice (Příspěvek k vývoji městské zástavby 13. století). Brno v minulosti a dnes 13, 112–149.*
- Kincl, J. 1978: Dva testamenty šlechtice Kojaty, Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 3, 301–319.*
- Kyncl, J. [1978a]: Dendrochronologie vybraných vzorků z čp. 45-47. Nepubl. rukopis. Archiv Ústavu archeologické památkové péče SZ Čech. Most.*
- Kyncl, J. [1978b]: Most. Dřeva – složení (2. část). Nepubl. rukopis. Archiv Ústavu archeologické památkové péče SZ Čech. Most.*
- Kyncl, J. – Kyncl, T. 1995: Die Tannenchronologie der mitteralterlichen Stadt Most, Památky archeologické 86, 155–159.*
- Měchurová, Z. 1980: Podrobná terminologie koňského postroje a jeho částí ve středohradištním období, Vlastivědný věstník moravský XXXII, 187-193.*
- Měchurová, Z. 1989: Nálezy bronzových předmětů ze zaniklé středověké osady Konůvky (okr. Vyškov), Archaeologia historica 14, 473–488.*
- Měřínský, Z. 1983: K problematice archeologického výzkumu řemeslné výroby 10. až první poloviny 16. století na Moravě a ve Slezsku, Archaeologia historica 8, 41–71.*
- MGH SS II: Monumenta Germaniae historica – scriptores rerum germanicarum II, ed. G. H. Pertz, Berlin 1923.*
- Motyková-Šneidrová, K. 2000: Sladovnické zařízení ze 16. století, objevené při archeologickém výzkumu v Nymburce. Zprávy památkové péče 60, č. 9, 268-272.*
- Nekuda, V. - Reichterová, K., 1968: Středověká keramika v Čechách i na Moravě. Brno.*
- Nekuda, V. 1985: Mstěnice. Zaniklá středověká ves 1. Hrádek – tvrz – dvůr – předsunutá opevnění. Brno.*
- Nekuda, V. - Nekuda, R. 1997: Mstěnice: zaniklá středověká ves u Hrotovic 2, Dům a dvůr ve středověké vesnici. Brno.*
- Netolický, P. 2010: Dřevohliněné konstrukce z vrcholně středověké Chrudimi, Chrudimský vlastivědný sborník 14. Chrudim, 69–128.*

Neústupný, E. 1962: Stavba bloku č. 346, okr. Most, leden 1962. (ZAA) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 520/62.

Neústupný, E. 2007: Metoda archeologie. Plzeň.

Nockemann, G. 2011: Eine Tonrassel aus dem Inventar des Lippischen Landesmuseums Detmold, Archäologische Informationen 34/1, 113–115.

Nováček, K. 2003: Rezidualita v městských souvrstvích. In: L. Šmejda – P. Vařeka (eds.), Sedmdesát neústupných let, Katedra archeologie, FHS ZČU v Plzni, 131–146.

Ott, A. 1959: Wie einst in Brüx es aussah. Windsbach.

Procházka, R. 2000: Zrod středověkého města na příkladu Brna k otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech, *Mediaevalia archaeologica* 2, 7–158.

Procházka, R. 2007: Archeologie a poznání moravských a slezských měst, *Archaeologia historica* 32, 37–80.

Procházka, R. 2007: Area ...sive parva, sive magna... Parcela ve vývoji raného a komunálního města, *Forum urbes medii aevi* IV, 6–41.

Procházka, R. 2011: Archeologické doklady výroby z 12.–13./14. století v jihovýchodní části Brna ve vztahu k vývoji zástavby, *Forum Urbes Medii Aevi* VI. Brno, 212–251.

Procházka, R. – Hložek, M. – Holubová Závodná, B. 2011: Doklady neželezné metalurgie z Brna – Josefské ulice – Belege für Buntmetallurgie aus dem Ende des 12. Jahrhunderts aus Brünn (Brno), Josefská-Straße, *Archeologické rozhledy* LXIII, 65–89.

Profous, A. 1947: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny, Díl I. A–H, Praha.

Radoměřský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, *Sborník Národního muzea v Praze, Řada A – Historie*, 28, 57–168.

RBM II: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II., ed. J. Emler, Praha 1882.

Richter, M. 1982: Hradištko u Davle. Městečko ostrovského kláštera. Praha.

Rusnák, R. 2009: Novšie nálezy stredovekých kovových predmetov z Košíc, *Archaeologia Historica* 34, 393–407.

- Ruttkay, A. 1976: Waffen und Reiterausrüstung des 9. bis zur ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts in der Slowakei (II), Slovenská archeológia 24, 245–395.*
- Rypka, L. – Štolba, M. 2014: Soubor ostruh z Českého Středohoří, Archeologie středních Čech 18, 363–377.*
- Ryšková, A. 2021: Archeologie města Mostu (čp. 45-47). Vybrané kapitoly II. Nepubl. diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, filozofická fakulta. Praha.*
- Schlesinger, L. (ed.) 1876: Stadtbuch von Brüx bis zum Jahre 1526. Prag.*
- Schmid, B. 2002: Biberach – „Viehmarktplatz“ 1986/87. Eine Stadtkerngrabung und ihre Auswertung, Denkmalpflege in Baden-Württemberg. Nachrichtenblatt des Landesdenkmalamtes, Band 31, Abb. 5, 137.*
- Smetánka, Z. 2003: Archeologické etudy. Praha.*
- Starski, M. (ed.) 2017: Puck: kultura materialna małego miasta w późnym średniowieczu. Źródła archeologiczne do dziejów Pucka. Warszawa.*
- Stehlíková, D. 1983: Pražské zlatnické dílny v 15. století, Archaeologia historica 15, 1983, 267–286.*
- Šimůnek, R. red. 2014: Most. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 26, Praha.*
- Široký, R. 2000: Pitná, užitková a odpadní voda v českých městech ve středověku a raném novověku. Stav a perspektivy archeologického poznání, Památky archeologické XCI, 345–410.*
- Široký, R. – Nováček, K. – Kaiser, L. 2004: Zapomenutá Plzeň. Počátky města v podhradí přemyslovského hradu, Archeologické rozhledy, 56, 793–827.*
- Šlancarová, V. 2016: Podoba středověkého šperku na základě jihomoravských nálezů. Diplomová práce. Masarykovo univerzita. Filozofická fakulta. [online]. [cit. 7. 12. 2020]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/atpht/>*
- Tomas, J. 1999: Od raně středověké aglomerace k právnímu městu a městskému stavu (Výbor studií). Litoměřice, 277–304.*
- Ungerath, O. 2009: Stadt – Land – Huhn. Archaeologie in Deutschland 2009/2, 43.*

Vařeka, P. 2002: Zahloubené stavby v českých městech vrcholného středověku – zemnice nebo suterény nenalezených nadzemních domů?, Neústupný, E. red., Archeologie nenalézaného. Sborník přátel, kolegů a žáků k životnímu jubileu Slavomila Vencla. Dobrá Voda u Pelhřimova, 252–285.

Vařeka, P. 2012: Mazanice. In: M. Kuna – A. Němcová (eds.), Výpověď sídlištního odpadu. Praha, 105–110.

Velímský, T. [1978]: Most, výzkum u I. náměstí na čp. 45–47. Nepubl. investorská zpráva. Archiv Ústavu archeologické památkové péče SZ Čech. Most.

Velímský, T. 1989: K problematice počátků českých měst – prostorový vývoj a nejstarší zástavba, Archaeologia historica 14, 67–93.

Velímský, T. 1991: Město na louce. Archeologický výzkum na Mariánské louce v Děčíně 1984–1989. Děčín.

Velímský, T. 1992a: Drobná keramická plastika ze zaniklého středověkého města v Děčíně. Sborník Společnosti přátel starožitností 3, 97–103.

Velímský, T. 1992b: Hrabišici Všebor a Kojata a počátky vrcholně středověkého Mostu, Český časopis historický 90, 321–334.

Velímský, T. 1993: K počátkům mosteckého hradu, Mediaevalia historica bohemia 3, 141–164.

Velímský, T. 1995: Archeologie a problematika studia středověkého městského domu a parcely, Archaeologia historica 20, 71–80.

Velímský, T. [2020]: Středověká drobná plastika – katalog. Nepubl. rukopis. Archiv autora. Ústí nad Labem.

Vencl, S. 2001: Souvislosti chápání pojmu „nálezový celek“ v české archeologii, AR LIII, 592–614.

Vích, D. – Žákovský, P. 2012: Soubor kovových předmětů z dosud neznámé lokality na Litomyšlsku, Archeologické rozhledy LXIV, 89–128.

Vojtíšek, V. 1928: O pečetech a erbech pražských i jiných českých. Praha.

Weiss, J. 1979: Z dějin města Mostu. In: Dějiny měst a jejich současnost, Litoměřice, 121–130.

Zahradník, P. – Muk, J. 1984: Most. Stavebně historický průzkum městského jádra VI. Nepubl. zpráva. Praha. Archiv Ústavu archeologické památkové péče SZ Čech. Most.

Zavřel, J. 2019: Analýzy vybraných archeometalurgických nálezů z výzkumu města Mostu. Archiv autora. Nepubl. zpráva. Praha.

Zezula, M. – Kiecoň, M. – Kolář, F. 2007: Archeologické doklady k vývoji půdorysu, uliční sítě a parcelace středověké Opavy. Forum Urbes Medii Aevi IV. Parcelace a uliční síť ve středověkých městech střední Evropy. 118–143.

Zůbek, A. 2018: Archeologické projevy středověké a raně novověké nezděné zástavby na parcelách někdejších domů č. 6 a 8 na Vídeňské ulici v Brně, Archaeologia historica 43, 65–95.

9 SEZNAM PŘÍLOH

Obr. 1. Současná mapa se zasazením původního města. A-D – výrazné výškové body; 1-2 – čtvrtě Zahražany a sídliště „Podžatecká“. Podklad zeměpisná mapa (www.mapy.cz), upraveno.

Obr. 2. Topografie raně středověkých nálezů pod Hněvínem a při řece Bílině. Podle *Klápště 1994*, 21, Obr. 7.

Obr. 3. Krajinný rámeček Mostu a okolí v předindustriální době. Převzato *Šimůnek 2014*, 1, mapa č. 1.

Obr. 4. Jádru starého Mostu podle stabilního katastru z roku 1842. Parcely u I. náměstí pod č. 2 (barevně). Plocha při čp. 226 č. 1 (tmavě). Podle *Klápště 2002*, 8, Obr. 1 (upravila A. Ryšková).

Obr. 5. Výřez ze stabilního katastru z roku 1842 a celkový plán zkoumané plochy. Podle *Velímský [1978]*. Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 6. Výřez plochy parcel z Lageplan der Stadt Brüx z roku 1938. Převzato z <https://mapy.mesto-most.cz/>.

Obr. 7. Celkový soupis objektů na parcelách čp. 45-47. V závorkách objekty zahrnuté v práci A. Ryškové (2021). Vytvořila P. Kabeláčová.

Obr. 8. Mapa s vyznačenými segmenty dle soupisu objektů. Podklad A. Ryšková, upraveno.

Obr. 9. Celkový plán s rozdělením objektů podle prací (barevně – v soupisu v této práci). Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 10. Celkový plán zkoumané plochy. Žlutě: stavební relikt. Modře: objekty interpretované jako studny. Hnědě: výdřeva, poklop nebo dřevěná podlaha objektu. Šedě: zdivo. Podle *Velímský [1978]* Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 11. Celkový plán zkoumané plochy s objekty II. –VI. fáze (plně objekty z keramické sekvence, obrysem další objekty nezařazené do sekvence). I–IIa: červená, IIb: oranžová, (IIb)IIIa: žlutá, IIIa: světle zelená, IIIb: tmavě zelená, IV: světle modrá, V: tmavě modrá, VI: fialová. Podle *Velímský [1978]*. Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 12. Celkový plán zkoumané plochy s objekty II. fáze (plně objekty z keramické sekvence, obrysem další objekty nezařazené do sekvence), I–IIa: červená, IIb: oranžová, (IIb)IIIa: žlutá. Podle *Velímský [1978]*. Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 13. Celkový plán zkoumané plochy s objekty III. fáze (plně objekty z keramické sekvence, obrysem další objekty nezařazené do sekvence), IIIa: světle zelená, IIIb: tmavě zelená. Podle *Velímský [1978]*. Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 14. Celkový plán zkoumané plochy s objekty IV.-VI. fáze (plně objekty z keramické sekvence, obrysem další objekty nezařazené do sekvence), IV: světle modrá, V: tmavě modrá, VI – fialová. Podle *Velímský [1978]*. Vytvořila A. Ryšková.

Obr. 15. Objekt č. 1. Půdorys a řez. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.

- Obr. 16.** Objekt č. 1, profily. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 17.** Objekt č. 1, zbytky jeho kamenné plenty (dole), na ní nasedá pozdější sklep čp. 46. Pohled od JV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 18.** Objekt č. 80, půdorys. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 19.** Objekt č. 2, půdorys a profil. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 20.** Objekt č. 2, jeho narušení vkladem zdi zadního traktu čp. 45. Pohled od JV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 21.** Objekt č. 2, výplň objektu a zahloubení v jeho dně (vpravo). Pohled od Z. Archiv UAPP Most.
- Obr. 22.** Objekt č. 3, půdorys a řez. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 23.** Objekt č. 3, zbytky kamenné zdi s kůlovou/sloupovou jamkou (vpravo). Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 24.** Objekt č. 82. Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 25.** Objekt č. 4, profil. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 26.** Objekt č. 4. Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 27.** Objekt č. 83 (vpravo nahoře). Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 28.** Objekt č. 27, narušen jižní obvodovou zdí zadního sklepa čp. 45. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 29.** Objekt č. 28, zbytky dřevěné výztuhy. Pohled od SV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 30.** Objekt č. 16. Pohled od SV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 31.** Objekt č. 16 (vpravo vzadu), neznámý recentní (?) objekt (uprostřed), objekt č. 20 (dole). Pohled od JV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 32.** Recentní (?) objekt před rozebráním. Archiv UAPP Most (upraveno).
- Obr. 33.** Objekt č. 20, profil. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 34.** Objekt č. 20, vzadu narušen objekt č. 23. Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 35.** Objekt č. 20 (uprostřed), na dně viditelné zbytky dřev. Archiv UAPP Most.
- Obr. 36.** Objekt č. 21 (vlevo) a č. 22 (vpravo). Pohled od SZ. Archiv UAPP Most.
- Obr. 37.** Objekt č. 23. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 38.** Objekt č. 23. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 39.** Objekt č. 26. Archiv UAPP Most.
- Obr. 40.** Objekt č. 38, po vybrání. Archiv UAPP Most.
- Obr. 41.** Objekt č. 32. Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 42.** Objekt č. 32, jeho výplň se zbytky dřev. Pohled od Z. Archiv UAPP Most.

- Obr. 43.** Objekty č. 32 (vlevo), 31 (uprostřed) a 30 (vpravo). Pohled od JZ. Archiv UAPP Most.
- Obr. 44.** Objekt č. 30 a řada kůlových jamek (vlevo). Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 45.** Objekt č. 29 a neznámý objekt (vlevo). Pohled od Z. Archiv UAPP Most.
- Obr. 46.** Objekt č. 44 (vlevo dole), v jeho výplni shluk kůlových/sloupových jam. Pohled od SV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 47.** Objekt č. 45 a 46, profil J-S. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 48.** Objekt č. 34. Pohled od Z. Archiv UAPP Most.
- Obr. 49.** Objekt č. 59 (+77), půdorys a řez. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 50.** Objekt č. 59 (+77), profily. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 51.** Objekt č. 59 (vpředu) a objekt č. 62 (vzadu). Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 52.** Objekt č. 59 (+77), jeho narušení subrecentní základovou zdí. Pohled od Z. Archiv UAPP Most.
- Obr. 53.** Objekt č. 77. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 54.** Objekt č. 77. Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 55.** Objekt č. 65 (vpředu) a 66 (vzadu). Pohled od SV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 56.** Objekt č. 68. Archiv UAPP Most.
- Obr. 57.** Objekt č. 69, půdorys a řez. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 58.** Objekt č. 69, profil. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 59.** Objekt č. 69, zbytky dřev ve dně. Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 60.** Objekt č. 69, zbytky kamenné plenty. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 61.** Objekt č. 69, zbytky kamenné plenty. Pohled od SZ. Archiv UAPP Most.
- Obr. 62.** Objekt č. 70 (s kamenným obezděním) narušuje objekt č. 85 (vydřevený). Pohled od JZ. Archiv UAPP Most.
- Obr. 63.** Objekt č. 70 a k němu přisazená zeď čp. 40. Pohled Z. Archiv UAPP Most.
- Obr. 64.** Objekt č. 71 (s kamenným obezděním), který zleva narušuje objekt č. 86. Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 65.** Objekt č. 73 (jeho západní část) a objekt č. 75 (vpravo). Pohled od SV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 66.** Objekt č. 73, profil J-S. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 67.** Pohled na objekty č. 72, 74, 73 (zleva) a 86 (dole). Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 68.** Objekt č. 74 a 72 (dole). Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 69.** Objekt č. 74, profil S-J. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 70.** Objekt č. 74, a jeho výdřeva stěn. Pohled od J. Archiv UAPP Most.

- Obr. 71.** Objekt č. 74, ve výplni dochované nádoby. Pohled od V. Archiv UAPP Most.
- Obr. 72.** Objekt č. 75, vydřeven. Pohled od JZ. Archiv UAPP Most.
- Obr. 73.** Objekt č. 76, půdorys. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 74.** Objekt č. 76, v jeho výplni druhotně zapuštěné potrubí. Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 75.** Objekt č. 76, jeho východní a jižní hrana zasažena pozdější zástavbou. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 76.** Objekt č. 76, ve středu kontrolní blok, jáma ve tvaru žlabu (vlevo dole). Pohled od SV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 77.** Objekt č. 76, zapuštěná dřeva v jeho dně. Pohled od S. Archiv UAPP Most.
- Obr. 78.** Objekt č. 76, vlevo zbytky jeho kamenného obezdění. Pohled od J. Archiv UAPP Most.
- Obr. 79.** Objekt č. 67, půdorys a řez. Zdigitalizovala/vytvořila P. Kabeláčová.
- Obr. 80.** Objekt č. 67, výplň. Pohled od Z. Archiv UAPP Most.
- Obr. 81.** Objekt č. 67, do dna zapuštěná dřeva. Při jižní hraně objektu negativ obezdění. Pohled od JV. Archiv UAPP Most.
- Obr. 82.** Fotogrametrická dokumentace plochy parcel. Archiv UAPP Most.
- Obr. 83.** Celkový pohled na plochu výzkumu od JZ. Archiv UAPP Most.
- Obr. 84.** Fragmenty okrajů *pH1* i *pH2* z obj. 2 (př. č. -419, -423, -424). Kresba: H. Jonášová.
- Obr. 85.** Fragmenty okrajů: **1–6, 9** (obj. 59, př. č. -131, -139, -178). Mísa *pMI*: **7** (obj. 2, př. č. -420), **8** (obj. 59, př. č. -131). Lahvovitá nádoba *pL*: **10** (obj. 2, př. č. -425), **13** (obj. 59, př. č. -168). Miniaturní nádobka *Min*: **11** (obj. 2, př. č. -420). Výzdoba vrypy: **12** (obj. 59, př. č. -139), **15** (obj. 2, př. č. -420) a kolkem: **14** (obj. 2, př. č. -420). Kresba: H. Jonášová.
- Obr. 86.** Lahvovitá nádoba *pL*: **1886, 1887** (obj. 34). Torzo hrnce *pH1*: **1** (obj. 34, př. č. -325). Mísa *pMI*: **2** (obj. 4, př. č. -14), **1888** (obj. 32). Ucho se vsky: **3** (obj. 28, př. č. -447), **4** (sektor Q/22, př. č. -96). Okraj zásobnice: **5** (obj. 88, př. č. -58). Miniaturní nádobka *Min*: **1959** (obj. 73), **6, 7** (obj. 61, př. č. -278, -305). Hrnc: **1882** (obj. 52 a 53). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.
- Obr. 87.** Nádoby z obj. 36. Hrnc *pH1*: **1839, 1840, 1842, 1847**. Hrnc *H10*: **1841, 1848, 1852, 1853, 1856, 1859**. Lahvovitá nádoba *pL*: **1845**. Kresba: H. Jonášová.
- Obr. 88.** Nádoby z obj. 36. Hrnc *H10*: **1849, 1851, 1862, 1902**. Hrnc *H20*: **1838, 1843, 1844, 1846**. Kresba: H. Jonášová.
- Obr. 89.** Nádoby z obj. 36. Pohár *Poh*: **1850–1861**. Hrnc *H13*: **1857**. Džbán *D1*: **1858**. Kresba: H. Jonášová.
- Obr. 90.** Nádoby z obj. 61. Lahvovitá nádoba *pL*: **1863**. Hrnc *pH1*: **1865**. Hrnc *H10*: **1867**. Hrnc *H20*: **1864, 1866, 1868**. Kresba: H. Jonášová.
- Obr. 91.** Hrnc z obj. 52 *pH1*: **1884**. Nádoby z obj. 51. Hrnc *pH1*: **1894, 1901, 1911**. Hrnc *H10*: **1898, 1913**. Džbán *D2*: **1891**. Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 92. Hrnc *pH1*: **1569** (obj. 9). Hrnc *H10*: **1578** (obj. 9). Hrnc *H11*: **1** (obj. 9, př. č. -459). Džbán *D1*: **1879** (obj. 54). Džbán *D3*: **1565, 1576** (obj. 9). Mísa *M1*: **1635** (obj. 13). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 93. Hrnc *H10*: **1889** (obj. 41). Hrnc *H13*: **1823** (obj. 41), **1872** (obj. 38). Hrnc *H20*: **1870** (obj. 38). Miniaturní nádobka *Min*: **1831** (obj. 41). Džbán *D2*: **1828** (obj. 41). Třmenová konvice *Kon*: **1** (obj. 38, př. č. -294). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 94. Hrnc *H13*: **1732** (obj. 14), **1949** (obj. 74). Hrnc *H20*: **1552** (obj. 104), **1958** (obj. 74). Hrnc *H21*: **1559** (obj. 104). Hrnc *H12*: **1** (obj. 14, př. č. -481). Import: **2** (obj. 74, př. č. -48), **1655** (obj. 14). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 95. Hrnc *H10*: **1914** (obj. 56). Poháry *Poh*: **1928–1944** (obj. 57). Miniaturní nádobka *Min*: **1** (obj. 57, př. č. -126). Pokličky: **2** (sektor R/23, př. č. -388), **3** (sektor T/23, př. č. -37), **4** (obj. 51, př. č. -226c). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 96. Hrnc *H21*: **1605, 1614, 1615** (obj. 12). Hrnc *H11*: **1669** (obj. 14). Hrnc *H17*: **1739** (obj. 12). Hrnc *H172*: **1621** (obj. 12). Kamenina: **1** (obj. 6, př. č. -506), **1613** (obj. 12). Mísa *M2*: **2** (obj. 5, př. č. -516), **1740** (obj. 12). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 97. Hrnc *H12*: **1772** (obj. 23). Hrnc *H17*: **1783, 1794** (obj. 23). Hrnc *H21*: **1** (obj. 12, př. č. -457). Hrnc *H80*: **1814** (obj. 23). Džbán *D3*: **1604** (obj. 12). Džbán *D31*: **1620** (obj. 12). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 98. Hrnc *H30*: **1773** (obj. 23). Hrnc *H90*: **1757** (obj. 90). Talíř *T*: **1** (obj. 90, př. č. -297), **1971** (obj. 68). Pánev *Pn*: **1972** (obj. 68). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 99. Kříž v kolečku: **1** (obj. 57 př. č. 126), **2** (obj. 73 př. č. 156), **3** (obj. 36 př. č. 223), **4** (obj. 7 poř. č. 1531), **5** (obj. 1 př. č. 20), **6** (obj. 7 poř. č. 1536). Kříž: **7** (obj. 73 př. č. 339), **8** (obj. 17 př. č. 502), **9** (obj. 54 př. č. 200b), **10** (obj. 73 př. č. 353), **11** (obj. 69 př. č. 215), **12** (obj. 59 př. č. 193), **13** (obj. 41 př. č. 205). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková.

Obr. 100. Geometrické tvary: **1** (obj. 2 př. č. 425). Sluníčko: **2** (obj. 30 př. č. 341). Hvězda: **3** (obj. 55 a 56 př. č. 150). Kolo s loukotěmi: **4** (obj. 73 př. č. 78). Foto: P. Kabeláčová, A. Ryšková. Kresba: H. Jonášová.

Obr. 101. Plastiky: **1** (obj. 55, bez př. č.) a **3** (obj. 51, př. č. 226a). Aquamanile: **4** (bez kontextu, př. č. 10). Kadlub: **2** (obj. 38, př. č. 262). 1-2 – foto P. Kabeláčová; 3 – kresba H. Jonášová; 4 – foto M. Žihla (upraveno).

Obr. 102. Miskovité kahany: **1** (obj. 51, př. č. 226c), **2** (obj. 1, př. č. 20), **3** (obj. 17, př. č. 498). Foto P. Kabeláčová.

Obr. 103. Ostruha: **1** (obj. 77, př. č. 68). Podkova: **2** (obj. 57, př. č. 126). Bronzová aplikace: **3** (obj. 38, př. č. 265). Kulovitý předmět se dvěma otvory: **4** (obj. 18, př. č. 503). Kovová nádoba: **5** (obj. 54, př. č. 200). Foto P. Kabeláčová.